

TEPCoT
Top Executive Program in Commerce and Trade

THE
POWER
OF **SIX**

สัมมนาวิชาการ

หลักสูตรผู้บริหารระดับสูง 6 สถาบัน

ครั้งที่ 13 ประจำปี 2567

Driving Thailand's
Equality and
Sustainability

สานพลัง
ลดความเหลื่อมล้ำ
นำไทยยั่งยืน

19 June 2024

ณ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

Powered by

TEPCoT
Top Executive Program in Commerce and Trade

THE
POWER
OF
SIX

สัมมนาวิชาการหลักสูตร ผู้บริหารระดับสูง 6 สถาบัน ครั้งที่ 13 สานพลัง ลดความเหลื่อมล้ำ นำไทยยั่งยืน

ดำเนินรายการโดย :
ศาสตราจารย์ ดร. สุชีวงศ์ สุวรรณสวัสดิ์
ประธานกรรมการมูลนิธิ
โรงพยาบาลพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ในพระสังฆราชูปถัมภ์

19 มิ.ย. 2567
เวลา 13.00 - 16.30 น.

ณ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ขับเคลื่อนสู่เป้าหมาย
ลดความเหลื่อมล้ำ

โดย : นายวันฉัตร สุวรรณกิตติ
รองเลขาธิการ
สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การเข้าถึงบริการ
สาธารณสุข
คุณภาพชีวิตที่เข้าถึงได้

โดย : นายแพทย์ เก่งพงศ์ ตั้งอรุณสันติ
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลผู้สูงอายุ
Chersery Home International

ลดเหลื่อมล้ำ ทำได้จริง
ด้วยการสร้างโอกาส สร้างอาชีพ
และลดความยากจน

โดย : รองศาสตราจารย์ ดร. พิรณันท์ ทรัพย์ภิรมย์ไชย
ผู้เชี่ยวชาญระดับฝ่ายพัฒนาเครือข่าย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เลือกตั้งโปร่งใส
ลดความเหลื่อมล้ำ

โดย : นางปัทมา วงษ์ด้วยทอง
รองประธานกรรมการ
บริษัท โซลาร์ตรอน จำกัด (มหาชน)

ยุติธรรมคำจูน
สร้างความเท่าเทียม
นำไทยยั่งยืน

โดย : นายธีรศักดิ์ เจริญวิจิตร
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ

กลไกตลาดทุนเพื่อส่งเสริม
ความเสมอภาคทางการศึกษา
และการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างยั่งยืน

โดย : ดร.ไกรยศ ภัทรทรา
กรรมการผู้จัดการ
กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

Powered by

TEPCoT
Top Executive Program in Commerce and Trade

THE
POWER
OF **SIX**

กำหนดการ สัมมนาวิชาการหลักสูตร ผู้บริหารระดับสูง 6 สถาบัน ครั้งที่ 13 สานพลัง ลดความเหลื่อมล้ำ นำไทยยั่งยืน

19 มิ.ย. 2567
เวลา 13.00 - 16.30 น.

ณ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

13.00 น.	ลงทะเบียนและเยี่ยมชมนิทรรศการบริเวณ ชั้น 1
14.00 น.	พิธีเปิดการสัมมนาและปาฐกถาพิเศษ โดย นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
14.30 น.	มอบของที่ระลึกให้ผู้บริหารทั้ง 6 สถาบัน
15.00 น.	เสวนาเรื่อง สานพลัง ลดความเหลื่อมล้ำ นำไทยยั่งยืน โดยผู้แทนนักศึกษาทั้ง 6 สถาบัน • นายแพทย์ เก่งพงศ์ ตั้งอรุณสันติ (หลักสูตร TEPCoT) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลผู้สูงอายุ Chersery Home International “การเข้าถึงบริการสาธารณสุข คุณภาพชีวิตที่เข้าถึงได้” • ดร.ไกรยส ภัทราวาท (หลักสูตร วทท.) กรรมการผู้จัดการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา “กลไกตลาดทุนเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา และการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างยั่งยืน” • รองศาสตราจารย์ ดร. พิศนันทน์ ทรนวิเศษ (หลักสูตร ปปร.) ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายพัฒนาเครือข่าย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ “ลดเหลื่อมล้ำ ทำได้จริง ด้วยการสร้างโอกาส สร้างอาชีพและลดความยากจน” • นายธีรศักดิ์ เจริญจิตร (หลักสูตร บ.ย.ส.) ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ “ยุติธรรมคำจูน สร้างความเท่าเทียม นำไทยยั่งยืน” • นางปัทมา วงษ์ด้วยทอง (หลักสูตร พตส.) รองประธานกรรมการ บริษัท โซลาร์ตรอน จำกัด (มหาชน) “เลือกตั้งโปร่งใส ลดความเหลื่อมล้ำ” • นายวันจิตร สุวรรณกิตติ (หลักสูตร วปอ.) รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ “ขับเคลื่อนสู่เป้าหมายลดความเหลื่อมล้ำ”
16.30 น.	มอบของที่ระลึกให้ TEPCoT เป็นเจ้าภาพครั้งต่อไป

การแต่งกาย

ข้าราชการทหาร ตำรวจ : เครื่องแบบปกติคอพับแขนยาว สีตามเหล่าทัพ (ทอ. อินทรรูปแข็ง)
นักธุรกิจ และภาคเอกชน : ชุดสุภาพสุภาพ
ข้าราชการพลเรือน : เครื่องแบบปกติข้าราชการพลเรือน

Powered by

TEPCoT
Top Executive Program in Commerce and Trade

THE
POWER
OF **SIX**

นายวิวัฒน์ ชัยภาคภูมิ
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า
ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รศ.ดร.เสาวนีย์ ไทยรุ่งโรจน์
ผู้อำนวยการหลักสูตร TEPCoT

นายธนวัฒน์ สุปญนันทน์
ผู้อำนวยการสถาบันวิทยาการลาดหญ้า

พันตำรวจตรี เดชพล กอสมน
ผู้อำนวยการสถาบันวิทยาการ
พรหมการเนืองและการเลือกตั้ง

นายเกรียงไกร จรรย์นันท์
ผู้อำนวยการหลักสูตรผู้บริหาร
กระบวนการยุติธรรมระดับสูง

พลโท ทักขิณ สิริสิงห์
ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

Powered by

คำนำ

การสัมมนาวิชาการหลักสูตรผู้บริหาร 6 สถาบันจัดขึ้นภายใต้ความร่วมมือจาก

1) หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม วิทยาลัยการยุติธรรม

2) หลักสูตรการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง (ปปร.) สถาบันพระปกเกล้า

3) หลักสูตรการพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง (พตส.) สถาบันวิทยาการพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

4) หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

5) หลักสูตรผู้บริหารระดับสูงด้านการค้าและการพาณิชย์ (TEPCoT) สถาบันวิทยาการการค้า มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

6) หลักสูตรผู้บริหารระดับสูง สถาบันวิทยาการตลาดทุน (วตท.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การสัมมนาวิชาการ 6 สถาบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่แลกเปลี่ยนผลงานทางวิชาการระหว่างผู้เข้ารับการอบรมทั้ง 6 หลักสูตร และเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบัน

โดยเป็นการนำเสนอผลงานวิจัยทางวิชาการในมิติของเศรษฐกิจ การค้า สังคม ความมั่นคง และกระบวนการยุติธรรม อันจะช่วยให้เกิดพลังแห่งการพัฒนาประเทศชาติและสังคมไทยอย่างยั่งยืน

ในปี 2567 นี้ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร โดยนักศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่นที่ 66 เป็นเจ้าภาพในการจัดสัมมนาครั้งนี้ ได้มีการเดินทางไปร่วมหารือในลักษณะแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่าง 6 สถาบัน ซึ่งผลจากการประชุมร่วมกันเห็นตรงกันว่า ‘ความเหลื่อมล้ำ’ เป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืนเนื่องจากมีผลกระทบในหลายด้านที่สามารถขัดขวางความเจริญก้าวหน้าและความเสถียรภาพของสังคมดังนี้:

1. ความยากจนและความเป็นอยู่ที่ไม่ดี: ความเหลื่อมล้ำทำให้กลุ่มคนที่มีรายได้น้อยมีโอกาสน้อยในการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล และการทำงานที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถนำไปสู่ความยากจนและคุณภาพชีวิตที่ต่ำลง

2. ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม: เมื่อมีความเหลื่อมล้ำสูง จะเกิดความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้และโอกาส ซึ่งจะทำให้บางกลุ่มได้รับประโยชน์มากกว่ากลุ่มอื่นๆ และทำให้เกิดความตึงเครียดทางสังคม

3. การเข้าถึงการศึกษาและสาธารณสุข: ความเหลื่อมล้ำมีผลกระทบโดยตรงต่อการเข้าถึงบริการสาธารณสุขและการศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลและการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

4. การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ: ความเหลื่อมล้ำที่สูงอาจลดทอนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเนื่องจากการที่คนบางกลุ่มไม่สามารถมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้เต็มที่ และสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่เสถียร

5. การมีส่วนร่วมและความยุติธรรม: การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องการการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม ความเหลื่อมล้ำที่สูงจะทำให้การมีส่วนร่วมนี้เป็นไปได้ยาก และยังทำให้ความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคมลดลง

6. สันติภาพและเสถียรภาพทางสังคม: ความเหลื่อมล้ำสามารถเป็นสาเหตุของความขัดแย้งและความไม่สงบทางสังคม ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีการลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และสุขภาพ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสังคมที่เสมอภาคและเป็นธรรม และด้วยความร่วมมือกันระหว่างทุกสถาบัน จึงนำมาสู่หัวข้อของการสัมมนาวิชาการในวันพุธที่ 19 มิถุนายน 2567 คือ “สานพลัง ลดความเหลื่อมล้ำ นำไทยยั่งยืน” (Driving Thailand’s Equality and Sustainability)

คณะนักศึกษาหลักสูตรผู้บริหารระดับสูง 6 สถาบัน เชื่อมั่นว่า พลังแห่งความร่วมมือจะเป็นรากฐานสำคัญให้สังคมร่วมกันขับเคลื่อนประเทศไทยให้ ‘มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน’ ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ต่อไป

การจัดงานสัมมนาวิชาการฯ ในครั้งที่ผ่านมา

เจ้าภาพ	วันที่	หัวข้อ
หลักสูตร วปอ.	ครั้งที่ 1 : 11 มิ.ย.53	ความมั่นคงและมั่งคั่งของชาติ : ทิศทางในอนาคต
หลักสูตร TEPCoT	ครั้งที่ 2 : 31 ส.ค.54	รัฐบาลใหม่กับทิศทางการขับเคลื่อนประเทศไทย
หลักสูตร ปปร.	ครั้งที่ 3 : 29 ส.ค.55	อาเซียน : โอกาสและความท้าทายของประเทศไทย
หลักสูตร พตส.	ครั้งที่ 4 : 5 ก.ค.56	ปฏิรูปประเทศไทยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
หลักสูตร บ.ย.ส.	ครั้งที่ 5 : 27 มิ.ย.57	ไทย...สู่อนาคต มั่นคงยั่งยืน
หลักสูตร วตท.	ครั้งที่ 6 : 15 มิ.ย.58	รวมพลังสร้างสรรค์สู่ประเทศมั่นคง ประชาชนมั่งคั่ง สังคมยั่งยืน

การจัดงานสัมมนาวิชาการฯ ในครั้งที่ผ่านมา

เจ้าภาพ	วันที่	หัวข้อ
หลักสูตร วปอ.	ครั้งที่ 7 : 20 มิ.ย.59	การขับเคลื่อนประเทศไทยหลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
หลักสูตร TEPCoT	ครั้งที่ 8 : 31 ก.ค.60	การขับเคลื่อนประเทศไทยภายใต้ยุค Thailand 4.0
หลักสูตร ปปร.	ครั้งที่ 9 : 8 มิ.ย.61	ก้าวต่อไปไทยแลนด์ Thailand' s Next
หลักสูตร พตส.	ครั้งที่ 10 : 9 ส.ค.62	อนาคตไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลก : Thailand, s Future
หลักสูตร บ.ย.ส.	ครั้งที่ 11 : 10 ส.ค.64	ทางรอดประเทศไทยจากวิกฤติโควิด - 19
หลักสูตร วตท.	ครั้งที่ 12 : 8 ธ.ค.65	Leadership Forum : Sustainability for Prosperity and Stability
หลักสูตร วปอ.	ครั้งที่ 13 : 19 มิ.ย.67	สานพลัง ลดความเหลื่อมล้ำ นำไทยยั่งยืน (Driving Thailand' s Equality and Sustainibility)

สารบัญ

1 การเข้าถึงบริการสาธารณสุข
คุณภาพชีวิตที่เข้าถึงได้

15 กลไกตลาดทุนเพื่อส่งเสริมความเสมอภาค
ทางการศึกษาและการพัฒนาทุนมนุษย์
อย่างยั่งยืน

27 ลดเหลื่อมล้ำ ทำได้จริง ด้วยการสร้าง
โอกาส สร้างอาชีพและลดความยากจน

37 ยุติธรรมค้ำจุน สร้างความเท่าเทียม
นำไทยยั่งยืน

51 เลือกตั้งโปร่งใส ลดความเหลื่อมล้ำ

65 ขับเคลื่อนสู่เป้าหมายลดความเหลื่อมล้ำ

1

การเข้าถึงบริการ
สาธารณสุข
คุณภาพชีวิตที่เข้าถึงได้

**“การเข้าถึงบริการสาธารณสุข
เพื่อคนทั้งมวล คุณภาพชีวิตและ
ความยั่งยืนทุกคนในชาติที่เข้าถึงได้”**

Universal Healthcare Services Accessibility for ALL, when quality of life meets sustainability for Nation

คณะนักศึกษาลัทธิสุตฺตพุทธระดับสูงด้านการค้า

และการพาณิชย์รุ่นที่ 15

Top Executive Program in Commerce and Trade Batch 15

นายแพทย์ เก่งพงศ์ ตั้งอรุณสันติ
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลผู้สูงอายุ
Chersery Home International

บทคัดย่อ

ประเทศไทยเป็นที่รู้จักในด้านการดูแลสุขภาพที่ดีเยี่ยม โดยได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในอันดับที่ 5 ของโลกและอันดับที่ 1 ของเอเชียจาก Global Health Security (GHS) Index 2021 อย่างไรก็ตาม การประเมินความสามารถในการแข่งขันของ 64 เขตเศรษฐกิจทั่วโลกในปี พ.ศ. 2566 โดยสถาบัน IMD ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 61 จาก 64 เขตเศรษฐกิจในด้านการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสุขภาพยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว คณะนักศึกษาลัทธิสูตรผู้บริหารระดับสูงด้านการค้าและการพาณิชย์รุ่นที่ 15 มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้ทำการศึกษาแนวทางในการพัฒนา ยุทธศาสตร์ระเบียงเศรษฐกิจการแพทย์เชิงสุขภาพ (Thailand Medical & Wellness Ecosystem Corridor) โดยการวิจัยทั้งเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามกว่า 2,000 ชุดและการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายเชิงลึกเพื่อศึกษาแนวทางและหากลยุทธ์ในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่เพิ่มขึ้นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทยด้วยเม็ดเงินจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

และการแพทย์จาก 5.8% เป็น 20% ของ GDP ภายใน
ระยะเวลา 5 ปี ผ่าน 3 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ การสร้าง
บริการที่มีคุณค่าสูงและเป็นเอกลักษณ์ การสร้างเครือ
ข่ายความเชื่อมโยงในทุกมิติ และการมุ่งสู่ความยั่งยืน
และความเท่าเทียม

แอปพลิเคชันต้นแบบ «Trawell» ได้รับการออกแบบให้เป็นแพลตฟอร์มดิจิทัลด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบครบวงจร เพื่อตอบสนององค์ยุทธ์ทั้งสามประการ โดยผสมเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ถูกสร้างขึ้นสำหรับการให้คำแนะนำบริการ และจัดการสถานที่รับบริการเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนบุคคล (Personalization) เข้ากับเครือข่ายบริการสุขภาพและการท่องเที่ยวทั่วประเทศ เพื่อเชื่อมโยงผู้ใช้บริการกับผู้ให้บริการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว แอปพลิเคชันนี้มีฟังก์ชันสำคัญ เช่น ระบบปัญญาประดิษฐ์เพื่อแนะนำบริการสุขภาพและผลิตภัณฑ์ระบบนัดหมายบริการสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การจองและชำระเงินออนไลน์ รวมถึงฐานข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลที่เชื่อมต่อกับสถานพยาบาลต่างๆ นอกจากนี้ แอปพลิเคชัน «Trawell» ยังเปิดโอกาสให้ธุรกิจขนาดกลางและเล็ก สตาร์ทอัพ และชุมชนท้องถิ่นสามารถนำเสนอสินค้าและบริการเพื่อสุขภาพ ซึ่งช่วยเพิ่มการเข้าถึงตลาดและสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการไทย อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพัฒนาและใช้งานแพลตฟอร์มนี้คาดว่าจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในระบบสาธารณสุขของประเทศไทย ส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับสากล และสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนและมั่นคง

ในระยะยาว เป้าหมายสูงสุดคือการสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียม มั่งคั่ง และมีความสุขอย่างแท้จริง โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

คำสำคัญ: การดูแลสุขภาพแบบกระจายอำนาจ, การมีส่วนร่วมอย่างครอบคลุม, ระเบียบเศรษฐกิจ, ความยั่งยืน, ชีตความสามารถในการแข่งขัน

Abstract

Thailand is renowned for its excellent healthcare, ranking fifth globally and 1st in Asia according to the Global Health Security (GHS) Index 2021. However, the IMD World Competitiveness Ranking 2023, which assessed sixty-four economies worldwide, placed Thailand 61st out of 64 in terms of access to medical services. The disparity in access to healthcare remains a significant obstacle to developing competitiveness and achieving sustainable development in the country.

To address this issue, students from the Top Executive Program in Commerce and Trade (TEPCoT 15), at the University of the Thai Chamber of Commerce, conducted a study to develop the Thailand Medical & Wellness Ecosystem Corridor Strategy. The research employed both quantitative methods, with over 2,000 questionnaires, and qualitative methods, through in-depth understanding of target groups, to explore approaches and strategies for meeting the growing demands of target tourists in the health and medical tourism industry. The goal is to increase the economic value of health and medical tourism from 5.8% to 20% of

GDP within five years, using three main strategies: creating high-value and unique services, building a comprehensive network of connections, and striving for sustainability and equality.

The prototype application “Trawell” is designed as a comprehensive digital platform for health tourism, addressing all three strategies. It integrates artificial intelligence technology for service recommendations and personalized service management with a nationwide network of healthcare and tourism services, seamlessly connecting users with providers. The application features essential functions such as an AI system for recommending health services and products, appointment scheduling for health and wellness tourism services, online booking and payment, and a personal health database connected to various healthcare facilities. Furthermore, “Trawell” provides opportunities for small and medium-sized enterprises, startups, and local communities to display their health products and services, increasing market access and generating income for Thai entrepreneurs while preserving and promoting local wisdom.

The development and utilization of this platform are expected to reduce disparities in the country's public health system, promote the international health tourism econ-

omy, and create sustainable and stable long-term growth. The goal is to create a society that is truly equal, prosperous, and happy, leaving no one behind.

Keywords: Decentralized Healthcare, Inclusivity, Economic corridor, Sustainability, Competitiveness

บทนำ

ประเทศไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่มีการดูแลสุขภาพที่ดี หรือมีความมั่นคงทางสุขภาพสะท้อนจาก Global Health Security (GHS) Index 2021 ซึ่งเป็นช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยไทยอยู่ในอันดับ 5 ของโลกและเป็นอันดับ 1 ของเอเชีย อย่างไรก็ตาม จากการประเมินความสามารถในการแข่งขันของ 64 เขตเศรษฐกิจทั่วโลก ประจำปีพ.ศ. 2566 โดยสถาบัน IMD ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ (จำนวนประชากรต่อแพทย์และพยาบาล) ของประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 61 จาก 64 สอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ระบุว่า ประชากรในกรุงเทพฯและปริมณฑลกว่า 82% สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้ ในขณะที่ผู้ที่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนการเข้าถึงบริการเพียง 63.5% นอกจากนี้ รายงานของสำนักงานวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย พบว่า กลุ่มผู้มีรายได้ต่ำสุด 10% มีโอกาสได้รับบริการผ่าตัดเพียง 1 ใน 3 ของกลุ่มผู้มีรายได้สูงสุด 10% ข้อมูลที่หยิบยกมาบางส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของประเทศที่ยังคงมีอยู่และการจัดการในปัจจุบันยังไม่เพียงพอต่อการยกระดับให้เท่าทัน

ประเทศ หรือเขตเศรษฐกิจต่างๆทั่วโลก ผลกระทบของความเหลื่อมล้ำและปัญหาด้านการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขของประเทศไทยนี้ นอกจากจะส่งผลเสียต่อสุขภาพของประชากรแล้ว ยังเป็นอุปสรรคสำคัญทั้งในมิติของการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนอีกด้วย จากการตระหนักถึงความเร่งด่วน และสำคัญของปัญหาดังกล่าว คณะนักศึกษาลูกศิษย์ผู้บริหารระดับสูงด้านการค้าและการพาณิชย์รุ่นที่ 15 (TEPCoT 15) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จึงมีความตั้งใจในการศึกษา ระดมสมอง และจัดทำแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว ผ่านการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ถูกออกแบบขึ้น เพื่อสร้างการเชื่อมโยงบริการด้านสุขภาพในทุกมิติ ตั้งแต่การดูแลป้องกัน การรักษา รวมถึงการฟื้นฟูสุขภาพ โดยมีวัตถุประสงค์หลักสำคัญสองประการ ประการแรกคือ การพัฒนาให้เป็นแพลตฟอร์มเพื่อการสร้างรายได้ และสร้างความสะดวกในการใช้บริการด้านการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยว นักเดินทางทั้งจากในประเทศไทยและทั่วโลก ให้สามารถเข้าถึงผู้ให้บริการอันหลากหลายทั่วประเทศได้อย่างรวดเร็วและเชื่อมต่อกันในบริการเดียว เพื่อสร้างความพร้อมรองรับการขยายตัวด้านความต้องการในการใช้บริการด้านสุขภาพและการ

แพทย์ (Wellness and Medical) ที่มีอัตราเติบโต และยอดรายจ่ายสูงทั่วโลก เพื่อช่วยนำเม็ดเงินรายได้ เข้าสู่ประเทศไทย และกระจายให้เกิดการใช้บริการ ด้านสุขภาพครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาค และชุมชนผ่าน การสร้างโอกาสให้เกิดการรู้จัก เข้าถึง และเลือกใช้ ผลิตภัณฑ์ หรือ บริการด้านสุขภาพประเภทต่างๆ ของ ทุกชุมชน ทั่วประเทศไทยเพื่อการสร้างรายได้ และลด ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ได้อย่างเป็นรูปธรรม วัตถุประสงค์ประการที่สองคือ การพัฒนาให้ แอปพลิเคชัน สามารถแนะนำทางเลือกในการป้องกัน

และรักษาสุขภาพ ก่อนเกิดโรคแก่ผู้ใช้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และทั่วถึงผ่านระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ ถูกพัฒนาขึ้นโดยเฉพาะ และยังสามารถต่อยอดเพื่อ เป็นช่องทางในการเข้าบริการสาธารณสุขผ่านบริการ โทรเวชทางไกล (Telemedicine) ให้ครอบคลุมแก่ ประชาชนทั่วประเทศ ช่วยลดภาระงาน เพิ่มรายได้ให้ แก่บุคลากรสาธารณสุขเพื่อสร้างประสิทธิภาพในการ จัดการบุคลากรทางการแพทย์ และทรัพยากรด้าน สาธารณสุขของประเทศไทย

เนื้อเรื่อง

«สุขภาพที่ดี» เป็นสิ่งที่จะต้องประกอบด้วยทั้ง สุขภาพกาย ใจ สมองสังคม และสิ่งแวดล้อม ในมิติ ต่างๆ หรือที่เราเรียกกันว่า Wellness ในภาษาอังกฤษ นั้นเอง ซึ่งการดูแลสุขภาพให้ได้มี Wellness ครบทุก มิติดังนั้นจะต้องมีทั้งหมด 3 เสาหลักของการดูแลสุขภาพ ได้แก่ การส่งเสริมและป้องกัน การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพของร่างกายและจิตใจอย่าง ประสานกลมกลืนและแยกกันไม่ได้ ในปัจจุบัน ประเทศไทยได้ชื่อว่ามี «ระบบสาธารณสุขที่ดี» ครอบคลุมและมีคุณภาพติดอันดับโลก ดังได้มีหลัก ฐานเชิงประจักษ์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โควิด-19 ทั่วโลก ว่าเรามีระบบการแพทย์ทั่วไป และการแพทย์เฉพาะทางในระดับที่มีมาตรฐาน ความ สามารถในการรองรับระบบสุขภาพในช่วงที่มีวิกฤติ และการประสานงานอยู่ในเกณฑ์ที่ดี รวมถึงมีความ พร้อมในด้านการพัฒนาคุณภาพทางการแพทย์ให้ได้ มาตรฐานสากล แต่อย่างไรก็ตาม ในมุมมองด้านการ เข้าถึงบริการสุขภาพของคนไทยด้วยกันเองก็ยังมี ความเหลื่อมล้ำเป็นอย่างมาก ทั้งในมิติของความแตก ต่างในการเข้าถึงระบบสาธารณสุขของเมืองเล็กและ เมืองใหญ่ และมิติของความแตกต่างในเชิงรายได้ของ ประชากร โดยคนที่มียาได้สูงจะมีโอกาสทางการ รักษาพยาบาลมากกว่าคนรายได้น้อย สิ่งเหล่านี้เอง

เป็นปัญหาที่ทำให้คุณภาพชีวิตของคนไทยอยู่ในภาวะ เสี่ยงทางด้านการเข้าถึงบริการสุขภาพเป็นอย่างมาก

หากประเทศไทยมุ่งเน้นที่จะสร้างระบบ สาธารณสุขแบบรวมศูนย์ (Centralized Healthcare) จะยิ่งทำให้เกิดช่องว่างของสังคมในด้านการเข้าถึง บริการสุขภาพมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการ ลงทุนในระบบโครงข่ายของระบบสุขภาพในการเกิด ศูนย์การแพทย์ขนาดใหญ่หรือศูนย์การแพทย์แบบรวม ศูนย์นั้นจะอยู่ในเมืองใหญ่ มีค่าใช้จ่ายและการดูแล รักษาอยู่ในเกณฑ์ที่สูง ทำให้คนในเมืองและคนที่ มีกำลังทรัพย์สามารถเข้าถึงทรัพยากรเหล่านี้ได้มากกว่า คนที่อยู่ในชนบทหรือชานเมืองหรือคนที่มีความยากจนกว่า

เพื่อแก้ปัญหา เราจึงควรส่งเสริมให้เกิดการกระจายหน่วยงานการให้บริการด้านสุขภาพ (Decentralized Healthcare) ที่มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพ (Wellness) ของคนทุกคนในทุกพื้นที่อย่าง แท้จริง โดยการกระจายความเจริญด้านการให้บริการ สุขภาพ เพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพของหน่วย ย่อยที่สุดในการให้บริการด้านสุขภาพ ทั้งในเชิงมิติของ การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค การรักษาพยาบาล โรคที่ไม่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การช่วยลด

การเคลื่อนย้ายส่งต่อผู้ป่วยที่ไม่จำเป็น รวมถึงการเพิ่มความสามารถในการฟื้นฟูสุขภาพและการดูแลต่อเนื่องในกลุ่มผู้ป่วยเฉพาะทางและผู้สูงอายุ ที่ต้องการการดูแลต่อเนื่องจากสถานดูแลสุขภาพในชุมชน

การกระจายบริการด้านสุขภาพจะทำให้สามารถดูแลคนในชุมชนทุกเพศทุกวัย (Inclusivity) ได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ เข้าถึงง่าย (Accessibility) สะดวก และปลอดภัย โดยใช้เครื่องมือต่างๆ จากการลงทุนของภาครัฐและความร่วมมือของภาคเอกชนในการพัฒนาระบบเพื่อยกระดับหน่วยงานระดับย่อยของระบบสาธารณสุขทั่วประเทศ เช่น การพัฒนาระบบโทรเวชทางไกล (Telemedicine) ให้มีความครอบคลุมและเชื่อมโยงกับโรงพยาบาลศูนย์ การแพทย์ขนาดใหญ่หรือโรงพยาบาลเฉพาะทางที่มีความสามารถ ซึ่งจะช่วยให้บริการได้อย่างทั่วถึง (Utility) ผ่านเทคโนโลยีที่ครอบคลุมรวดเร็วและมีระบบ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการรักษาพยาบาลที่เกิดขึ้นในชุมชน ลดจำนวนการส่งต่อผู้ป่วยที่ไม่จำเป็น และช่วยลดภาระของโรงพยาบาลประจำจังหวัด โรงพยาบาลขนาดใหญ่ หรือโรงเรียนแพทย์ ให้มีพื้นที่รองรับการดูแลผู้ป่วยที่มีความจำเป็นได้มากขึ้น ถือเป็นกระจายโอกาสในการเข้าถึงการรักษาที่ซับซ้อนสำหรับคนไทยทุกคนอย่างเป็นระบบและยั่งยืนในเชิงการบริหารทรัพยากร (Sustainability)

นอกจากนี้ การพัฒนาและการดูแลทรัพยากรบุคคลด้านการแพทย์และสาธารณสุขก็เป็นสิ่งสำคัญเพื่อทำให้เกิดการคงอยู่ของบุคลากรสาธารณสุขที่มีคุณภาพ (Talent management) และการพัฒนาเรียนรู้ต่อเนื่อง เพื่อดูแลคนในชุมชนและสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานย่อยในการบริการด้านสาธารณสุข ควรส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงบริบทของสังคมที่ให้บริการ ส่งเสริมให้คนในพื้นที่กลับมาทำงานและให้บริการในชุมชนมากขึ้น พัฒนาระบบสนับสนุนการให้บริการ เช่น ระบบการเข้าถึงคำปรึกษาทางการแพทย์ พยาบาลอย่างรวดเร็ว การเข้าถึงองค์ความรู้ทางการแพทย์ที่ง่าย สะดวก ทันสมัย (Empowerment) และการดูแลค่าตอบแทนอย่างเหมาะสม สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ระบบสาธารณสุขผ่านหน่วยดูแลคนในชุมชน ในต่างจังหวัด ในพื้นที่ห่างไกล ทำให้คนเหล่านี้มีโอกาสนในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่ดีขึ้น ลดช่องว่างระหว่างเมืองใหญ่และเมืองเล็ก ระหว่างคนรวยกับคนจนได้มากขึ้น

การกระจายบริการสุขภาพยังจะช่วยสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงระบบสาธารณสุข ลดการใช้บริการที่เกินความจำเป็น ลดค่าใช้จ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อมของรัฐและประชาชน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้โรงพยาบาลขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพสูงได้ใช้โอกาสในการดูแลผู้ป่วยที่ต้องการอย่างแท้จริง นับได้ว่าเป็นการสร้างความเท่าเทียม (Equality) ให้แก่สังคมในรูปแบบหนึ่งด้วย

ลำดับ	ตัวชี้วัด	จำนวน / ค่า	อันดับ
1.	ค่าใช้จ่ายต่อหัวด้านสุขภาพ (%GDP)	4.40	57
2.	ค่าใช้จ่ายต่อหัวด้านสุขภาพต่อหัว (USD per capita)	330.00	58
3.	สัดส่วนของการใช้จ่ายสุขภาพต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (%)	70.56	34
4.	โครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพ	7.91	8
5.	ดัชนีการปรับตัวสุขภาพด้านค่า	83.00	21
6.	อายุคาดเฉลี่ยเมื่อเกิด	78.70	33
7.	อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี	70.00	31
8.	อัตราการว่างงาน	8.70	49
9.	การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ (จำนวนเตียงต่อพันคน)	1,987.25	61
10.	ประชากรในเมือง (% ของประชากรทั้งหมด)	53.00	
11.	ดัชนีการพัฒนามนุษย์	0.80	50
12.	ความเข้มแข็งของสังคม (ดัชนี GDI)	199.00	39
13.	ดัชนีชี้วัดการว่างงานโดยเฉลี่ย	24.40	59
14.	ประสิทธิภาพการใช้จ่าย	7.27	57
15.	การเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นสูง	2.40	45
16.	ความสามารถในการเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นสูง	485.5	50
17.	การเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นสูง (GDI 2.5 per capita)	50.89	56
18.	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (%GDI)	18.1	23
19.	การเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นสูง	-0.9	51
20.	ความสามารถในการเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นสูง (ความสามารถในการเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นสูง)	1.27	37
21.	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (GDI 2.5 per capita)	2.4	6
22.	ความสามารถในการเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นสูง (ความสามารถในการเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นสูง)	-1.08	23
23.	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (GDI 2.5 per capita)	0.02	45
24.	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (GDI 2.5 per capita)	73.13	45
25.	การเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นสูง (ความเข้มแข็ง)	7.1	15
26.	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (ความเข้มแข็ง)	4.58	55
27.	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (ความเข้มแข็ง)	6.06	34
28.	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (ความเข้มแข็ง)	6.98	32

ปัจจัยชี้วัดย่อยด้าน สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (Health & Environment)

ปัจจัยชี้วัดย่อยด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (Health & Environment) ที่มีความสามารถในการแข่งขันด้านส่วนใหญ่อยู่ในอันดับมากกว่า 50 จาก 64 ประเทศ

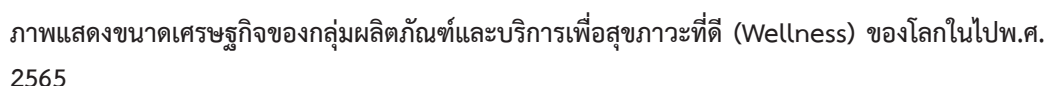
- ปัจจัยที่ความสามารถต่ำสุดด้านสาธารณสุขของไทย คือ การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ (จำนวนประชากรต่อแพทย์และพยาบาล)
- ปัจจัยที่ความสามารถต่ำสุดด้านสิ่งแวดล้อม คือ ความเข้มข้นของพลังงาน และน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดอย่างปลอดภัย

ภาพแสดงความสามารถในการแข่งขัน ปัจจัยชี้วัดด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย IMD World competitiveness Ranking 2023

การลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเท่าเทียมกันในระบบสาธารณสุข ให้แก่ประเทศไทย นับเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องอาศัยทรัพยากรจำนวนมากเพื่อการจัดวางรากฐานและสร้างความพร้อมในด้านต่างๆ ทั้งด้านการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาสถานดูแลสุขภาพ การพัฒนาระบบเชื่อมโยงและระบบในการกระจายโอกาส เพื่อให้การเข้าถึงบริการทางการแพทย์มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาความพร้อมดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยนโยบายและการวางแผนจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล และใช้ความร่วมมือรวมถึงการตั้งเป้าหมายในระดับกระทรวง กรม ที่เกี่ยวข้อง จึงต้องใช้เวลาและการยอมรับจากหลายฝ่ายในการร่วมแก้ปัญหาหรือพัฒนาความพร้อมได้ดีเพียงพอ ด้วยเหตุนี้ คณะนักศึกษาลัทธิผู้บริหารระดับสูงด้านการค้าและการพาณิชย์รุ่นที่ 15 จึงได้ทบทวนแนวทางอื่นที่เป็นไปได้ในการสร้างความเท่าเทียม และลดความเหลื่อมล้ำทางสาธารณสุขของชาติ โดย เลือกใช้การพัฒนาจุดแข็ง และ โอกาส ของ

ประเทศไทย ทั้งด้านการเป็นที่รู้จักและหมุดหมายสำคัญของนักเดินทางและนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก บุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการแพทย์ รวมเข้ากับซอฟต์แวร์ที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ทั้งวิถีชีวิตแบบไทย การบริการที่ดีและน่าประทับใจ รวมถึงเอกลักษณ์ในศิลปะการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ที่สามารถผสมผสานเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น จนเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เช่น การนวดแผนไทย สปาไทย หรือการใช้สมุนไพรไทย ด้วยจุดแข็งและโอกาสเหล่านี้เอง คณะนักศึกษาจึงเล็งเห็นว่าโอกาสในการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นและกระจายสู่ชุมชนทั่วประเทศ อันเป็นผลอีกด้านในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ควบคู่ไปกับการเสริมความแข็งแกร่งในด้านอุปทานของผู้ให้บริการด้านสาธารณสุขและการแพทย์ หรือ สุขภาวะสู่ความยั่งยืนได้ จำเป็นต้องอาศัยนโยบาย และ กลไกที่ภาคเอกชนสามารถร่วมมือกันริเริ่มได้ทันทีจึงเกิดเป็นแนวคิดและการพัฒนา ยุทธศาสตร์

การแพทย์ในประเทศไทย โดยอาศัยนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกที่กำลังตื่นตัวในการใช้บริการดังกล่าวที่มีจำนวนและเม็ดเงินใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทุกวัน

ด้วยซ้ำ และข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทย ยังมีโอกาสในการพัฒนาระดับอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งในอุตสาหกรรมดังกล่าวนี้ได้อีกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ต้องอาศัยการศึกษาเพื่อค้นหาปัญหาหรือจุดอ่อนที่ไทยยังไม่สามารถสร้างรายได้ หรือเป็นที่ยอมรับในระดับโลกได้ดีเพียงพอ

ยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจการแพทย์เชิงสุขภาพ (Thailand Medical & Wellness Ecosystem Corridor) เกิดขึ้นด้วยมุมมอง และ ความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในภาพรวม โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มมูลค่าส่วนแบ่งทางการ

ตลาด ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ ให้สูงขึ้นจากเดิมไม่ถึง 1 ล้านล้านบาท ไปเป็น 7 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นอัตราส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจาก 5.8% สู่ 20% ภายในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งตัวเลขเป้าหมายดังกล่าวจะส่งผลทางบวกในหลายมิติ แก่ภาคเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ทั้งในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การบริการ การแพทย์ และบริการด้านสุขภาพ ซึ่งช่วยพัฒนาศักยภาพ และเพิ่มคุณค่าให้แก่การท่องเที่ยวและการบริการของประเทศไทยได้ในทันที

เนื่องจากยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีเป้าหมายในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ใส่ใจด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอำนาจและความพร้อมในการใช้จ่ายสูงให้เข้าสู่ประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนและได้รับข้อมูลสำคัญเพื่อวางแผนพัฒนายุทธศาสตร์ระยะเบียงเศรษฐกิจการแพทย์เชิงสุขภาพ ได้อย่างชัดเจน คณะทำงาน จึงได้วางแผนทำการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลมากกว่า 2,000 ชุด จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทย เพื่อให้ได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ความคาดหวัง ความเป็นไปได้ และการคาดการณ์ ถึงการใช้จ่ายเพื่อรับบริการทางการแพทย์และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวส่วนมากตระหนักถึงบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย และพร้อมใช้บริการดังกล่าวด้วยงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอกับบริการ

จากประเทศไทย อย่างไรก็ตามจากข้อมูลที่ได้รับประกอบกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึก และการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง (Empathize) จึงพบข้อสรุปได้ว่า แม้บริการต่างๆด้านสุขภาพของประเทศไทยจะเป็นที่รู้จัก หรือได้รับความสนใจ แต่ปัญหาสำคัญคือขาดการเชื่อมโยงระบบของธุรกิจและอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์อย่างเป็นระบบ ผู้สนใจใช้บริการยังไม่สามารถค้นหาข้อมูล รายละเอียด ค่าใช้จ่าย ได้ง่าย ครบถ้วน หรือน่าเชื่อถือเพียงพอ นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้ให้บริการ และ ผู้ใช้บริการยังมีช่องว่างในการเติมเต็มกันถึงความต้องการ เนื่องจากบางครั้ง ผู้ใช้บริการไม่สามารถทราบถึงผลดีหรือผลเสียของบริการที่น่าเสนอได้ และกลับกัน ผู้ให้บริการ ก็ไม่สามารถเข้าใจหรือทราบรายละเอียดข้อมูลของผู้ต้องการรับบริการได้ครบถ้วนเพียงพอ ทำให้การแนะนำการใช้บริการยังไม่เป็นไปตามความเหมาะสม หรือ เป็นที่พอใจเท่าที่ควร นอกจากนี้ ยังพบว่าความต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญกับธรรมชาติ ส่วนประกอบของธรรมชาติ และไร้สารอันตราย เป็นสิ่งสำคัญที่ควรบรรจุไว้ในการใช้บริการ นอกจากนี้ คณะทำงานได้ทำการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้รับรวมถึงประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการในหลากหลายแวดวงธุรกิจเพื่อหาข้อสรุปกลยุทธ์ และแนวทางในการพัฒนาให้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นรูปธรรมและพร้อมใช้งานมากที่สุด

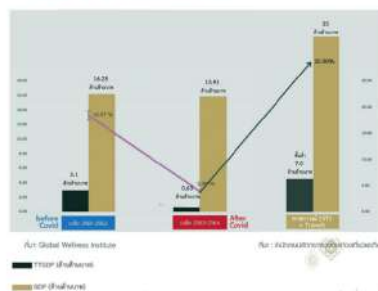
10 ประเทศ

อันดับแรกของขนาดตลาด Wellness

อันดับ	ประเทศ	Market Size ล้านล้านบาท	GDP ล้านล้านบาท	Wellness Economy as a % of GDP
1	อเมริกา	42.70	733.79	5.8
2	จีน	23.98	522.12	4.6
3	ญี่ปุ่น	10.66	177.18	6.0
4	เกาหลีใต้	7.86	134.98	5.8
5	ไทย	7.00	35.0	20
6	อังกฤษ	5.36	25.15	5.8
7	ฝรั่งเศส	4.67	92.17	5.1
8	แคนาดา	3.54	57.78	5.8
9	เกาหลี	3.30	57.54	5.7
10	อิตาลี	3.22	66.20	4.9
11	เยอรมนี	2.96	47.74	6.2
12	ไทย	0.90	15.66	5.8

Estimated year 2028

เศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทย

ภาพแสดง อันดับประเทศที่มีขนาดตลาดผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพที่สูงที่สุด 10 อันดับของโลกและเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทย

จากการวิจัยและระดมความเห็นเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ระเบียงเศรษฐกิจการแพทย์เชิงสุขภาพ (Thailand Medical & Wellness Ecosystem Corridor) ซึ่งมีเป้าหมายในการสร้าง S-Curve ใหม่ให้แก่ประเทศไทยโดยอาศัยธุรกิจบริการสุขภาพและ

การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ บรรลุเป้าหมายการผลักดันให้ประเทศไทยกลายมาเป็นเป้าหมายในการเดินทางและใช้บริการที่สำคัญติดอันดับหนึ่งในห้า ในใจของกลุ่มเป้าหมายทั้งผู้สนใจ ผู้รับบริการ ผู้ป่วย และนักท่องเที่ยวทั่วโลก ผ่านสามกลยุทธ์สำคัญได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1: การสร้างบริการที่มีคุณค่าสูงและเป็นเอกลักษณ์

ในยุคที่การแข่งขันทางธุรกิจทวีความเข้มข้นขึ้น จุดขายที่โดดเด่นและความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการจึงเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับธุรกิจบริการสุขภาพ การผสมผสานจุดแข็งของศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่เข้ากับจิตบริการแบบไทยๆ จะช่วยสร้างความแตกต่างและตอบโจทยความต้องการเฉพาะ (Personalization) ของลูกค้าแต่ละราย ขณะเดียวกัน การนำแนวคิดการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Approach) ซึ่งให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสมดุลของสุขภาพองค์รวมทั้งกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ โดยเน้นการบูรณาการการแพทย์แผนปัจจุบันเข้ากับการแพทย์ทางเลือกและการแพทย์แผนไทย ก็จะช่วยสร้างคุณค่าให้กับประสบการณ์ของผู้รับบริการ ศาสตร์การดูแลสุขภาพแผนไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การนวดไทย สปา การใช้สมุนไพร หรือการทำสมาธิ ล้วนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าในการสร้าง

มูลค่าเพิ่มให้กับบริการ หากมีการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ก็จะสามารถต่อยอดเป็นนวัตกรรมการดูแลสุขภาพเชิงบูรณาการที่สร้างความแตกต่าง และตอบโจทยกลุ่มลูกค้าระดับพรีเมียมได้เป็นอย่างดี นอกจากการสร้างคุณค่าด้านเนื้อหาแล้ว การให้ความสำคัญกับศิลปะการดูแลและการสื่อสารที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เช่น การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะทางวัฒนธรรมและการสื่อสารที่ดี ก็จะช่วยสร้างความประทับใจในการบริการที่นุ่มนวลและเอาใจใส่ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของงานบริการสไตล์ไทยๆ ที่จะช่วยเพิ่มมูลค่าในมุมอารมณ์และความรู้สึกที่แตกต่างจากคู่แข่งได้ รวมถึงการสอดแทรกมิติทางวัฒนธรรมและการออกแบบสถานพยาบาลให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ก็จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเยียวยาที่ผ่อนคลายและมีเสน่ห์เฉพาะตัว

กลยุทธ์ที่ 2: การสร้างเครือข่ายความเชื่อมโยงในทุกมิติ

การสร้างเชื่อมโยงในห่วงโซ่อุปทานและระบบนิเวศของธุรกิจสุขภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม สปา หรือผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ จะช่วยสร้างการเติบโตอย่างก้าวกระโดดและก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในวงกว้าง แนวคิดระเบียงเศรษฐกิจการแพทย์และสุขภาพ (Medical & Wellness Economic Corridor) จึงมีความสำคัญในการสร้างเครือข่ายความ

ร่วมมือของกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพ ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำในลักษณะคลัสเตอร์ เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกัน การถ่ายทอดความรู้ และการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ นอกจากนี้ การเชื่อมโยงให้เกิดการใช้บริการได้ทั่วทุกภูมิภาค หรือแม้แต่ในชุมชนที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้เดินทางมาเยือนประเทศไทย อย่างทั่วถึงนับเป็นอีกประเด็นสำคัญ เพราะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้

ประกอบการรายย่อยในท้องถิ่น ผ่านการสนับสนุนให้ชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพ หรือบริการทางสุขภาพจากฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือการยกระดับทักษะและรายได้ของแรงงานให้

กลยุทธ์ที่ 3: การมุ่งสู่ความยั่งยืนและความเท่าเทียม

การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพ จะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มและกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน เช่น การนำวัตถุดิบจากธรรมชาติหรือของเหลือใช้จากการเกษตรมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีมูลค่าสูง การใช้เทคโนโลยีชีวภาพและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ หรือการพัฒนา ระบบโลจิสติกส์ย้อนกลับ (Reverse Logistics) ในการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่หรือแปรรูป นอกจากนี้ หลักการ «Happy Model» ของสภา

การพัฒนาแอปพลิเคชันต้นแบบ “Trawell”

จากผลสำรวจและทำความเข้าใจลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมต่างๆ เพื่อกำหนดกลยุทธ์ทั้ง 3 ข้อข้างต้น นำสู่การพัฒนาแพลตฟอร์มที่สามารถแก้ปัญหาที่ถูกค้นพบ (Pain Points) และเสริมประโยชน์ผ่านการเพิ่มฟังก์ชันที่น่าสนใจต่างๆ (Gain Points) ที่ตรงกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเพื่อใช้ในการพัฒนาแอปพลิเคชันต้นแบบ “Trawell” ขึ้นด้วยความคาดหวังให้การค้นหา เลือก ใช้ ตัดสินใจซื้อสินค้าหรือ บริการผ่านแพลตฟอร์มนี้ เป็นไปได้โดยสะดวก รวดเร็ว และครบถ้วน ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด และนำกลยุทธ์ต่างๆ ที่ผ่านการสังเคราะห์มาใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาแอปพลิเคชัน Trawell เพื่อ

สามารถทำงานในสถานประกอบการได้ กลไกเหล่านี้ จะช่วยกระจายประโยชน์ที่เกิดจากการเติบโตของอุตสาหกรรมไปยังชุมชน ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ และนำมาซึ่งการพัฒนาที่ทั่วถึงและยั่งยืนมากขึ้น

หอการค้าไทย ในการสร้างความสมดุลทั้ง 4 ด้าน คือ กินดี อยู่ดี ออกกำลังกายดี และแบ่งปันดี สามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนได้เช่นกัน กล่าวคือ ในมิติ «กินดี» ควรมุ่งเน้นอาหารและโภชนาการเพื่อสุขภาพ ในด้าน «อยู่ดี» ควรออกแบบสถานประกอบการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น สำหรับ «ออกกำลังกายดี» ควรสร้างสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่กระตุ้นให้ทั้งบุคลากรและลูกค้ามีการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเพียงพอ และที่สำคัญคือการ «แบ่งปันดี» โดยร่วมสนับสนุนโครงการและกิจกรรมเพื่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร

ใช้เป็นแพลตฟอร์มดิจิทัลด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบครบวงจร ที่ผสานเทคโนโลยี AI, Big Data และ Telemedicine เข้ากับเครือข่ายบริการสุขภาพและการท่องเที่ยวทั่วประเทศ เพื่อเชื่อมโยงผู้ใช้งานกับผู้ให้บริการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ตอบโจทย์ความต้องการส่วนบุคคล (Personalization) และช่วยส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันของภาคการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไทยในระดับสากล โดย แอปพลิเคชันนี้ถูกออกแบบให้รองรับการให้บริการสุขภาพแบบครบวงจร ครอบคลุมทั้ง 3 มิติหลักของการดูแลสุขภาพ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพ โดยมีฟังก์ชันที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ระบบปัญญาประดิษฐ์เพื่อแนะนำบริการหรือผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้งานแต่ละคน

- ระบบปัญญาประดิษฐ์ ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ใช้เบื้องต้น เพื่อวิเคราะห์และแนะนำผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้งานแต่ละคน ตามเพศ วัย และประวัติข้อมูลอื่นๆ ข้อมูลสุขภาพ พฤติกรรม และความสนใจของผู้ใช้ เพื่อแนะนำบริการที่เหมาะสม
- ระบบปัญญาประดิษฐ์ ช่วยวางแผนและแนะนำผู้ให้บริการที่เหมาะสมกับ สถานที่เที่ยว และ งบประมาณสร้างแผนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนตัวที่คำนึงถึงสภาพร่างกาย งบประมาณ และความชื่นชอบของผู้ใช้แต่ละคน

2. ระบบนัดหมายบริการสุขภาพและท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

- รวบรวมข้อมูลสถานพยาบาล สปา รีสอร์ท และแพ็คเกจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากมาย ให้สามารถค้นหาและเปรียบเทียบตามความต้องการ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด
- ระบบจองและชำระเงินออนไลน์ พร้อมบริการแจ้งเตือนและยืนยันการจอง เพื่อความสะดวกรวดเร็ว

3. ฐานข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลและการเชื่อมต่อข้อมูลสุขภาพ

- ผู้ใช้สามารถบันทึกและอัปเดตข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นประวัติการรักษา การแพทย์ ประกันสุขภาพ ฯลฯ
- ระบบนี้เอื้อการเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลสุขภาพอย่างปลอดภัยระหว่างผู้ใช้และสถานพยาบาลต่างๆ ภายใต้การยินยอม เพื่อประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาล

4. แพลตฟอร์มส่งเสริมผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพท้องถิ่น

- เปิดพื้นที่ให้ธุรกิจขนาดกลางและเล็ก สตาร์ทอัพ และชุมชนท้องถิ่น นำเสนอสินค้าและบริการเพื่อสุขภาพ เช่น สมุนไพร อาหารเพื่อสุขภาพ หรือการนวดแผนไทย
- ช่วยเพิ่มการเข้าถึงตลาดและสร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการไทย อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

นอกจากจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแล้ว Trawell ยังมุ่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน วิชาการ และประชาสังคม ในการใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านสุขภาพของไทย ก้าวไปสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับโลกอย่างเต็มภาคภูมิและในอนาคต แพลตฟอร์มนี้ยังสามารถยกระดับขึ้นเพื่อการให้บริการ “การแพทย์ทางไกล” (telemedicine) ได้อีกด้วย

จะเห็นได้ว่า ยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจการแพทย์เชิงสุขภาพ (Thailand Medical & Wellness Ecosystem Corridor) นับเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะช่วยเสริมความแข็งแกร่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ของไทย เพื่อคว้าโอกาสทางเศรษฐกิจจากกระแสความนิยมในสุขภาพองค์รวมที่เติบโตขึ้นทั่วโลก ขณะเดียวกันยังคำนึงถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำ ผ่านการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาศักยภาพการให้บริการในเชิงพาณิชย์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพและการเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือจากพหุภาคี ซึ่งจะ

นำไปสู่การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนและมั่นคงในระยะยาว ในที่สุดแล้ว ความสำเร็จของยุทธศาสตร์นี้ไม่เพียงแต่จะวัดได้จากตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องวัดควบคู่ไปกับความสุขและคุณภาพชีวิตของผู้คนด้วย เพราะเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาก็คือ การสร้างสังคมที่มั่งคั่ง เท่าเทียม และมีความสุขอย่างแท้จริง โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง หากเราสามารถก้าวไปสู่จุดนั้นได้ นั่นจะเป็นบทพิสูจน์ถึงศักยภาพและพลังของคนไทยในการฝ่าฟันความท้าทาย สร้างสรรค์สิ่งใหม่ และร่วมกันสานฝันให้เป็นจริง เพื่ออนาคตที่สดใสของประเทศและคนรุ่นต่อไป

ที่มา

- ผลงานทางวิชาการ เรื่อง ยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจการแพทย์เชิงสุขภาพของประเทศไทย โดยคณะนักศึกษาลัทธิศาสตราจารย์บริหารระดับสูงด้านการค้าและการพาณิชย์รุ่นที่ 15 มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2566). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยการลดความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาพด้วยการเพิ่มการเข้าถึงเครื่องมือแพทย์และแพลตฟอร์มดิจิทัลด้านสุขภาพ. www.nxpo.ot.th
- ชนิดา อมราวิวัฒน์. (2563). รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.

2563. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาสุขภาพ/สุขภาพคนไทย/2563/Full_report2563.pdf

- ภูษิตา อินทรประสงค์ และคณะ. (2559). การใช้บริการสุขภาพของคนไทย จำแนกตามระดับรายได้. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 10(2), 137-146.
- Thaiwebsites.com. (2019). Medical Tourism in Thailand. Retrieved from <https://www.thaiwebsites.com/medical-tourism-Thailand.asp>

2

กลไกตลาดทุนเพื่อส่งเสริม
ความเสมอภาคทางการศึกษา
และการพัฒนาทุนมนุษย์
อย่างยั่งยืน

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การระดมสมอง และการประชุมร่วมกับคณะผู้บริหารตลาดหลักทรัพย์ฯ เพื่อสรุปรวบรวมข้อมูล และระดมความคิดเห็น จนเกิดผลงานทางวิชาการฉบับนี้ซึ่งได้นำเสนอ 6 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่กลไกตลาดทุนจะมีส่วนในการส่งเสริมแรงจูงใจ (Quality Signal Mechanism) ในการลงทุนเพื่อสินค้าสาธารณะ (Public Goods) เช่น ความเสมอภาคทางการศึกษา และคุณภาพทุนมนุษย์ในประเทศไทย ทั้งมาตรการภาคสมัครใจ และมาตรการภาคบังคับ ซึ่งมุ่งแก้ไขปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Information) ที่อาจเป็นสาเหตุสำคัญของระดับการสนับสนุนเงินทุนเพื่อการศึกษาของภาคเอกชนไทยในปัจจุบัน ที่แม้จะมีแรงจูงใจทางภาษีมากกว่า 2 เท่า แต่บริษัทเอกชนทั้งใน และนอกตลาดหลักทรัพย์กลับมีการบริจาคเงินทุนเพื่อการศึกษาเพียงแค่ 0.2% ของกำไรก่อนหักภาษี ซึ่งคิดเป็นเพียง 1 ใน 10 ของวงเงินที่สามารถบริจาคได้สูงสุด ในส่วนของบุคคลธรรมดา มีประชาชนผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเพียง 5.8% จาก 11 ล้านคนที่ได้บริจาคเพื่อสนับสนุนการศึกษา ด้วยจำนวนเงินบริจาคเพียง 4.6% ของวงเงินที่ผู้เสียภาษีทั้งระบบพึงจะสามารถใช้สิทธิลดหย่อนได้ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังมีโอกาสอีกมาก

ที่ภาคเอกชน และประชาชนจะสามารถมีบทบาทในการร่วมลงทุน และสนับสนุนความเสมอภาคทางการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพทุนมนุษย์อย่างยั่งยืน โดยรายงานฉบับนี้ได้ประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยจะได้รับหากการแก้ไขปัญห

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อาทิ ปัญหาเด็ก และเยาวชนนอกระบบการศึกษาได้รับการแก้ไขสำเร็จในอนาคต เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุน รวมทั้งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของตลาดทุนไทย และประชาชนคนไทยทุกคนในระยะยาว

คำสำคัญ: กลไกตลาดทุน, กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, ความเสมอภาคทางการศึกษา, ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา, ทุนมนุษย์

Abstract

The issue of educational disparity is considered a crucial agenda for the nation as it impacts millions of Thai children, with an annual economic damage value exceeding 200,000 million baht or approximately 1.7% of Thai GDP. This academic work aims to support the vision and mission of The Stock Exchange of Thailand and Capital Market Academy, which seeks to promote the role of capital market development for the benefit of Thai citizen through driving the economy and enhancing the quality of life for everyone.

This report studies the opportunities and strategies how Thailand's capital market mechanisms can contribute to promote educational equity and human capital development by integrating efforts with both the public and social sectors to sustainably address these issues. The objective is to ensure Thailand possesses high-quality human resources in sufficient quantity to meet the country's development needs, aid in raising the country out of middle-income traps, increase social and economic mobility, and tackle intergenerational poverty.

From workshops, brainstorming sessions, and collaborative meetings with The Stock Exchange of Thailand's executives to gather information and opinions, this academic work presents six policy proposals. These proposals aim to enhance the quality signal mechanism for investing in public goods such as educational equity and human capital quality in Thailand. Both voluntary and mandatory measures are proposed to address asymmetric information issues, which may be a significant cause of the current imbalance in educational funding in private sector. Despite tax incentives being twice, private sector companies, both listed and non-listed company in Thai capital market, contribute only 0.2% of pre-tax profits to education, accounting for merely 1 in 10 of the maximum potential donations. Regarding individual taxpayers, only 5.8% of the population submitted tax donation for education support, contributing merely 4.6% of the total eligible donation amount.

These facts demonstrate significant opportunities for both the private sector and individuals to play a role in investing and

supporting educational equity and sustainable human capital development. This report evaluates the economic returns that Thailand could gain from addressing educational disparities, such as successfully resolved

issues for out-of-school children in the future. It aims to analyze the investment viability and the benefits that will accrue to capital market stakeholders and all Thai citizens in the long term.

Keywords: capital market mechanisms, educational equity, human capital development

บทนำ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ร่วมกับสถาบันวิทยาการตลาดทุน (วตท.) และคณะนักศึกษาลัทธิศาสตร์ผู้บริหารระดับสูง สถาบันวิทยาการตลาดทุน รุ่นที่ 33 (วตท.33) มีความตั้งใจในการศึกษา ระดมสมอง และจัดทำข้อเสนอเชิง

นโยบาย โดยมุ่งเน้นการชี้ให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่ส่งผลกระทบต่อเด็กเยาวชนไทยหลายล้านคน และมีมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจต่อปีสูงมากกว่าปีละ 200,000 ล้านบาท

เนื้อเรื่อง

จากการศึกษา ระดมสมอง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย จึงได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อมุ่งสนับสนุนวิสัยทัศน์ และพันธกิจสำคัญของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสถาบันวิทยาการตลาดทุน ที่ต้องการส่งเสริมบทบาทการพัฒนาตลาดทุนเพื่อประโยชน์ของคนไทยทุกคนผ่านการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และการยกระดับคุณภาพชีวิตของทุกคน มุ่งศึกษาโอกาส และแนวทางที่กลไกตลาดทุนของไทยให้สามารถมีบทบาทในการส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา และการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านการบูรณาการการทำงานร่วมกับกลไกภาครัฐ และกลไกภาคประชาสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างยั่งยืน เพื่อให้ประเทศไทยมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของการพัฒนาประเทศของบริษัทจดทะเบียน และช่วยสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาประเทศให้ก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง เพิ่มโอกาสในการ

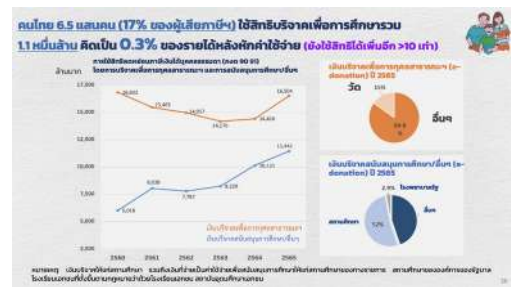
เคลื่อนย้ายทางสังคมและเศรษฐกิจ และแก้ไขปัญหาความยากจนข้ามรุ่น แนวคิดนี้ยังได้มีข้อเสนอเชิงนโยบายที่กลไกตลาดทุนจะมีส่วนในการส่งเสริมแรงจูงใจ (Quality Signal Mechanism) ในการลงทุนเพื่อสินค้าสาธารณะ (Public Goods) เช่น ความเสมอภาคทางการศึกษา และคุณภาพทุนมนุษย์ในประเทศไทย ทั้งมาตรการภาคสมัครใจ และมาตรการภาคบังคับ ซึ่งมุ่งแก้ไขปัญหาค่าความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Information) ที่อาจเป็นสาเหตุสำคัญของระดับการสนับสนุนเงินทุนเพื่อการศึกษาของภาคเอกชนไทย

ในปัจจุบันที่แม้จะมีแรงจูงใจทางภาษีมากกว่า 2 เท่า แต่บริษัทเอกชนทั้งใน และนอกตลาดหลักทรัพย์ฯ กลับมีการบริจาคเงินทุนเพื่อการศึกษาเพียงแค่ร้อยละ 0.2 ของกำไรก่อนหักภาษี ซึ่งคิดเป็นเพียง 1 ใน 10 ของวงเงินที่สามารถบริจาคได้สูงสุด ในส่วนของบุคคลธรรมดาที่มีประชาชนผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเพียงร้อยละ 5.9 จาก 11 ล้านคน ที่ได้บริจาค

เพื่อสนับสนุนการศึกษาด้วยจำนวนเงินบริจาคเพียงร้อยละ 4.7 ของวงเงินที่ผู้เสียภาษีทั้งระบบพึงจะสามารถใช้สิทธิลดหย่อนได้ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังมีโอกาสอีกมากที่ภาคเอกชน และประชาชนจะสามารถมีบทบาทในการร่วมลงทุน และสนับสนุนความเสมอภาคทางการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพทุนมนุษย์อย่างยั่งยืน

โดยรายงานฉบับนี้ได้ประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยจะได้รับหากการแก้ไขปัญหาค่าเงินเฟ้อทางการศึกษา อาทิ ปัญหาเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษาได้รับการแก้ไขสำเร็จในอนาคต เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่า ในการลงทุนรวมทั้งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของตลาดทุนไทย และประชาชนคนไทยทุกคนในระยะยาว

สำหรับข้อเสนอ กลไกตลาดทุน เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา และการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างยั่งยืน มี 6 เรื่อง ดังนี้

1. สร้างแพลตฟอร์มเพื่อส่งเสริมการลงทุน (Outcomes Fund) เพื่อการศึกษา

หนึ่งในข้อเสนอเพื่อระดมทรัพยากรจากตลาดทุน คือ การต่อยอด และพัฒนาระบบการจ่ายเงินตามความสำเร็จของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ให้เป็นแพลตฟอร์มที่สร้างระบบนิเวศของการบริจาค ผู้ดำเนินโครงการ ผู้ประเมินตรวจสอบ และผู้จ่ายเงินตามผลลัพธ์ ให้สามารถขยายขนาดของ

กลไก และสร้างศักยภาพของระบบได้ และมีโอกาสนำโครงการนี้ไปต่อยอดกับเงินบริจาคเพื่อจุดประสงค์อื่น ๆ ได้

แพลตฟอร์ม ประกอบไปด้วย

1. ผู้จ่ายเงิน (Funder) เป็นผู้มีงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงการเพื่อบรรลุจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง มีโจทย์สำคัญคือ การเพิ่มประสิทธิภาพของเงินที่จ่าย และมีเครื่องมือที่ชัดเจน เช่น กสศ. ในกรณีการดำเนินโครงการเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา
2. ผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ผู้ดำเนินโครงการที่มีโจทย์สำคัญคือการทำโครงการที่ตอบโจทย์สังคม และได้รับกำไรที่พอเหมาะ

2. การหักสัดส่วนรายได้/กำไร (Commitment) เพื่อการศึกษา หรือมาตรการรณรงค์ให้เกิดการให้คำมั่นสัญญาในการกันเงินกำไรของบริษัทเพื่อเป้าหมายทางสังคม การศึกษา และการพัฒนาทุนมนุษย์ (Social Investment Pledge)

หนึ่งในมาตรการภาคสมัครใจในการแก้ปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลในตลาดการระดมทุนเพื่อสินค้าสาธารณะ (Financing Public Goods) อย่างความเสมอภาคทางการศึกษาหรือคุณภาพทุนมนุษย์ของไทย คือ การส่งเสริมให้บริษัทเอกชนขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพในการลงทุนเพื่อสังคมอย่างยั่งยืนประกาศคำมั่นสัญญาแก่สังคมว่าบริษัทจะกันเงินกำไรขั้นต้นร้อยละ 1-2 ไปลงทุนเพื่อสังคม และสาธารณะ เช่น เรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หรือการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศ ก่อนจะนำไปจ่ายปันผลแก่ผู้ถือหุ้น (Social Investment Pledge)

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดแรงขับเคลื่อนทางสังคมให้บริษัทอื่น ๆ ทั้งที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน หรืออุตสาหกรรมอื่น หันมาสนใจหรือให้ความสำคัญกับการสนับสนุนมาตรการในลักษณะเดียวกันอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแม้จะมีได้เป็นการลงทุนในเป้าหมายเดียวกันทั้งหมด แต่การส่งสัญญาณที่ชัดเจนจากบริษัทขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียง และศักยภาพในการวิเคราะห์ความคุ้มค่า และสำคัญในการช่วยแก้ไขปัญหาสังคมดังกล่าวให้แก่ประเทศย่อมจะส่งสัญญาณต่อตลาดให้เห็นความสำคัญของโจทย์ดังกล่าว และสร้างแนวร่วมในการประกาศคำมั่นสัญญาในลักษณะเดียวกันของบริษัทอื่น ๆ ในอนาคต

ตัวอย่าง เช่น การจัดตั้งกองทุน 1% For the Planet โดยบริษัท Patagonia ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้ผลิตเสื้อผ้าอุปกรณ์ปีนเขา และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ สนับสนุนให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเชิญชวนให้ภาคธุรกิจสัญญา (Pledge) ร้อยละ 1 ของกำไรขั้นต้น (Gross Profit) ซึ่งกองทุนจะช่วยพิจารณาโครงการ และภาคีที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้ให้บริจาคด้วย

ตัวอย่างการทำงานในรูปแบบข้างต้นอาจเป็นต้นแบบของการพัฒนาความร่วมมือระยะยาวระหว่างเครือข่ายกองทุนของบริษัทจดทะเบียน ร่วมกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งสมาชิกของกองทุนจะได้ประโยชน์จากการมีหน่วยงานภายนอกช่วยให้คำปรึกษา สนับสนุนการดำเนินโครงการ CSR รวมถึงอาจได้ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกเครือข่ายของกองทุน

3. การออกตราสารหนี้เพื่อสังคม (Social Impact Bond: SIB) เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการระดมทุนเพื่อการศึกษา

ตราสารหนี้ถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่เปิดโอกาสให้มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเงินการคลัง เพื่อส่งเสริมการระดมเงินบริจาคเพื่อการศึกษา และการพัฒนาทุนมนุษย์ในหลายประเทศ เพื่อทดแทนการใช้งบประมาณจากภาครัฐเพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการขนาดใหญ่โดยหนึ่งในรูปแบบของนวัตกรรมการเงินในรูปแบบตราสารหนี้ที่หลายประเทศพยายามพัฒนาขึ้น คือ การออกพันธบัตรเพื่อสังคม (Social Impact Bond : SIB)

โดยกรอบแนวคิดของ SIB คือ การออกพันธบัตรสัญญาแก่ภาคเอกชนเพื่ออนุญาตให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนหรือดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาทางสังคม หรือจัดทำแผน และแนวทางในการป้องกันปัญหาสังคมในประเทศนั้นเฉพาะตามที่ภาครัฐ และภาคเอกชนตกลงกัน โดยรัฐจะจ่ายค่าตอบแทนให้ภาคเอกชนเมื่อโครงการดังกล่าวเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อสังคม ตัวอย่างของการใช้ SIB ที่ประสบความสำเร็จ คือ ประเทศเกาหลีใต้

สำหรับประเทศไทย ตลาด ESG Bond ขยายตัวอย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2019-2022 ตามแนวโน้มการเติบโตของตลาดต่างประเทศ ถึงแม้ตลาด ESG Bond ของไทยมีขนาดเล็กกว่ามาก แต่แนวโน้มการใช้ประโยชน์เครื่องมือทางการเงินประเภทดังกล่าวเพื่อนำมาช่วยแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และสังคม รวมไปถึงความต้องการลงทุนในหลักทรัพย์ยั่งยืนของนักลงทุนที่หันมาใส่ใจประเด็นสิ่งแวดล้อม และสังคมมาก

ขึ้น ดังนั้น การออกตราสารหนี้เพื่อที่จะสนับสนุนการศึกษาจึงเป็นอีกทางเลือกในการระดมทุน

หลักการของตราสารหนี้เพื่อพัฒนาสังคม มี 4 เรื่อง ดังนี้

- การนำเงินไปใช้ในโครงการเพื่อประโยชน์ต่อสังคม
- กำหนดวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ของโครงการเพื่อสังคมที่จะระดมทุนผ่านตราสารหนี้เพื่อสังคม และต้องจัดให้บุคคลภายนอกมีส่วนในการประเมินโครงการ
- จัดให้มีการแยกบัญชีเงินที่ได้จากการออกตราสารหนี้เพื่อสังคมจากบัญชีบริหารงานปกติของบริษัท รวมถึงต้องมีการติดตามจำนวนเงินที่ใช้ไปในการพัฒนาโครงการ และเงินที่คงเหลือในบัญชี
- การจัดทำรายงาน และเปิดเผยข้อมูลโครงการ จำนวนเงินที่ใช้ในการลงทุน รวมถึงเงินคงเหลือ ตามรอบระยะเวลา เช่น รายปี หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

สำหรับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการออกตราสารหนี้เพื่อสังคม เช่น จ่ายอัตราดอกเบี้ย (Coupon) ต่ำกว่าตราสารหนี้ที่ไม่ใช่ตราสารเพื่อความยั่งยืน (Non-ESG bond) เล็กน้อยประมาณ 0.6 -0.7% ต่อปี สามารถนำเงินบริจาคไปลดหย่อนภาษีได้ นอกจากนี้ยังส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ขององค์กร

4. การส่งเสริมการลงทุนเพื่อสังคม (การศึกษา) ด้วยการออกกฎหมาย CSR

ปัจจุบันหลายประเทศใช้การออกกฎหมายเพื่อบังคับให้บริษัทเอกชนจัดสรรเงินเพื่อการสาธารณกุศล (Mandatory Corporate Philanthropy) เช่น มอริเชียส อินเดีย เนปาล และไนจีเรีย ยกตัวอย่างประเทศมอริเชียส ในปี 2019 ได้กำหนดให้บริษัทกันเงินมูลค่า 2% ของรายได้บริษัทในปีก่อนหน้าจัดตั้งกองทุน CSR โดยจัดสรรให้ 75% ของกองทุนไปยังกระทรวงการคลัง ส่วน 25% ที่เหลือให้มูลนิธิกับบริษัทที่จะใช้ในโครงการใด ๆ ตามนโยบายด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท

ส่วนประเทศอินเดีย มี พ.ร.บ. บริษัท (Companies Act 2013) โดยกำหนดให้บริษัทที่มีขนาดใหญ่ Net worth สูงกว่า 160 ล้านดอลลาร์

สหรัฐฯ หรือมีกำไรสุทธิสูงกว่า 780 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต้องลงทุนใน CSR ไม่ต่ำกว่า 2% ของกำไรเฉลี่ยตลอด 3 ปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ในระดับนานาชาติ มาตรการบังคับ (Mandatory) มีใช้อยู่จริงเพียงไม่กี่ประเทศ

สำหรับแนวทางที่เหมาะสมกับประเทศไทย ควรพิจารณาส่งเสริมมาตรการสร้างแรงจูงใจ (Incentive) ผ่านการยกเว้นภาษีสำหรับเงินบริจาคเพื่อการกุศล หรือเงินบริจาคด้านการศึกษา ประกอบกับมาตรการส่งเสริมแรงจูงใจอื่น ๆ เช่น การส่งเสริมการลงทุนเพื่อสังคมภายใต้กรอบ ESG หรือ SDG ให้มีความชัดเจนและเป็นที่รับรู้ในวงกว้างมากขึ้น

5. มาตรการสร้างแรงจูงใจแก่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ

เสนอยกระดับ ESG สู่ SDG เพื่อส่งเสริม Double Materiality และ New S-Curve for Sustainable Growth & Competitive Advantage ให้กับประเทศไทย และ Make capital market work for Everyone ด้วยมาตรการสร้างแรงจูงใจให้บริษัทจดทะเบียน (บจ.) ในวาระครบรอบ 50 ปีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.)

ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีบริษัทจดทะเบียนประมาณกว่า 800 บริษัท และพันธมิตรที่ถือได้ว่าเป็นความหวังเดียวของประเทศไทย

เนื่องจากมีความพร้อมมากที่สุดในเรื่องของเงินทุน มีคนเก่ง และดี (Talents) เครือข่ายองค์ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ มีขนาด และพื้นที่เป้าหมายที่จะสร้างผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact) จำเป็นอย่างมาก

ทำไมต้องทำตัว “S” (สังคม – การศึกษา) ตั้งแต่บัดนี้

- ตัว “E” (Environment) และ “G” (Governance) ทำมานาน และดีพอสมควรแล้ว

- ตัว “S” (Society) – การศึกษา และทุนมนุษย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

- ตัว “S” นี้ สำคัญต่อการสร้างความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศ (National Competitiveness) เพื่อดึงธุรกิจ New S-Curve เข้ามาลงทุนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ Performance บจ. และ ตลท. ดียิ่งขึ้น และประเทศไทยมีกำไร (Margin) ที่ดียิ่งขึ้นในระยะยาว

- ตัว “S” ยังสอดคล้องโดยตรงกับ SDG หลายข้อ โดยเฉพาะข้อ 1 No Poverty ข้อ 4 Quality

สำหรับบทบาทของ ตลท. ต่อการส่งเสริม ESG สามารถทำเพิ่มเติมในเรื่องการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และคุณภาพใน 4 เรื่อง ดังนี้

4. สร้าง และนำ Collaborating Platform
ความร่วมมือ และสนับสนุนกับทุกภาคส่วน เช่น การ
ออกผลิตภัณฑ์ระดมทุนใหม่ ๆ ที่ช่วยเหลือสังคม และ
ตอบโจทย์อันถกเถียง การสร้าง และนำเสนอแรงจูงใจ

ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้บริษัทจดทะเบียนหันมาให้ความสนใจในเรื่องการสนับสนุนทางการเงิน (Finance) การฝึกอบรม และเป็นผู้แนะนำ (Upskilling & Mentoring) และการว่าจ้างงาน (Hiring) น้อย ๆ ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการวัด Social Impacts ที่เป็นระบบมากขึ้น

ข้อสรุปจากการประชุมกลุ่มย่อยของการประชุมเชิงปฏิบัติการ วทท.33 เรื่องบทบาทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อสนับสนุนมาตรการส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา และการพัฒนาทุนมนุษย์ คณะนักศึกษา วทท.33 โดยเฉพาะผู้เป็นเจ้าของกิจการ และผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนฯ ตลอดจนบริษัท ที่ยังไม่จด

ทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ เห็นพ้องกันว่า หนึ่งในแนวทางแก้ไขปัญหาการขาดแคลนกำลังคนที่ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ และการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างยั่งยืน คือ การใช้สถานประกอบการเป็นศูนย์ฝึกพัฒนาทักษะอาชีพให้แก่เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษา เพราะต้องหารายได้เลี้ยงตนเอง และครอบครัว และขาดโอกาสใน

ข้อเสนอการพัฒนาต้นแบบการเปลี่ยนสถานประกอบการ
การเป็นศูนย์พัฒนาทักษะอาชีพให้แก่เยาวชนนอกระบบการศึกษา อาจสรุปแนวทางได้ตามนี้

2. เพื่อให้การพัฒนาทักษะแรงงานให้แก่เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษา ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจมีความยั่งยืน สถานประกอบการอาจมีความจำเป็นต้องชดเชยค่าเสียโอกาสที่เยาวชนเหล่านี้ต้องใช้เวลามาพัฒนาทักษะแรงงาน เช่น การสนับสนุนสวัสดิการ ค่าเดินทาง ค่าอาหาร และเบี้ยเลี้ยงให้แก่เยาวชนกลุ่มนี้ในช่วงที่มีการฝึกอบรมพัฒนา

3. การพัฒนาเยาวชนในกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวควรนำไปสู่โอกาสในการจ้างงานในสถานประกอบการที่ร่วมพัฒนากลุ่มเป้าหมายนี้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยอาจมีการกำหนดเงื่อนไขการรับเข้าทำงานภายหลังการสำเร็จการศึกษา หรือการพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นต้น เพื่อสร้างแรงจูงใจให้บริษัทเอกชนเข้าร่วมโครงการในลักษณะนี้มากขึ้น

5. ระบบการศึกษาในอนาคตของไทย ภาครัฐและภาคเอกชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการผลิตบัณฑิตมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย และแก้ไขปัญหาการขาดแคลนกำลังคนในสาขาที่สำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังที่เป็นอยู่ ตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา

6. ค่าใช้จ่ายที่บริษัทเอกชนร่วมลงทุนในกระบวนการผลิตพัฒนากำลังคนโดยลำพัง หรือร่วมกับสถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ควรได้รับสิทธิลดหย่อนภาษี 2 เท่าจากกรมสรรพากร เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่บริษัทเอกชนให้เข้ามาร่วมสนับสนุนการลดความเหลื่อมล้ำ และการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศให้เพียงพอ ต่อจำนวนเยาวชนที่ต้องการการสนับสนุนนอกระบบการศึกษามากกว่า 150,000 คนต่อปี และในระบบอีกจำนวนมาก ซึ่งการลงทุนเหล่านี้มีความคุ้มค่าต่อระบบเศรษฐกิจไทยในระยะยาว และจะเพิ่มโอกาสในการจัดเก็บภาษีในอนาคต จากเยาวชนกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ และบริษัทเอกชนที่จะมีรายได้สูงขึ้น

สรุปผล

สรุปข้อเสนอเชิงนโยบายจากรายงานวิชาการต่อตลาดทุนไทยและบอ.

สรุปข้อเสนอเชิงนโยบายจากรายงานวิชาการต่อตลาดทุนไทยและบอ.

ที่มา

• ผลงานทางวิชาการ เรื่อง กลไกตลาดทุน เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาและการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างยั่งยืน โดยคณะนักศึกษาลัทธิสุตรผู้บริหารระดับสูง สถาบันวิทยาการการตลาด รุ่นที่ 33

• กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

• วารสารการเงินธนาคาร ฉบับที่ 501 เดือนมกราคม พ.ศ. 2567

3

ลดเหลื่อมล้ำ ทำได้จริง
ด้วยการสร้างโอกาส
สร้างอาชีพและลดความยากจน

โครงการ “ยกระดับตลาดชุมชน ค.ส.ร. บางปู” Project “Upgrading the community market of C.S.T. Bang Pu”

พัชรนันท์ หรรษาภิรมย์โชค ธีรพล ชุนเจริญ และคณะ
Pattanun Hansapiromchoke, Teerapone Chuncharoen et all
หลักสูตรการเมืองการปกครองในระดับบัณฑิตบริหารระดับสูง,
สถาบันพระปกเกล้า
Advanced Certificate Course in Politics and Governance in
Democratic Systems for Executives, King Prajadhipok's Institute

รองศาสตราจารย์ ดร. พัทธนันท์ หรรษาภิรมย์โชค
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัยพัฒนาเครือข่าย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

โครงการ “ยกระดับตลาดชุมชน ค.ส.ร. บางปู” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อยกระดับคุณภาพร้านอาหารทะเลปลอดภัย 2) เพื่อยกระดับสมรรถนะแม่ค้าพ่อค้าแปรรูปอาหารทะเลสดให้ได้มาตรฐาน และ 3) เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการตลาดคลองเสาธงแบบมีส่วนร่วมสู่ความยั่งยืนของชุมชนคลองเสาธง โดยมีกลุ่มเป้าหมายของโครงการ พ่อค้า แม่ค้า และชาวประมง ซึ่งมีการดำเนินงาน 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สนับสนุนและร่วมกิจกรรมจัดทำเทศบัญญัติในการบริหารจัดการตลาดคลองเสาธงเพื่อนำไปสู่การประกาศเป็นเทศบัญญัติ 2) สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อกำหนดมาตรฐานอาหารทะเลแปรรูปและร้านค้าอาหารทะเลให้มีความปลอดภัยของชุมชน 3) จัดทำบัญชีรายชื่อพ่อค้าแม่ค้าทั้งหมดที่ขายในตลาดคลองเสาธง 4) จัดกิจกรรมสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำทะเลเพื่อกระตุ้นสร้างจิตสำนึกถึงความยั่งยืนของสัตว์น้ำทะเลให้กับชาวบ้าน 5) จัดกิจกรรมการตรวจสุขภาพร่างกายของพ่อค้าแม่ค้าในตลาด และชาวบ้านที่อยู่ในละแวกตลาดคลองเสาธง จำนวน 184 คน 6) จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเลในเขตเทศบาลตำบลบางปู” 7) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรม MOU ระหว่างสำนักงานเทศบาลตำบลบางปู และ บริษัท ทีวี ไตรเรค จำกัด (มหาชน) เพื่อส่งเสริมการขายในระบบออนไลน์ให้กับตลาดคลองเสาธง และ 8) จัดกิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมอุปกรณ์

ชุดกันเปื้อน และหมวกให้กับพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองเสาธง”

ผลการดำเนินงาน พบว่า 1) สำนักงานเทศบาลตำบลบางปูสามารถจัดทำเทศบัญญัติในการบริหารจัดการตลาดคลองเสาธงได้ และทำให้เกิดความเข้าใจกันของชาวบ้านที่อาศัยในบริเวณตลาดคลองเสาธง จนนำไปสู่การประกาศเป็นผังตลาดที่ลดความขัดแย้งของพ่อค้าแม่ค้าในพื้นที่ได้ 2) สำนักงานเทศบาลตำบลบางปูสามารถกำหนดมาตรฐานอาหารทะเลแปรรูปที่มีความปลอดภัย โดยเป็นมาตรฐานที่ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ร่วมกันจัดทำ และนำไปใช้ในการรับรองสมาชิกของกลุ่มร้านค้าในเขตของสำนักงานเทศบาลตำบลบางปูในอนาคต 3) สำนักงานเทศบาลตำบลบางปูมีบัญชีรายชื่อพ่อค้าแม่ค้าทั้งหมดที่ขายในตลาดคลองเสาธง เพื่อทำให้เกิดการตรวจสอบย้อนกลับของลูกค้านำได้ 4) มีการจัดกิจกรรมสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำทะเลให้กับกิจกรรมปล่อยสัตว์น้ำลงสู่ทะเลของชุมชนคลองเสาธงเพื่อเป็นการกระตุ้นสร้างจิตสำนึกถึงความยั่งยืนของสัตว์น้ำทะเลให้กับชาวบ้านในพื้นที่ที่ประกอบอาชีพชาวประมงพื้นบ้านได้อย่างแท้จริง 5) พ่อค้าแม่ค้า และประชาชนในเขตพื้นที่ตลาดคลองเสาธงได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายเกิดความตระหนักถึงความปลอดภัยในการดูแลสุขภาพของตนเองและสร้างอนามัยในการประกอบการ 6) ผู้ประกอบการได้รับความรู้จากกิจกรรมอบรมเชิง

ปฏิบัติ โดยการออกแบบหลักสูตรในการอบรมมีการสำรวจความต้องการของผู้ประกอบกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเลในพื้นที่ และมีการนำผลิตภัณฑ์แปรรูปเป็นตัวอย่างจากร้านค้าในตลาดคลองเสาธงนำไปสู่ตรวจเพื่อตรวจสอบปนเปื้อนและนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์สถานการณ์จริง โดยนำผลการตรวจสอบปนเปื้อนมาใช้เป็นเนื้อหาในการอบรม 7) มี MOU ระหว่างสำนักงานเทศบาลตำบลบางปู และ

คำสำคัญ: ยกระดับ, ตลาด, ชุมชน, คลองเสาธงบางปู

บริษัท ทีวี ไดเร็ค จำกัด (มหาชน) เรื่อง กิจกรรมส่งเสริมการขายในระบบออนไลน์ให้กับตลาดคลองเสาธง และ 8) มีการจัดกิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมอุปกรณ์ ชุดกันเปื้อน และหมวกให้กับพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองเสาธง” ที่เข้าร่วมโครงการ “ยกระดับตลาดชุมชน ค.ส.ธ. บางปู” เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีเกี่ยวกับการจัดการความสะอาดที่เป็นมาตรฐานของพ่อค้าแม่ค้าในตลาด

Abstract

The objectives of the project “Upgrading the community market of C.S.T. Bang Pu” are as follows: 1) to upgrade the quality of safety seafood restaurants, 2) to elevate vendors’ competency who is fresh seafood processor to meet standards, and 3) to develop a participatory management mechanism for Khlong Sao Thong Market towards the sustainability of Khlong Sao Thong community. The target group of the project is vendors and fishermen in Khlong Sao Thong community. The 8 steps of operation are as follows: 1) Support and participate in activities to prepare ordinances of Khlong Sao Thong Market management for the promulgation of ordinances, 2) Support and encourage group to draft standards for processed seafood and seafood shops to ensure the safety of the community, 3) Prepare a list of all vendors selling in Khlong Sao Thong Market, 4) Organize activities to support marine species to raise awareness of the sustainability of marine animals among

villagers, 5) Organize physical health check-up activities for 184 people of market vendors and villagers in the Khlong Sao Thong market area. 6) Organize a workshop on “Capacity Development of Seafood Product Processing Operators in Bangpoo Municipality” 7) Promote and support MOU activities between Bangpoo Subdistrict Municipality Office and TV Direct Public Company Limited to promote online sales for Khlong Sao Thong Market, and 8) Organize activities to support and promote equipment, stain barriers and platoons for vendors in Khlong Sao Thong Market.”

The results showed that 1) the Bangpoo Subdistrict Municipality Office can prepare ordinances for the management of Khlong Sao Thong Market. This led to the announcement of a market plan that reduced the conflict of local vendors. 2) The Bangpoo Subdistrict Municipality Office can set safe processed seafood standards, which are standards jointly prepared by the community

and local authorities and used to certify members of the shop groups in the district of Bangpoo Municipality in the future. 3) The Bangpoo Municipality Office has a list of all the vendors selling in Khlong Sao Thong Market. 4) There is an activity to support marine animals which is the release of marine animals into the sea of Khlong Sao Thong community and to raise awareness of the sustainability of marine animals among villagers in the area who are truly engaged in local fishermen. 5) Vendors and people in the Khlong Sao Thong market area receive physical health checks to raise awareness of the safety of their own health care. 6) Entrepreneurs gain knowledge from practical training activities by designing the training course to survey the needs of seafood

processing business operators in the area, and processed products from shops in Khlong Sao Thong Market are randomly tested for contaminants and used as data to analyze the actual situation by using the results of contaminant testing as the content of the training. 7) There is an MOU between Bangpoo Subdistrict Municipality Office and TV Direct Public Company Limited on online sales promotion activities for Khlong Sao Thong Market, and 8) Activities are organized to support equipment, stain barriers and platoons for vendors in Khlong Sao Thong Market” who participating in the project “Elevate the Community Market. C.S.T. (Project “Upgrading the community market of C.S.T. Bang Pu”)”. This create a good image about the standard cleanliness management of the vendors in the market

Keywords: Upgrading, Market, Community, C.S.T. Bang Pu

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบันได้ใช้แนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ผสานกับทิศทางแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่มีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งได้กำหนดทิศทางและเป้าหมายของการพัฒนามบนพื้นฐานของหลักการและแนวคิดที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) แนวคิด Resilience 3) เป้าหมายการพัฒนายั่งยืนของสหประชาชาติ “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” โดยมุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

ที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม และ 4) โมเดลเศรษฐกิจ BCG แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจใน 3 รูปแบบควบคู่กัน ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว โดยอาศัยฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของประเทศอันประกอบด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม พร้อมกับการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มนั้น ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนที่มุ่งเน้นเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

ในส่วนของการพัฒนาด้านการเกษตรไทย นั้นมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการและการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติที่ 1) การพัฒนาการเกษตรสร้างมูลค่าที่อาศัยการเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นเกษตรปลอดภัย และเกษตรแปรรูป และมิติที่ 2) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่อาศัยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และยังคงสอดคล้องกับแนวทางของการพัฒนาที่ยั่งยืนมาใช้เป็นเป้าหมายเป็นการพัฒนาที่สมดุลกันใน 3 เสาหลักของมิติความยั่งยืน (Three Pillars of Sustainability) นั่นคือ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการจัดความห่วงใย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร ปรับปรุงโภชนาการ และสนับสนุนการทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน อีกทั้งมีความเชื่อมโยงกับแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนที่มุ่งเน้นเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

ตลาดนัดชุมชน (Flea Market) เป็นตลาดที่จัดให้มีขึ้นเฉพาะวันและสถานที่ที่กำหนด อาจเป็นตลาดบกหรือตลาดน้ำก็ได้ตามลักษณะการดำเนินวิถีชีวิตของชุมชนนั้นๆ อาจเกิดขึ้นเพียงบางวัน วันใดวันหนึ่งของสัปดาห์ และจะเป็นเช่นนี้เรื่อย ๆ จนเป็นที่รู้จักของคนในชุมชน สำหรับสถานที่ที่ใช้เป็นตลาดนัดส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณพื้นที่ว่างเปล่าที่โล่งแจ้งตามลานวัด ข้าง ๆ สวนสาธารณะ หรือบนทางเท้าริมถนนที่มีรถวิ่งผ่านไปมาเพื่อให้คนสัญจรไปมาและคนในพื้นที่นั้นเข้ามาจับจ่ายซื้อของกินของใช้ได้สะดวก ขนาดของตลาดนี้ขึ้นอยู่กับพื้นที่และความเจริญของชุมชนนั้น ๆ เป็นสำคัญ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, เล่มที่ 28 อ้างในสุษานาถ, 2560) ส่วนคำว่า “อัตลักษณ์ชุมชน” คือ ความเป็นตัวตนที่บ่งชี้ถึงความ

เฉพาะตัวของชุมชน ซึ่งเป็นไปตามขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และภูมิศาสตร์ของแต่ละชุมชน (กรมการค้าภายใน, 2559) ดังนั้น ตลาดที่สามารถสร้างอัตลักษณ์ให้กับชุมชนย่อมถือเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ชุมชนได้หลายมิติ

เทศบาลตำบลบางปู มีสภาพทางสังคมเป็นย่านชุมชนเมืองมีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก มีการขยายตัวทางด้านธุรกิจต่าง ๆ สำหรับเศรษฐกิจของเทศบาลแบ่งเป็น 3 สาขาหลัก คือ สาขาอุตสาหกรรม สาขาเกษตรกรรม และสาขาการค้าและการบริการ ในด้านสาขาเกษตรกรรม ได้แก่ การกลั่นกรอง การประมง การบริการทางการเกษตร การแปรรูปสินค้าเกษตร ในส่วนกิจกรรมในพื้นที่ที่น่าสนใจคือ “ตลาดอาหารทะเลคลองสาธัง” เป็นตลาดที่ไม่มีรูปแบบโครงสร้างใดเป็นแบบแผน มีร้านเจ้าน้ำเพชรเป็นศูนย์กลางในการดึงดูดลูกค้า ประกอบกับชาวบ้านในพื้นที่โดยรอบบริเวณจากร้านเจ้าน้ำเพชรระยะ 30-50 เมตร ได้ใช้หน้าบ้านของตนเองเป็นหน้าร้านเพื่อจำหน่ายสินค้าของตนเอง อาหารทะเลทั้งรูปแบบสดและแปรรูป โดยวัตถุดิบที่นำไปจำหน่ายมาจากชาวประมงทั้งของตนเองและชาวบ้านในย่านหมู่บ้านคลองสาธัง

สภาพปัญหาในการดำเนินงานของตลาดอาหารทะเลคลองสาธัง พบว่า 1) การเปิดร้านในบริเวณถนนสาธารณะที่ยังไม่ได้รับการอนุญาตจากภาครัฐ 2) การเดินทางสัญจรในตลาดไม่สะดวกเนื่องจากมีลูกค้าจำนวนมากในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดก่อนเทศกาล 3) การจัดระบบตลาดยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย 4) ชาวบ้านที่ประกอบร้านค้าอาหารทะเลยังไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินวิสาหกิจชุมชน 5) การขาดความรู้ในการแปรรูปสินค้าอาหารทะเลให้ได้มาตรฐาน และ 6) จำนวนปูที่ชาวประมงจับได้ลดน้อยลง จากสภาพดังกล่าวทางกลุ่มบ้าน “หน้าพระลาน” จึงได้มีการจัดโครงการ “ยกระดับตลาดชุมชน ค.ส.ธ. บางปู” เพื่อการเปลี่ยนผ่าน

ไปสู่ความยั่งยืนที่มุ่งเน้นเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงภายใต้กรอบแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเองให้เกิดความยั่งยืน และดำเนินกิจกรรมเพื่อร่วมแก้ไขปัญหา โดยอาศัย “หลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน” เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านคลองเสาธงให้ดีขึ้น

เนื้อเรื่อง

โดยโครงการ “ยกระดับตลาดชุมชน ค.ส.ธ. บางปู” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อยกระดับคุณภาพร้านอาหารทะเลปลอดภัย 2) เพื่อยกระดับสมรรถนะแม่ค้าพ่อค้าแปรรูปอาหารทะเลสดให้ได้มาตรฐาน และ 3) เพื่อพัฒนากลไกการบริหารจัดการตลาดคลองเสาธงแบบมีส่วนร่วมมุ่งสู่ความยั่งยืนของชุมชนคลองเสาธง โดยมีกลุ่มเป้าหมายของโครงการ พ่อค้า แม่ค้า และชาวประมง ซึ่งมีการดำเนินงาน 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สนับสนุนและร่วมกิจกรรมจัดทำเทศบัญญัติในการบริหารจัดการตลาดคลองเสาธง เพื่อให้ตลาดถูกกฎหมายลดการร้องเรียน และทำให้เกิดความเข้าใจกันของชาวบ้านที่อาศัยในบริเวณตลาด และนำไปสู่การประกาศเป็นเทศบัญญัติ 2) สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการของชุมชนและสำนักงานเทศบาลบางปู เพื่อร่างมาตรฐานอาหารทะเลแปรรูป และร้านค้าอาหารทะเลให้มีความปลอดภัย โดยเป็นมาตรฐานที่ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ร่วมกันจัดทำ และนำไปใช้ในการรับรองสมาชิกของกลุ่มร้านค้าในเขตของสำนักงานเทศบาลตำบลบางปู 3) จัดทำบัญชีรายชื่อพ่อค้าแม่ค้าทั้งหมดที่ขายในตลาดคลองเสาธง เพื่อให้เกิดการตรวจสอบย้อนกลับของลูกค้าได้ 4) จัดกิจกรรมสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำทะเลให้กับกิจกรรมปล่อยสัตว์น้ำลงสู่ทะเลของชุมชนคลองเสาธงเพื่อเป็นการกระตุ้นสร้างจิตสำนึกถึงความยั่งยืนของสัตว์น้ำทะเลให้กับชาวบ้านในพื้นที่ที่ประกอบอาชีพชาวประมงพื้นบ้าน 5) จัดกิจกรรมการตรวจสุขภาพร่างกายของพ่อค้าแม่ค้าในตลาด

ซึ่งเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ผสานกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) บนฐานการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ได้อย่างแท้จริง

และชาวบ้านที่อยู่ในละแวกตลาดคลองเสาธง จำนวน 184 คน จำนวน 1 ครั้ง เพื่อทำให้เกิดความตระหนักถึงความปลอดภัยในการดูแลสุขภาพและสุขอนามัยในการประกอบการ 6) จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเลในเขตเทศบาลตำบลบางปู” เพื่อเพิ่มความรู้และความสามารถให้กับผู้ผลิตอาหารทะเลแปรรูปสามารถผลิตได้ปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด ในภาพรวมความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับ มาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 (ร้อยละ 77) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน คือ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 (ร้อยละ 77.6) และ 2) ด้านการนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 (ร้อยละ 75.8) 7) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรม MOU ระหว่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสำนักงานเทศบาลตำบลบางปู และ บริษัท ทีวี ไคเร็ค จำกัด (มหาชน) เรื่อง กิจกรรมส่งเสริมการขายในระบบออนไลน์ให้กับตลาดคลองเสาธง และเกิดการขับเคลื่อนต่อโดยมีพื้นที่และบุคลากรของสำนักงานเทศบาลตำบลบางปูเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนต่อไป และ 8) จัดกิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมอุปกรณ์ ชุดกันเปื้อน และหมวกให้กับพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองเสาธง” ที่เข้าร่วมโครงการ “ยกระดับตลาดชุมชน ค.ส.ธ. บางปู”

ผลการดำเนินงาน พบว่า 1) สำนักงานเทศบาลตำบลบางปูสามารถจัดทำเทศบัญญัติในการ

บริหารจัดการตลาดคลองเสาชังได้ และทำให้เกิดความเข้าใจกันของชาวบ้านที่อาศัยในบริเวณตลาดคลองเสาชัง จนนำไปสู่การประกาศเป็นฝั่งตลาดที่ลดความขัดแย้งของพ่อค้าแม่ค้าในพื้นที่ได้ 2) สำนักงานเทศบาลตำบลบางปูสามารถกำหนดมาตรฐานอาหารทะเลแปรรูปที่มีความปลอดภัย โดยเป็นมาตรฐานที่ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ร่วมกันจัดทำ และนำไปใช้ในการรับรองสมาชิกของกลุ่มร้านค้าในเขตของสำนักงานเทศบาลตำบลบางปูในอนาคต 3) สำนักงานเทศบาลตำบลบางปูมีบัญชีรายชื่อพ่อค้าแม่ค้าทั้งหมดที่ขายในตลาดคลองเสาชัง เพื่อทำให้เกิดการตรวจสอบย้อนกลับของลูกค้าได้ 4) มีการจัดกิจกรรมสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำทะเลเพื่อปล่อยสัตว์น้ำลงสู่ทะเลของชุมชนคลองเสาชังเพื่อเป็นการกระตุ้นสร้างจิตสำนึกถึงความยั่งยืนของสัตว์น้ำทะเลให้กับชาวบ้านในพื้นที่ที่ประกอบอาชีพชาวประมงพื้นบ้านได้อย่างแท้จริง 5) พ่อค้าแม่ค้า และประชาชนในเขตพื้นที่ตลาดคลองเสาชังได้รับการตรวจสอบสุขภาพร่างกายจำนวน 184 คน จำนวน 1 ครั้ง เพื่อทำให้เกิดความตระหนักถึงความปลอดภัยในการดูแลสุขภาพของตนเองและสุขอนามัยในการประกอบการ 6) ผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเลในตลาดคลองเสาชังได้รับความรู้จากกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเลในเขตเทศบาลตำบลบางปู” โดยการออกแบบหลักสูตรในการอบรมมีการสำรวจความต้องการของผู้ประกอบกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเลในพื้นที่ และมีการนำผลิตภัณฑ์แปรรูปเป็นตัวอย่างจากร้านค้าในตลาดคลองเสาชังนำไปสู่ตรวจเพื่อตรวจสอบสารปนเปื้อนและนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์สถานการณ์จริง โดยนำผลการตรวจสอบสารปนเปื้อนมาใช้เป็นเนื้อหาในการอบรม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ประกอบการตระหนักถึงความปลอดภัยอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการออกแบบหลักสูตรการอบรมที่ร่วมกันกับวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมอยู่ในระดับ มาก คะแนน

เฉลี่ยเท่ากับ 3.85 (ร้อยละ 77) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 (ร้อยละ 77.6) และด้านการนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 (ร้อยละ 75.8) 7) มีการจัดกิจกรรม MOU ระหว่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสำนักงานเทศบาลตำบลบางปู และ บริษัท ทิว ไคเร็ค จำกัด (มหาชน) เรื่อง กิจกรรมส่งเสริมการขายในระบบออนไลน์ให้กับตลาดคลองเสาชัง เพื่อให้พื้นที่และภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญและชำนาญด้านการขายออนไลน์เข้ามาช่วยสนับสนุนพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม และเกิดการขับเคลื่อนต่อโดยมีพื้นที่และบุคลากรของสำนักงานเทศบาลตำบลบางปูเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนต่อไป และ 8) มีการจัดกิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมอุปกรณ์ ชุดกันเปื้อน และหมวกให้กับพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองเสาชัง” ที่เข้าร่วมโครงการ “ยกระดับตลาดชุมชน ค.ส.ธ. บางปู” เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีเกี่ยวกับการจัดการความสะอาดที่เป็นมาตรฐานของพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองเสาชัง ในภาพรวมของความพึงพอใจผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 35 คน อยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 (ร้อยละ 77) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 (ร้อยละ 77.6) และด้านการนำไปใช้ อยู่ในระดับ มาก และมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 (ร้อยละ 75.8)

สำหรับจุดเด่นของโครงการนี้ มีเป้าหมายเพื่อยกระดับมาตรฐานอาหารปลอดภัย (Food Safety) การผลักดันให้เกิด “การมีส่วนร่วม” (Participation) จากทุกภาคส่วน โดยจะเห็นได้จากการรับฟังความคิดเห็นของปัญหาในพื้นที่โดยนักวิชาการ สำนักงานเทศบาลตำบลบางปู ผู้นำและชาวบ้านในพื้นที่ร่วมกันคิดวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขร่วมกันในส่วนของการกำหนดพื้นที่ผ่อนผันเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมของตลาด ป้องกันการร้องเรียนจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและ

นำไปสู่การยอมรับให้ดำเนินกิจกรรมของตลาดคลอง
เสาชิงช้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่น่าสนใจของการ
ทำให้เกิดความยั่งยืน (Sustainable) ในพื้นที่ คือ การ
ทำให้เกิด “มาตรฐานอาหารทะเลแปรรูป” ของพื้นที่
โดยมีสำนักงานเทศบาลตำบลบางปูเป็นเจ้าภาพใน
การขับเคลื่อนและดูแลมาตรฐานในพื้นที่ต่อไป ซึ่ง
ถือเป็นการดำเนินงานโดย “ชุมชนพึ่งตนเอง” (Self
Sufficiency) นอกจากนี้ยังมีภาคเอกชนขนาดใหญ่
และเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางเข้ามามีส่วนร่วมในการ
ส่งเสริมการขายออนไลน์ซึ่งเป็นหัวใจของการขับเคลื่อน
เศรษฐกิจชุมชนในยุคปัจจุบัน เพราะปัญหา

หลักของสินค้าชุมชนคือ ผู้ประกอบการผลิตอาหาร
ทะเลแปรรูปสามารถผลิตได้ตามมาตรฐานแต่ขาด
ตลาดจำหน่าย ดังนั้นการขับเคลื่อนของโครงการนี้
สามารถขับเคลื่อนการแก้ปัญหาได้ทั้งห่วงโซ่คุณค่า
(Value Chain) ของอาหารทะเลแปรรูป ตั้งแต่
กระบวนการส่งเสริมจำนวนพันธุ์สัตว์น้ำทะเล
กระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และ
ตลาดที่ส่งเสริมการขายให้กับผู้ประกอบการที่สามารถ
สร้างรายได้อันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน
แบบพึ่งตนเองและยั่งยืนได้

สรุป

โครงการนี้สามารถถอดบทเรียนให้กับชุมชนที่
สนใจสามารถนำแนวทางการดำเนินงานของโครง
การฯ นี้ไปต่อยอดในพื้นที่ของตนเองได้ โดยมีแนวทาง
ดำเนินงาน “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” โดยเริ่มต้น
จาก 1) “การเข้าใจ และเข้าถึงพื้นที่โดยจะต้องรู้จริง
ถึงสาเหตุของปัญหาว่าคืออะไร” ใครมีส่วนเกี่ยวข้อง
ในการขับเคลื่อนในพื้นที่ตัวจริง เพราะบุคคลเหล่านี้
จะเป็นผู้นำธรรมชาติที่คนในพื้นที่ให้การยอมรับอย่าง
แท้จริง สามารถเป็นศูนย์รวมใจในการขับเคลื่อน
กิจกรรมต่าง ๆ ได้ 2) ออกแบบกิจกรรมที่จะนำมา
พัฒนาในพื้นที่จะต้องมาจาก “การมีส่วนร่วม” อย่าง
แท้จริงทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนเพื่อช่วยกัน
ขับเคลื่อนจนเกิดเป็นรูปธรรมสามารถสร้างรายได้จริง

ให้กับคนในชุมชนอันนำไปสู่การยกระดับการขับเคลื่อน
ภายใต้กลุ่ม “วิสาหกิจชุมชน” ที่สามารถสร้างความ
เข้มแข็งของกลุ่มต่อไปได้ 3) มุ่งเน้นกิจกรรมที่
ทำให้เกิด “ความพึ่งพาตนเอง” มากกว่าพึ่งคนอื่น
ทำให้คนในพื้นที่ “คิดเอง” “ทำเอง” และนำไปสู่การ
“ทำได้” และนำไปสู่ “ความยั่งยืน” ของชุมชนต่อไป
ในมิติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่มี
ความสมดุลกัน และ 4) การตรวจสอบแบบคู่ขนาน
เป็นแนวทางการประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์
อาหารทะเลแปรรูป โดยมีการตรวจสอบจากพ่อค้า
แม่ค้าและตรวจสอบปนเปื้อนในผลิตภัณฑ์อาหารทะเล
แปรรูปที่ผลิตจากพ่อค้าแม่ค้าคนเดียวกันเพื่อสร้าง
ความมั่นใจให้กับผู้บริโภคได้

องค์ความรู้ใหม่

การดำเนินงานโดย “ชุมชนพึ่งตนเอง” (Self Sufficiency) ครบมีทั้งภาคเอกชนขนาดใหญ่และเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และภาครัฐที่มีความเข้มแข็งอย่างจริงจังในพื้นที่ในการมีส่วนร่วมส่งเสริมกิจกรรมการขายออนไลน์ซึ่งเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนในยุคปัจจุบัน เพราะปัญหาหลักของสินค้าชุมชนคือ ผู้ประกอบการผลิตอาหารทะเลแปรรูปสามารถผลิตได้ตามมาตรฐานแต่ขาดตลาด

จำหน่าย ดังนั้นการขับเคลื่อนของโครงการนี้สามารถขับเคลื่อนการแก้ปัญหาได้ทั้งห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของอาหารทะเลแปรรูป ตั้งแต่กระบวนการส่งเสริมจำนวนพันธุ์สัตว์น้ำทะเล กระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และตลาดที่ส่งเสริมการขายให้กับผู้ประกอบการที่สามารถสร้างรายได้อันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนแบบพึ่งตนเองและยั่งยืนได้

เอกสารอ้างอิง

กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2559, คู่มือการดำเนินงานโครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น “ตลาดต้องชม”.

สุชนาถ พัฒนวงศ์งาม, ตลาดนัดชุมชนเป็นเศรษฐกิจฐานรากของจุดเริ่มต้นของกระบวนการโลจิสติกส์: กรณีศึกษาตลาดนัดชุมชนบริเวณสนามกีฬาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่, 10:2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564, (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 “พลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ออนไลน์ : <https://www.nesdc.go.th/download/document/Yearend/2021/plan13.pdf>

4

ยุทธธรรมคำจุน
สร้างความเท่าเทียม
นำไทยยั่งยืน

Keyword : Mediation, Dependability, Equality

ยุทธธรรมคำจุน สร้างความเท่าเทียม นำไทยยั่งยืน

1. บทนำ

ความยุติธรรม ตามแนวทางนิติศาสตร์ มีนักกฎหมายให้คำจำกัดความสื่อสาร ตามความหมาย คำว่า ความยุติธรรม คือ “ความถูกต้องอย่างมีเหตุผล” ดังนั้น ยุติธรรมคำจุน แปลความให้เห็นตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 “อุดหนุนให้ดำรงอยู่ได้ด้วยความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบคิดด้วยเหตุผล” เมื่อคำว่า ยุติธรรมมักเกี่ยวข้องกับกฎหมาย ซึ่งเป็นเรื่องของสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค เท่าเทียม เที่ยงธรรม การทำให้ประชาชนเท่าเทียม เป็นเป้าหมายหลักในกระบวนการยุติธรรม จึงเป็นภารกิจสำคัญของหน่วยงาน องค์การที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม สร้างความ เท่าเทียมโดยการนำเครื่องมือใด กระบวนการ

ใด กฎหมายใด กติกาใด มาตราการใด หรืออื่นๆ ซึ่งทุกหน่วยงาน องค์การที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมก็นำเสนอความยุติธรรมให้แก่ประชาชน ในรูปแบบใกล้เคียง เจริญ ตกลง โดยเฉพาะศาลยุติธรรม ที่ได้นำนโยบายประธาน ศาลฎีกา มาจัดทำโครงการ เพื่อเข้าถึงประชาชน เป็นการส่งเสริมพัฒนาระบบการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทก่อนฟ้องที่พึงแรกของประชาชน นำข้อพิพาททางแพ่งทุกประเภทไม่จำกัดทุนทรัพย์ - คดีอาญา ประเภทยอมความได้ เข้าระบบตั้งแต่เริ่มต้น จนมีคำพิพากษาตามยอมจบกระบวนการแบบ One Stop Service ได้ที่ศาลชั้นต้นทั่วประเทศไม่เสียค่าใช้จ่ายยุติด้วยความสมานฉันท์

2. ความเป็นมา

ที่มายุติธรรมคำจุน เมื่อประเทศไทยประสบกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยมาอย่างต่อเนื่องหลายปีก็وبرกับสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19 ที่เข้ามาซ้ำเติม ทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการจ้างงานและวิถีชีวิตของประชาชน ในวงกว้าง อีกทั้งทำให้ผู้ประกอบการต้องหยุดดำเนินกิจการ หยุดค้าขายและเลิกจ้างงาน ประชาชนต้องประสบกับความทุกข์ร้อนปัญหาการขาดรายได้หรือมีรายได้ลดลงอย่างไม่ทัน ตั้งตัว จึงต้องกู้ยืมเงินเพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีพหรือประกอบอาชีพ ทำให้ภาระหนี้สินเพิ่มสูงขึ้นและมีปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน จากการชำระหนี้เป็นวิกฤตหนี้สิน ภาคประชาชน ก่อเกิดข้อพิพาททางแพ่ง ข้อพิพาททางแรงงาน และข้อพิพาททางอาญา หน่วยงานกระบวนการยุติธรรมต้องแก้ไขปัญหาให้คู่กรณีและประชาชนนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยตั้งแต่ก่อนฟ้องคดีต่อศาล เพื่อลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่ศาลและแก้ปัญหาข้อพิพาทของคู่กรณีให้ยุติโดยเร็วด้วยความพึงพอใจของ

ทุกฝ่าย อันสอดคล้องกับนโยบายประธานศาลฎีกา ประจำปี 2566 - 2567 “ที่พึง เที่ยงธรรม เท่าเทียม ทันโลก” ศาลยุติธรรมพร้อมเป็นที่พึ่งของประชาชน ในโอกาสแรกที่ได้รับความสะดวกหรือมีข้อพิพาท ด้วยการส่งเสริมกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก ในทุกขั้นตอนเพื่อให้ความขัดแย้งยุติลง ด้วยความสมานฉันท์และไม่ก่อภาระค่าใช้จ่ายแก่คู่ความ

การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องของศาลยุติธรรม หนึ่งในกระบวนการยุติธรรมเพื่อสร้าง ความเท่าเทียม ให้ประชาชน คู่กรณีสามารถนำข้อพิพาททางแพ่งทุกประเภทโดยไม่จำกัด จำนวนทุนทรัพย์รวมถึงความผิดอาญาบางประเภทอันยอมความได้ อาทิ ฉ้อโกง บุกรุก ยักยอก หมิ่นประมาท ทำให้เสียทรัพย์ เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องได้ โดยยื่นคำร้องด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ต่อศาลที่มีเขตอำนาจ หรือยื่นคำร้องผ่านระบบบริการออนไลน์ ศาลยุติธรรม (CIOS) ทางเว็บไซต์ <https://mediation.coj.go.th> ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม โดยไม่เสียค่า

ธรรมเนียมศาลและค่าใช้จ่าย คู่กรณีไม่มีประวัติการถูกฟ้องคดี ซึ่งหากคู่กรณีตกลงกันได้และมีความจำเป็นสามารถยื่นคำขอให้ศาลมีคำพิพากษาตามยอมหรือเมื่อคู่กรณีไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาตามยอมสามารถบังคับคดีได้ทันทีโดยไม่ต้อง ฟ้องคดีอีกและยังสามารถรักษาสัมพันธภาพอันดีระหว่างคู่กรณี เพื่อ

ส่งเสริมให้หน่วยงานรัฐ องค์การภาคเอกชนทุกภาคส่วนและประชาชนมีความเข้าใจในกระบวนการรับข้อพิพาท ทางเลือกด้วยวิธีไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องที่จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างรวดเร็ว และลดปัญหาความขัดแย้งอันจะช่วยให้เกิดความสมานฉันท์ในสังคมได้อย่างยั่งยืน

3. หลักการของกระบวนการยุติธรรม

หลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง” รุ่นที่ 28 มีหลักการสำคัญที่ยึด “ประชาชนเป็นศูนย์กลาง” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายประธานศาลฎีกาที่ว่า

(1) ที่พึ่ง (Dependability)

- ส่งเสริมกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกในทุกขั้นตอนเพื่อให้ความขัดแย้งยุติลงด้วยความสมานฉันท์ ไม่ก่อภาระค่าใช้จ่ายแก่คู่ความ
- พัฒนาช่องทางที่ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว
- ปฏิรูประบบงานเพื่อจัดขั้นตอนซ้ำซ้อนล่าช้า ที่เป็นอุปสรรคต่อการบริการประชาชน
- ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อความรวดเร็วและประสิทธิภาพในการพิจารณาพิพากษาคดี การปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล

(2) เทียบธรรม (Fairness)

- เป็นหลักประกันแห่งสิทธิและเสรีภาพให้แก่ประชาชนทั้งทางแพ่งและทางอาญา
- พิจารณาพิพากษารรคดีแพ่ง อาญา และชำนาญพิเศษด้วยความโปร่งใส ไร้ซึ่งอคติ โดยบุคลากรที่มีความรู้เชี่ยวชาญพิเศษในกฎหมายและสาขาวิทยาการต่างๆ ในแต่ละประเภทคดีซึ่งปฏิบัติหน้าที่ด้วยความภาคภูมิใจและมีความสุขในการทำงานเพื่อประชาชน

• พัฒนามาตรการให้เหมาะสมในการเยียวยาผู้เสียหายหรือบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำละเมิดต่อกฎหมาย

• มุ่งเน้นการแก้ไข บำบัด และฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เด็ก และเยาวชน อย่างครบวงจร ต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

(3) เท่าเทียม (Equality)

- ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมด้วยมาตรฐานเดียวกัน
- พัฒนามาตรฐานการปล่อยชั่วคราวเพื่อประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- พัฒนาระบบจัดหาทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายให้แก่ประชาชนเพื่อสิทธิในการต่อสู้คดีอย่างมีประสิทธิภาพ

• ปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม

(4) ทันโลก (Modernization)

• คัดสรรเทคโนโลยีที่เหมาะสมและคุ้มค่ามาใช้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการบริการประชาชน

• พัฒนาระบบสารสนเทศของศาลยุติธรรมให้มีความทันสมัยและเข้าถึงง่าย เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารระหว่างศาลยุติธรรมกับประชาชน

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในศาลยุติธรรมได้รับการเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์จากสถาบันการศึกษาทั้งภายในและภายนอกประเทศ

41

4.1 การใกล้เคียงในชั้นศาล

การไกล่เกลี่ยเป็นการค้นหาความพอใจของคู่ความว่าจะยุติข้อพิพาทซึ่งมีอยู่ หรือจะมีขึ้นในอนาคต ให้เสร็จไปด้วยวิธีการใด อย่างไร โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่ชี้ผลคดีออกมาว่าคู่ความฝ่ายใดถูกหรือคู่ความฝ่ายใดผิด หรือค่าเสียหายที่แท้จริงนั้นเป็นเท่าใด การไกล่เกลี่ย มีจุดมุ่งหมายสุดท้าย คือ คู่ความตกลงกันได้และทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน ดังนั้น หน้าที่หลักของผู้ไกล่เกลี่ยคือเป็นสื่อให้คู่ความได้ติดต่อเจรจากัน ช่วยให้คู่ความได้ เข้าใจถึงสิ่งที่ตนต้องการ และสิทธิที่ตนจะพึงได้รับ รวมทั้งช่วยชี้แนะทางแก้ไข ปัญหา กับช่วยกำหนดทางเลือกที่นำไปสู่ข้อตกลง และเมื่อคู่ความตกลงกันได้ก็ช่วยร่างสัญญาประนีประนอมยอมความด้วย แนวคิดหลักของระบบไกล่เกลี่ยนั้น อาจแยกได้เป็น ๓ ประการ คือ

(1) ทุกฝ่ายต้องสมัครใจเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ย กล่าวคือ การนำคดีเข้าสู่ระบบ ไกล่เกลี่ยนั้น คู่ความทุกฝ่ายต้องสมัครใจที่จะให้ผู้พิพากษาไกล่เกลี่ยและผู้พิพากษาที่ ต้อง สมัครใจเข้าทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยด้วยในระหว่างไกล่เกลี่ย หากคู่ความฝ่ายใดไม่สมัครใจ ที่จะทำการไกล่เกลี่ยต่อไปก็เพียงแค่แถลงแจ้งความประสงค์ให้ผู้ไกล่เกลี่ยทราบ ผู้ไกล่เกลี่ย จะต้องส่งสำนวนคืนสู่การพิจารณาตามปกติทันที สำหรับความสมัครใจของผู้พิพากษานั้น จะแสดงออกมาด้วยการสมัครเข้าเป็นผู้พิพากษาไกล่เกลี่ยตั้งแต่แรกแล้ว

(2) การใกล้ชิดเป็นการทำให้คู่ความเกิดความพอใจแล้วตกลงระงับข้อพิพาทกัน ดังนั้นแนวทางในการใกล้ชิดจึงต่างจากกระบวนการพิจารณาปกติ กล่าวคือ การพิจารณาที่ตามปกติเป็นการค้นหา

ข้อเท็จจริงในประเด็นสำคัญที่คู่ความโต้แย้งกันหรือเป็นการค้นหาความเสียหายที่แท้จริง แต่การไกล่เกลี่ยเป็นการค้นหาความพอใจของคู่ความ การค้นหาความพอใจของคู่ความเป็นหัวใจของการไกล่เกลี่ยและผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องค้นหาได้ว่าความพอใจของคู่ความอยู่ตรงจุดไหน หากค้นหาผู้ไกล่เกลี่ยก็จะทราบแนวทางการไกล่เกลี่ยและทราบจุดที่จะประสานประโยชน์ของคู่ความให้เป็นทีพอใจแก่ทุกฝ่าย

(3) ระบบไกล่เกลี่ย เป็นระบบที่มีพื้นฐานมาจากอำนาจการไกล่เกลี่ยของ ผู้พิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่ได้รับลดขั้นตอนการปฏิบัติ วิธีการทำงาน และอำนาจของผู้พิพากษาลงมาเพื่อลดอุปสรรคต่างๆ จากการใช้อำนาจของผู้พิพากษาตามปกติ

4.2 การไกล่เกลี่ยในชั้นฝ่ายปกครอง

กรมการปกครองซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่สังกัดกระทรวงมหาดไทยมีภารกิจที่สำคัญ ได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ การอำนวยความสะดวก ในสังคม การปกครองท้องที่ การอารักขาที่ดินแดนและการทะเบียน เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคงปลอดภัยได้รับการบริการที่สะดวกรวดเร็วและก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมอย่างยั่งยืน โดยมีข้าราชการฝ่ายปกครองในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเป็นผู้ปฏิบัติและดำเนินงานในหลายภารกิจ ซึ่งภารกิจที่สำคัญคือการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เป็นภารกิจ ที่จะต้องให้ความช่วยเหลือประชาชนให้ได้รับความเป็นธรรม มีขั้นตอนการปฏิบัติหลายขั้นตอน ที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน อาจเป็นฝ่าย ได้รับความเสียหายหรือฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาให้ได้รับความเป็นธรรมอย่างเสมอภาคสามารถ อำนวยประโยชน์ให้กับประชาชนและสังคมโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องมี การดำเนินการรองรับการปฏิบัติงาน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยกรมการปกครองเป็นศูนย์กลางให้ความ

ช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ได้รับความไม่เป็นธรรม แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและลดความขัดแย้งในพื้นที่ รวมถึงการให้ประชาชนมีโอกาสในการมีส่วนร่วม ในการตรวจสอบการปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นการขอด้วยอำนาจหน้าที่หรือไม่ ซึ่งการดำเนินการด้านการไกล่เกลี่ยกรณีข้อพิพาททางแพ่งและอาญานั้นเป็นหนึ่งในห้า ของการดำเนินงานศูนย์ดำรงธรรมอำเภอและเป็นการกิจเพื่อช่วยเหลือและให้บริการประชาชนในพื้นที่ 76 จังหวัด ที่ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอตั้งอยู่ทั้ง 838 แห่ง

การเจรจา คือ การที่มีคู่กรณีมาเจรจากันทั้งสองฝ่ายลักษณะสำคัญของการเจรจาในปัจจุบันเข้าใจว่าการเจรจาเป็นวิธีการที่ดีที่สุดเป็นความสมัครใจของคู่พิพาททั้งสองฝ่าย ที่จะเจรจากัน

การไกล่เกลี่ย หลักเกณฑ์ที่สำคัญของการไกล่เกลี่ย คือ มีบุคคลที่สามเข้ามาช่วยเจรจาไกล่เกลี่ยหน้าที่สำคัญของผู้ไกล่เกลี่ย คือ ช่วยเหลือในการเจรจาของคู่พิพาททั้งสองฝ่ายไม่ใช่ทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินชี้ขาดแต่อย่างใด ทำอย่างไรให้คู่พิพาททั้งสองฝ่ายได้เจรจากัน เกิดจากความสมัครใจของคู่พิพาท การดำเนินการในการไกล่เกลี่ยเป็นความลับ

4.3 การไกล่เกลี่ยในชั้นชุมชน

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชนเป็นกระบวนการหนึ่งที่สร้างความเป็นธรรม ทางสังคมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เปิดโอกาสให้คู่กรณีหรือคู่ขัดแย้งยังสามารถเยียวยาแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ตลอดจนการสร้างแนวทางหรือรูปแบบที่จะชดเชย ชดเชยความเสียหายที่สร้างความพึงพอใจร่วมกัน ในแง่ของกระบวนการไกล่เกลี่ย มักใช้คนกลาง คณะกรรมการหรือ บุคคลที่มีความน่าเชื่อถือเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยโดยเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้แสดงความเห็น ค้นหาทางเลือกที่สร้างความพึงพอใจร่วมกัน

4.4 การไกล่เกลี่ยด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง กระบวนการใดๆ ที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายกลับคืนสู่ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยวิธีการสร้างกระบวนการที่มีส่วนร่วมหลายฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายผู้กระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย สังคมชุมชน และเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวดำเนินการโดยวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ตีแทนการลงโทษจำคุกหรือลงโทษอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งอาจหมายความว่า รวมถึง การเจรจา การไกล่เกลี่ย การประชุมกลุ่มเพื่อระงับข้อพิพาท

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่าง ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด จะเป็นการนำเอาบุคคลทั้งสองฝ่าย คือ ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดมาพบปะกันเพื่อพูดคุยประนีประนอมข้อพิพาทโดยผู้ประนีประนอมข้อพิพาทจะเป็นอาสาสมัครที่ได้รับการอบรมมาเป็นอย่างดี ซึ่งโดยทั่วไปผู้ประนีประนอมข้อพิพาทจะทำหน้าที่ โนมน้าวให้ทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดพูดถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น ความเดือดร้อน และความเสียหายจากการกระทำความผิดและจะมีการตั้งคำถาม (ที่อาจมี) ต่ออีกฝ่าย และจบด้วยการหาข้อสรุปเพื่อการชดเชยและเยียวยาผลของการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ กระบวนการดังกล่าวจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้เสียหายและผู้ที่ถูกกระทำความผิด และมีกระบวนการผลักดันให้คู่กรณีตกลงกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น กระบวนการประนีประนอมข้อพิพาท จะตั้งอยู่บนจุดหมายหลัก 3 ประการ คือ

(1) ความยุติธรรม จะเกิดจากการที่ผู้กระทำความผิดหันหน้ามาพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นอันทำให้ผู้เสียหายมีโอกาสที่จะพูดว่าผู้กระทำความผิดได้ทำอะไร ผู้เสียหายได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดอย่างไร ทั้งมีโอกาสรับฟังเหตุผลที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดลงไป

(2) การทำความดีเพื่อแก้ตัว เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดทำความดี เพื่อชดเชยความผิดที่ได้กระทำได้ไป โดยการแสดงความรับผิดชอบว่าจะแก้ไขหรือเยียวยา สิ่งที่เกิดขึ้นได้กระทำความผิดไปแล้วอย่างไร ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นภาพที่ชัดเจน ของการกระทำความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้น และผู้กระทำความผิดจะทำความดีเพื่อแก้ตัวอย่างไรเมื่อกล่าวถึงเรื่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

(3) มาตรการในการปรับปรุงตัวเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดไปกระทำความผิดขึ้นอีก ในอนาคต จะเป็นการตกลงที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยและกระบวนการติดตามผล คือการกำหนด มาตรการในการปรับปรุงตัวเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดไปกระทำความผิดขึ้นใหม่ในอนาคต นั่นคือนอกจากผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดจะได้ข้อตกลงเรื่องการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความผิดที่ได้กระทำไปแล้วใน กระบวนการประนีประนอมข้อพิพาทมักจะกล่าวถึง มาตรการที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดทำตัวดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาการใช้ยาเสพติด ติดสุรา ความอดทนต่อความเครียดที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมที่มีความกดดัน แผนการบริหารเวลา และกิจกรรมที่ดีจะทำ เช่น การหางานทำ การทำงานอดิเรก และการมีส่วนร่วมในสังคม

5. หลักกฎหมายการไต่ถามก่อนฟ้อง

5.1 พระราชบัญญัติการไต่ถามก่อนฟ้อง พ.ศ. 2562

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ “การไต่ถามก่อนฟ้อง” หมายความว่า การดำเนินการเพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสเจรจาตกลงกัน ระเบียบข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญา โดยสันติวิธีและปราศจากการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ทั้งนี้ไม่รวมถึงการไต่ถามก่อนฟ้องที่ดำเนินการในชั้นศาลและในชั้นการบังคับคดี

มาตรา 20 การไต่ถามก่อนฟ้องข้อพิพาททางแพ่งตามพระราชบัญญัตินี้ถ้าเกี่ยวข้องกับสิทธิแห่งสภาพบุคคล สิทธิในครอบครัวหรือกรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์ ไม่สามารถกระทำได้

การไต่ถามก่อนฟ้องข้อพิพาททางแพ่ง ให้กระทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดิน ที่มีใจเกี่ยวข้องกับกรรมสิทธิ์
- (2) ข้อพิพาทระหว่างทายาทเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก
- (3) ข้อพิพาทอื่น ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา
- (4) ข้อพิพาทอื่นนอกจาก (1) (2) และ (3) ที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 5,000,000 บาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 35 การไต่ถามก่อนฟ้องข้อพิพาททางอาญา ให้กระทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ความผิดอันยอมความได้
- (2) ความผิดลหุโทษ ตามมาตรา 390, 391, 392, 393, 394, 395 และ 397 ตามประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดใน พระราชกฤษฎีกา

การไต่ถามก่อนฟ้องข้อพิพาทตามวรรคหนึ่ง เมื่อคู่กรณีทำข้อตกลงระงับข้อพิพาท ทางอาญากันแล้ว ให้ถือว่าสิทธิหน้าที่อาญาฟ้องระงับเฉพาะคู่กรณีซึ่งทำข้อตกลงดังกล่าว

มาตรา 36 วรรคหนึ่ง ในการดำเนินการไต่ถามก่อนฟ้องข้อพิพาททางอาญา หากคดี อยู่ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาดีของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลแล้ว ให้หน่วยงานซึ่งดำเนินการไต่ถามก่อนฟ้องข้อพิพาทหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีหน้าที่ และอำนาจกำกับดูแลการไต่ถามก่อนฟ้องข้อพิพาทของศูนย์ไต่ถามก่อนฟ้องข้อพิพาทภาคประชาชน แจ้งให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล แล้วแต่กรณีทราบ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล อาจขอการสอบสวน การสั่งคดี การพิจารณาดีหรือพิพากษาคดี แล้วแต่กรณีไว้ก่อนจนกว่าจะรู้ผลการไต่ถามก่อนฟ้องข้อพิพาทก็ได้

มาตรา 68 วรรคหนึ่ง ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกระทรวงยุติธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนรวมตัวกันเป็นศูนย์ไต่ถามก่อนฟ้องข้อพิพาทภาคประชาชน เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการไต่ถามก่อนฟ้องข้อพิพาทภาคประชาชน

มาตรา 69 ภายใต้บังคับมาตรา 20 การไต่ถามก่อนฟ้องข้อพิพาทภาคประชาชน ให้กระทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ข้อพิพาททางแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 500,000 บาท หรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา
- (2) ข้อพิพาททางแพ่งอื่น นอกจาก (1) ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา
- (3) ข้อพิพาททางอาญาตามมาตรา 35

5.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา 20 ตรี

“มาตรา 20 ตรี ก่อนยื่นฟ้องคดี บุคคลที่จะเป็นคู่ความอาจยื่นคำร้องต่อศาล ที่มีเขตอำนาจหากมีการฟ้องคดีนั้น เพื่อขอให้ศาลแต่งตั้งผู้ประนีประนอมทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้ตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาท โดยคำร้องนั้น ให้ระบุชื่อและภูมิลำเนาของคู่กรณีที่เกี่ยวข้องรวมทั้งรายละเอียดของข้อพิพาท เมื่อศาลเห็นสมควร ให้ศาลรับคำร้องนั้นไว้แล้วดำเนินการสอบถามความสมัครใจของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ในการเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยหากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมเข้าร่วมการไกล่เกลี่ย ให้ศาล มีอำนาจเรียกคู่กรณีที่เกี่ยวข้องมาศาลด้วยตนเอง โดยคู่กรณีจะมีหน้าที่ความมาด้วยหรือไม่ก็ได้ และแต่งตั้งผู้ประนีประนอมดำเนินการไกล่เกลี่ยต่อไปโดยให้น้ำความในมาตรา 20 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องสามารถตกลงหรือ

5.3 ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการ ไต่ถามทักท้วงก่อนฟ้อง พ.ศ. 2563

ข้อ 3 “คำร้อง” หมายความว่า คำร้องขอไต่
เกลี้ยก่อนฟ้อง

ข้อ 4 การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องตามมาตรา 20 ตี
แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้เป็นไป

ตามข้อกำหนดนี้ กรณีที่มีได้บัญญัติไว้ในข้อกำหนดนี้ โดยเฉพาะ ให้นำข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาซึ่งออกตามความในมาตรา 20 ทวิ มาใช้บังคับแก่ การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องด้วยโดยอนุโลม

ข้อ 5 การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องตามข้อกำหนดนี้ ให้ใช้ได้กับข้อพิพาททางแพ่ง ทุกลักษณะ เว้นแต่เป็นกรณีต้องห้ามตามข้อ 9

ข้อ 9 กรณีดังต่อไปนี้ มิให้รับคำร้องไว้ไกล่เกลี่ย

(1) เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าการยื่นคำร้องเป็นไปโดยไม่สุจริตหรือมีเจตนา เอาเปรียบคู่กรณี หรือบุคคลอื่น

(2) เมื่อปรากฏว่ามีการนำข้อพิพาทตามคำร้องไปยื่นฟ้องเป็นคดีแพ่งต่อศาลใดศาลหนึ่งไว้แล้ว โดยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นคู่ความในคดีนั้น

(3) เมื่อปรากฏว่าข้อพิพาทตามคำร้องเคยได้รับการดำเนินการไกล่เกลี่ย ตามข้อกำหนดนี้แล้วแต่ไม่เป็นผล เว้นแต่พฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป โดยระบุพฤติการณ์เช่นนั้นมาในคำร้อง

(4) เมื่อพิจารณาถึงพฤติการณ์หรือลักษณะของข้อพิพาทแล้วไม่เป็นสาระที่จะดำเนินการไกล่เกลี่ย

6. การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องที่พึงแรกของประชาชน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยหลายฉบับ ในระยะหลังมานี้ได้ให้อำนาจศาล เข้ามามีบทบาทในการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องได้ตั้งแต่ในชั้นก่อนฟ้องคดีซึ่งนับว่าเป็นการไกล่เกลี่ย โดยศาลในรูปแบบใหม่ กล่าวคือ เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 และข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ให้ คำนิยามคำว่า “ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” ที่แตกต่างไปจากเดิมว่า หมายความว่า การดำเนินการเพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสเจรจาตกลงกัน ระบุข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาโดยสันติวิธีและปราศจากการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ดำเนินการในชั้นศาลและชั้นบังคับคดี ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าศาลเข้ามามีบทบาทในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ตั้งแต่ในชั้นก่อนฟ้องคดีโดยทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยได้ทั้งกรณีที่ เป็นข้อพิพาททางแพ่งและข้อพิพาททางอาญาในบางประเภท รวมทั้งกำหนดคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย เพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพในการเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ขณะเดียวกันก็

มุ่งคุ้มครองประโยชน์ ของคู่กรณีและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อพิพาทตั้งแต่ชั้นก่อนฟ้องคดีนั่นเอง นอกจากนี้ รัฐยังส่งเสริมให้มีการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องโดยภาคประชาชนอีกทางหนึ่งด้วยโดยกำหนดให้กรมคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้มีบทบาทหลักในภาคประชาชน

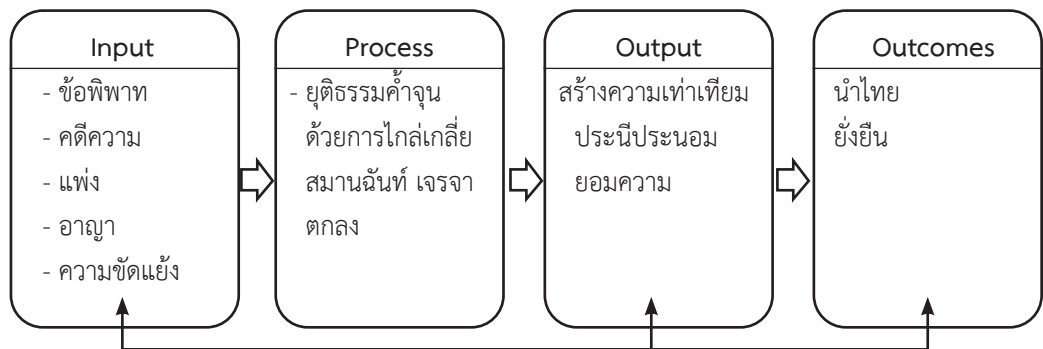
การเข้าถึงความยุติธรรมด้วยการไกล่เกลี่ยเป็นที่พึงแรก นับว่าเป็นมิติทาง ความยุติธรรม แต่เดิมมามักจะพูดว่า ศาลเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน เมื่อโครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล กระบวนการยุติธรรมต้องหมุนตามจำเป็น ต้องก้าวนำความยุติธรรมเป็นที่พึ่งแรกของประชาชน กระบวนการระบุข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี เพื่อให้ความขัดแย้งยุติลงด้วยความสมานฉันท์ พัฒนากระบวนการยุติธรรมให้สะดวก รวดเร็ว ประหยัด เป็นธรรม อย่างทั่วถึง (Justice for all) ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้ก่อน เป็นลักษณะเชิงรุกที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ด้วยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเป็นรูปแบบหนึ่งของยุติธรรม

ค่าจูน การใกล้เคียง เป็นความยุติธรรมที่เที่ยงธรรม (Fairness) งดงามเพราะไม่มีผู้ใดแพ้คดี เป็นหลักประกันแห่งสิทธิเสรีภาพ ทรัพย์สิน ให้แก่ประชาชน ทั้งทางแพ่งและทางอาญา พัฒนามาตรการให้เหมาะสมในการเยียวยาผู้เสียหายหรือบุคคลที่ได้ผลกระทบจากการกระทำละเมิดต่อกฎหมาย มุ่งเน้นการแก้ไข บำบัด และฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เด็ก และเยาวชน

สร้างความเท่าเทียม (Equality) ประชาชนทุกภาคส่วนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียม ด้วยมาตรฐานเดียวกัน พัฒนางานด้านการใกล้เคียง เป็นยุติธรรมค่าจูน เพื่อประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครอง

สิทธิ เสรีภาพและทรัพย์สินของประชาชน โดยมีเครือข่ายองค์กรที่เกี่ยวข้องของกระบวนการยุติธรรมด้านการใกล้เคียง ทำการประสานงานร่วมมือ สร้างประสิทธิภาพประสิทธิผลทั้งปรับหรือยกเลิกกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นอุปสรรค ต่อการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม ส่งเสริมสนับสนุนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมและคุ้มค่าใช้เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ให้บริการประชาชน ทั้งพัฒนาระบบสารสนเทศ ขององค์กรกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง ให้มีความทันสมัยและเข้าถึงง่าย เพื่อเป็นช่องทาง ในการสื่อสาร การใกล้เคียง ที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมที่เท่าเทียมและเที่ยงธรรม

รูปแบบแสดงยุติธรรมค่าจูน สร้างความเท่าเทียม นำไทยยั่งยืน

กฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีดิจิทัล

จากสถิติของประชาชนที่มาขอใช้บริการขอทำการใกล้เคียงข้อพิพาททางแพ่ง ในชั้นก่อนฟ้องคดีของทุกศาล พบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงแนวโน้ม ในอนาคตว่าจะมีประชาชนมาขอทำการใกล้เคียงก่อนฟ้องเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจาก มีการแจ้งข่าวสารและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์และช่องทางอื่นๆ ให้ประชาชนรับทราบผ่านทางเว็บไซต์ของศาล ทำให้มีผู้สนใจใช้บริการขอใกล้เคียงก่อนฟ้องคดีเป็นจำนวนมาก ทั้งโดย

การติดต่อทางออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์ของศาลและเดินทางเข้ามาติดต่อที่ทำการศาล ด้วยตนเอง นอกจากนี้เมื่อผู้ใช้บริการทั้งสองฝ่ายได้เข้าสู่กระบวนการใกล้เคียงตามขั้นตอน ที่กำหนดแล้วก็พบว่าสถิติผลสำเร็จของการใกล้เคียงก่อนมีการฟ้องคดีต่อศาล มีผลสำเร็จสูงขึ้นเป็นลำดับเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานศาลได้เข้ามามีบทบาทในการใกล้เคียงข้อพิพาท ให้แก่ประชาชนผู้มีข้อพิพาทที่มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่อย่างเต็มตัว

7. ประโยชน์ของการไกล่เกลี่ย

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งกับคู่กรณีและยังเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ซึ่งอาจจะสรุปได้ ดังนี้¹

(1) ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย (Saving of Time and Money) การไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทหรืออนุญาโตตุลาการ แล้วแต่กรณี อาจใช้เวลาเพียงสัปดาห์วัน หรือชั่วโมง อันเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของทั้งคู่ความและทางราชการ โดยที่หน่วยงานหรือองค์กรผู้จัดการไกล่เกลี่ยจัดบริการให้ฟรี คู่กรณีไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ไม่เสียค่าป่วยการผู้ไกล่เกลี่ย และการไกล่เกลี่ย ไม่จำเป็นต้องมีทนายความ ดังนั้น การจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยจึงประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก

(2) เป็นที่ยุติ (Finality) คดีคู่พิพาทสามารถตกลงกันได้โดยวิธีการไกล่เกลี่ยนั้น ทำให้ข้อพิพาทได้ข้อยุติ ลดปัญหาของการอุทธรณ์ต่อไป

(3) การยอมรับของคู่พิพาท (Compliance) การที่คู่ความสามารถหาข้อยุติได้ด้วยตนเอง มีการยอมรับปฏิบัติตามข้อตกลงนั้นมากกว่าการที่ศาลมีคำพิพากษาซึ่งจะต้องมีการ บังคับคดีต่อไป

(4) ข้อยุติที่ได้นั้นมีความเหมาะสมกับคู่พิพาท (Custom Made Solution) เนื่องจากคู่พิพาทสามารถเลือกที่จะทำข้อตกลงเป็นอย่างใดก็ได้ราบเท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย

(5) เป็นความลับ (Confidentiality) การไกล่เกลี่ยเป็นเรื่องเฉพาะระหว่างคู่กรณี การประชุมไกล่เกลี่ยจะมีเฉพาะคู่กรณีกับผู้ไกล่เกลี่ย และบุคคลภายนอกที่คู่กรณีเห็นพ้อง ต้องกัน ให้เข้าร่วมประชุมได้เท่านั้น ทั้งข้อเท็จจริงที่คู่กรณีพูดคุยกันในการไกล่

เกลี่ย ถือเป็นความลับห้ามคู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ยเปิดเผยต่อบุคคลภายนอก นอกจากนี้ คู่กรณียังอาจ มีข้อตกลงกันอีกด้วยว่า ข้อเท็จจริงที่ได้จากการไกล่เกลี่ย ห้ามไม่ให้คู่กรณีนำไปใช้อ้างอิง ในการพิจารณาคดีของศาล

(6) การควบคุมกระบวนการระงับข้อพิพาท (Process Control) คู่พิพาทสามารถควบคุมกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้มากกว่าการดำเนินคดีในศาล โดยสามารถคัดเลือกบุคคลที่เป็นกลางให้มาทำหน้าที่กำหนดประเด็นหรือความต้องการที่แท้จริงในการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทและแสวงหาทางออกเพื่อยุติข้อพิพาท โดยคู่พิพาทมีโอกาสที่จะได้พูดและตัดสินใจว่า ผลที่ได้รับจะผูกพันกันหรือไม่ ซึ่งจะเป็นการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นโดยการพิพากษาคดี

(7) ข้อตกลงระหว่างคู่พิพาทสามารถบังคับได้ (Enforceable Agreement) ผลของระงับข้อพิพาทจากวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นข้อตกลงร่วมกันอันมีลักษณะสัญญาคู่พิพาท ลงนามและมีผลผูกพันเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ แม้ว่าจะอาจมีการตรวจสอบจากศาล ในบางกรณี

(8) รักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันได้หรือก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในระยะยาว(Preservation or Enhancement of Long-term Relationships) การระงับข้อพิพาท เปิดโอกาสให้คู่พิพาทสามารถหาข้อยุติในปัญหาที่แท้จริงได้และคู่พิพาทย่อมสามารถแก้ไขปัญหาระหว่างกันได้

(9) ความยืดหยุ่น (Flexibility) คู่พิพาทสามารถเลือกใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งหมด หรือในประเด็นหนึ่งในคดีก็ได้ ส่วนที่เหลืออาจให้มีการดำเนินคดีในศาลต่อไป

¹ สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม.

(10) คุณภาพ (Quality) บุคคลที่มาทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมักเป็นบุคคลที่มีความสามารถหรือเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ โดยมีกระบวนการทำงานโดยประมวลจริยธรรม

(11) ยังคงสิทธิในการดำเนินคดีในศาล (Right to Trial) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นเพียงส่วนเสริมสำหรับการดำเนินคดีในศาลไม่ใช่เป็นการแทนที่ คู่กรณียังคงมีสิทธิในการดำเนินคดีในศาล หากคู่กรณีมีความต้องการเช่นนั้น

(12) ไม่เป็นทางการ การไกล่เกลี่ยมีวิธีพิจารณาที่แตกต่างจากการพิจารณาคดีของอนุญาโตตุลาการหรือศาล โดยการไกล่เกลี่ยต้องการบรรยากาศพูดคุยเจรจาที่ไม่เป็นทางการ แต่เป็นกันเอง และยืดหยุ่นผ่านคลาย ไม่เคร่งครัด เพื่อให้คู่กรณีได้พูดคุยเจรจากันด้วยความสบายใจไม่ตึงเครียด เกิดความไว้วางใจ และกล้าเปิดเผยความต้องการที่แท้จริงของตน²

² โซติช่วง ทพวงศ์, *คู่มือนักเจรจาไกล่เกลี่ย*, โดยศูนย์สันติวิธีสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, (กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2558), หน้า 35.

8. บทสรุป

ตั้งแต่มีบทบัญญัติมาตรา 20 ทรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ใช้บังคับแล้ว ทำให้ศาลมีบทบาทในการไกล่เกลี่ยเพิ่มขึ้นโดยเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตั้งแต่ ในชั้นก่อนฟ้องคดี เช่นเดียวกับองค์กรทางฝ่ายปกครองหรือหน่วยงานอื่นของรัฐซึ่งก็ยังคง มีอำนาจทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งทางแพ่งและข้อพิพาททางอาญาอย่างมีข้อจำกัดเฉพาะ ข้อพิพาทที่เป็นข้อพิพาทเล็กน้อย มีจำนวนทุนทรัพย์ไม่มากนักหรือเป็นข้อพิพาททางอาญา ที่ไม่ร้ายแรงซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และกฎกระทรวงที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ให้อำนาจฝ่ายปกครอง เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอ รวมทั้งพนักงานอัยการ เป็นผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยให้แก่ราษฎร ในท้องที่ ซึ่งปัจจุบันกฎหมายดังกล่าวยังไม่ได้ถูกยกเลิกและยังคงมีผลใช้บังคับ แต่อาจขาดการประชาสัมพันธ์ภารกิจใน

ส่วนนี้ อย่างไรก็ตามปัจจุบันเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้หน่วยงานศาล เข้ามามีบทบาทในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตั้งแต่ในชั้นก่อนฟ้องคดี ดังที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 20 ทรี บัญญัติไว้ นั้น จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวค่อนข้างเปิดกว้าง คู่กรณีจึงสามารถนำข้อพิพาททางแพ่งทุกลักษณะมาขอให้ศาลทำการไกล่เกลี่ยในชั้นก่อนฟ้องได้อย่างไม่จำกัดทุนทรัพย์ เพียงแต่มีข้อจำกัดตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง พ.ศ. 2563 ที่ไม่ให้เจ้าหน้าที่ศาลรับเรื่องไว้หากกรณีเข้าเหตุที่ระบุไว้ในข้อ 9 เช่น มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ยื่นคำร้องไม่สุจริตหรือเจตนาเอาเปรียบคู่กรณี หรือเคยมีการนำข้อพิพาทนั้น ไปยื่นฟ้องเป็นคดีในศาลแล้ว หรือข้อพิพาทนั้นเคยมีการไกล่เกลี่ยมาแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือข้อพิพาทนั้นไม่เป็นสาระ ซึ่งเป็นการกำหนดคุณสมบัติของผู้ร้องขอเข้าทำการไกล่เกลี่ยไว้อย่างกว้างๆ เท่านั้น

เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา หรือคดีแพ่งสามัญทั่วไป ที่มีจำนวน ทุนทรัพย์สูง ข้อพิพาทเหล่านี้หากได้มีการ ไกล่เกลี่ยในชั้นก่อนฟ้องคดีในศาลย่อมเป็นประโยชน์ แก่คู่กรณีและส่งผลให้ปริมาณคดีที่จะเข้ามาสู่ศาลน้อย ลงไปด้วยโดยปริยาย ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ ศาลยุติธรรมและนโยบายของประธานศาลฎีกา ทั้ง เป็นการพัฒนาระบบการบริหารงานคดีในเชิงรุกของ ศาลเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยในชั้นก่อนฟ้องคดีให้มีรูปแบบที่ชัดเจนกว่า ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและมีแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

<http://www.coj.go.th>

5

เลือกตั้งโปรงใส
ลดความเหลื่อมล้ำ

“การเลือกตั้งโปร่งใส ลดความเหลื่อมล้ำ” Transparent Elections Reduce Inequality

คณะนักศึกษาลัทธิการพัฒนการเมือง
และการเลือกตั้งระดับสูง รุ่นที่ 13

นางปัทมา วงษ์กัญทอง
รองประธานกรรมการ
บริษัท โซลาร์ตรอน จำกัด (มหาชน)

บทคัดย่อ

บทความ “การเลือกตั้งโปร่งใส ลดความเหลื่อมล้ำ” ผู้เขียนได้สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กับพรรคการเมือง ซึ่งเป็นสถาบัน ที่มีบทบาทสำคัญต่อการออกแบบ และกำหนดนโยบาย นำเสนอต่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการประกาศโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง แต่เนื่องจากปัญหาโครงสร้างทางอำนาจการเมือง และการเมืองแบบ Oligarchy ยังมีบทบาทสำคัญในการเหนี่ยวรั้งความเป็นไปได้ในการลดความเหลื่อมล้ำ ดังนั้น กลไกสำคัญที่จะทำให้นโยบายลดความเหลื่อมล้ำของพรรคการเมือง และรัฐบาล ขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องพัฒนากลไกของระบบประชาธิปไตย และลดบทบาทของการเมืองแบบ Oligarchy ด้วยการพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง สร้างความ มี

เสถียรภาพทางการเมือง ผ่านกระบวนการเลือกตั้งที่โปร่งใส สุจริตและเที่ยงธรรม ขอบด้วยกฎหมาย เพื่อเข้าสู่การใช้อำนาจอันชอบธรรม และได้รับการยอมรับอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ รวมทั้งตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ และเปิดโอกาสให้ประชาชน มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการควบคุม กำกับ ตรวจสอบนักการเมือง และผู้บริหารอย่างใกล้ชิด จึงจะถือว่าการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย นำไปสู่ความสำเร็จในการลดความเหลื่อมล้ำ ของประเทศไทยอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : เลือกตั้งโปร่งใส , พรรคการเมือง , ลดความเหลื่อมล้ำ , เหนี่ยวรั้ง

สถาบันวิทยาการพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง
Institute of Political Party and Election Science

Abstract

The article “Transparent Election, Reducing Inequality” The author reflects on the relationship between the election management by the Election Commission and political parties, which are institutions that play

an important role in designing and determining policies to present to eligible voters in the announcement of election campaigns. However, due to the problems of political power structures and oligarchic politics, they

still play an important role in inhibiting the possibility of reducing inequality. Therefore, the important mechanism that will enable the policies to reduce inequality of political parties and the government to be driven effectively is to develop the mechanisms of the democratic system and reduce the role of oligarchic politics by developing political parties into strong political institutions, creating political stability through a transparent, honest and just election process that is in accordance with the law, in order to enter

into the exercise of legitimate power and be accepted, which is an important foundation for national development, including responding to the needs of the majority of the people and allowing the people to have a role or participate in closely controlling, supervising and inspecting politicians and executives. This will be considered a development of politics in a democratic regime, leading to true success in reducing inequality in Thailand.

บทนำ

ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญของประเทศไทย และหลายประเทศ มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อมิติด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา การสาธารณสุข อย่างกว้างขวาง เมื่อเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยกับประเทศอื่น ที่มีการจัดทำรายงานเรื่องนี้ พบว่า ระดับความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยยังอยู่ในลำดับต้น ๆ โดยประเทศไทยขยับจากอันดับ 11 เป็นอันดับ 3 ของประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำมากที่สุดในโลก รองจากรัสเซีย และอินเดีย มีคนเพียง 1 % เป็นเจ้าของความมั่งคั่งของประเทศรวมกัน มหาเศรษฐีระดับ 1,000 ล้านในประเทศไทยเพิ่มขึ้นจาก 5 คนในปี พ.ศ. 2551 เป็น 28 คน ในปี พ.ศ. 2558 แต่คนไทย 10 % หรือประมาณ 7 ล้านคน ยังมีชีวิตอยู่ใต้เส้นความยากจน คนไทยมากกว่า 3 ใน 4 ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินใด ๆ เลย โฉนดที่ดิน 61 % ของประเทศไทย อยู่ในมือประชากร 10 % โดยในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา เศรษฐีระดับ 1,000 ล้านของไทยเพิ่มขึ้นเป็น 28 คน จาก 5 คน และทั้งหมดมีทรัพย์สินรวมกันถึง 9,142,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่ประชากรของไทย 7 ล้านคน ยังอยู่ใต้เส้นความ

ยากจน นอกจากนี้ยังพบว่า คนรวยที่สุด 10 % เป็นเจ้าของทรัพย์สิน 79 % ของประเทศ และ 5 ปีที่ผ่านมา คนรวยที่สุด 1 % เป็นเจ้าของความมั่งคั่งมากกว่าคนที่เหลือที่ประเทศรวมกัน (พระเชมทัต, 2560 : 1-2) เมื่อพิจารณาประสบการณ์การพัฒนาเศรษฐกิจไทยในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา พบว่า เศรษฐกิจไทยค่อยๆ เติบโตในช่วง พ.ศ. 2513 จนกระทั่งช่วงปลาย พ.ศ. 2523 ไทยมีอัตรา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่า 10 % ต่อปี โดยระหว่างปี พ.ศ. 2531 ถึง 2533 ความเหลื่อมล้ำของไทยสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ สะท้อนจากค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้ของทั้งประเทศที่ระดับ 0.536 ในปี พ.ศ. 2535 หลังจากนั้น ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ค่อยๆ ลดลงอย่างช้าๆ มาอยู่ที่ระดับ 0.430 ในปี พ.ศ. 2564 แม้ว่าความเหลื่อมล้ำในภาพรวมทั้งประเทศจะลดลง แต่ความเหลื่อมล้ำระหว่างภาค ซึ่งพิจารณาได้จากความแตกต่างด้านค่าเฉลี่ยของรายได้ในแต่ละภูมิภาค กลับไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก (วรรณพงษ์, 2023) เมื่อต้นปี พ.ศ. 2564 ธนาคารโลก (World Bank) รายงานว่าการระบาดของโควิด-19 ทำให้ประเทศไทย มีผู้ที่เสี่ยงที่จะมีรายได้ต่ำกว่า เส้นความยากจน หรือระดับรายได้ไม่เพียง

พอที่จะใช้ในชีวิตประจำวัน เพิ่มขึ้นอีก 1.5 ล้านคน สะท้อนถึงความเปราะบางของครัวเรือนไทยต่อภาวะวิกฤตและมาตรการช่วยเหลือจากรัฐที่ยังไม่เพียงพอ จากข้อมูลของ World Bank แม้ในระยะยาวระดับความยากจนในไทยจะลดลงค่อนข้างมาก คือ จากระดับมากกว่า 65% ในปี พ.ศ. 2541 มาอยู่ที่น้อยกว่า 10% ในปี พ.ศ. 2561 แต่หากดูเฉพาะตัวเลขในช่วงสั้น ๆ กลับพบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2561 คนจน ในไทยเพิ่มขึ้นจาก 7.2 % เป็น 9.8 % โดยเพิ่มขึ้นจาก 4.85 ล้านคน เป็นมากกว่า 6.7 ล้านคน สะท้อนภาพว่าความสำเร็จในการลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำจากการเติบโตของเศรษฐกิจในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา เริ่มถึงจุดที่จะไปต่อได้ยาก หรือถึงจุดที่จะเริ่มกลับกลายเป็นปัญหาขึ้นมาอีกครั้ง และเป็นเรื่องที่รัฐบาลไทยต้องเร่ง หาทาทางแก้ไข โดยเร็วก่อนที่จะสาย (ลัทธกิตติ์, 2564) ซึ่งในการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2566 สรุปสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำได้ว่า ปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และความยากลำบาก ทำให้ประเทศไทยขาดความพร้อม ที่จะเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ เกิดวิกฤตศรัทธาของประชาชน รัฐบาลได้กำหนดกรอบนโยบายในการบริหารและพัฒนาประเทศตามกรอบความเร่งด่วน ได้แก่ กรอบระยะสั้น รัฐบาลมีความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นการใช้จ่าย จุดประกายให้เครื่องยนต์ทางเศรษฐกิจกลับมาเติบโตอีกครั้ง ประกอบกับการเร่งแก้ไขปัญหาลักษณะเฉพาะหน้าของประชาชนอย่างเร่งด่วนและรวดเร็ว กรอบระยะกลาง และระยะยาว รัฐบาลจะเสริมขีดความสามารถให้กับประชาชน ผ่านการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย สร้างโอกาส ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับประชาชนทุกคน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2566 : 1-3)

นักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้ศึกษาและนำเสนอกรอบแนวคิดแก้ไขหรือ ลดปัญหาความ

เหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง ในบทความ ความเหลื่อมล้ำ : บทวิเคราะห์โครงสร้างและอุดมการณ์ ธร (2564 : 26-27) นำเสนอว่า โครงสร้าง 2 ประการของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ประกอบด้วยโครงสร้างทางอำนาจ และโครงสร้างทางอุดมการณ์ โครงสร้าง 2 ประการนี้ มีบทบาทสำคัญในการเหนี่ยวนำความเป็นไปได้ในการลดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะจากนโยบาย ด้านต่าง ๆ ที่จะสามารถแก้ปัญหาโอกาสที่แตกต่างหรือความไม่เป็นธรรมในการกระจายประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งยังคงเป็นสภาพพื้นฐานที่เชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยมาอย่างยาวนาน โดยโครงสร้างทางอำนาจที่ยึดโยงกับความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย เมื่อนำเอาทฤษฎีเรื่องทรัพยากรอำนาจ (power resource theory) ของ Walter Korpi (อ้างใน ธร, 2564) มาประกอบกรณีวิเคราะห์ โดยทฤษฎีนี้มุ่งความสนใจไปที่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการเมืองที่จะปรับให้ทรัพยากรทางอำนาจ ในการผลักดันนโยบายถูกโอนถ่ายไปสู่ชนชั้นล่างได้ การสำรวจประสบการณ์ของประเทศไทยพบว่าการปรับเปลี่ยนสภาพทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น รวมไปถึงบริบทที่ผู้นำทางการเมืองจะต้องแสวงหาแรงสนับสนุนในวงกว้าง ล้วนเป็นสภาพทางโครงสร้างที่เชื่อมโยงกับการที่ชนชั้นล่างสามารถเข้าถึงทรัพยากรอำนาจในการผลักดันนโยบายที่จะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำ เช่น นโยบายสวัสดิการและการคุ้มครองแรงงาน อย่างไรก็ตาม โครงสร้างอำนาจที่ยึดโยง กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยยังต้องเผชิญกับปัญหาจากความผันผวนทางการเมืองและการถดถอยของประชาธิปไตย และขาดปัจจัยเสริม จากการพัฒนากลไกของระบบประชาธิปไตยเพื่อลดบทบาทของการเมืองแบบ Oligarchy เช่นการพัฒนาพรรคการเมือง ที่เข้มแข็งและสามารถเป็นตัวแทนชนชั้นล่างได้ รวมไปถึงการ ลดความสำคัญของสายสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในการเมืองไทย โดยวรรณพงษ์

(เรื่องเดียวกัน) ได้กล่าวถึงการออกแบบนโยบายของรัฐบาล หรือพรรคการเมืองในช่วงเลือกตั้งในทำนองว่า ความต้องการลดความเหลื่อมล้ำอาจมีนัยต่อการเลือกตั้งและการเมืองในภาพรวม กล่าวคือ หากผู้คนยอมรับได้กับความเหลื่อมล้ำในสังคม พรรคการเมืองที่ชูนโยบายขจัดความเหลื่อมล้ำอาจไม่ชนะการเลือกตั้ง และทำให้ความเหลื่อมล้ำไม่ได้รับการแก้ไข ตรงกันข้าม หากคนส่วนใหญ่ต้องการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและส่งเสียงผ่านการเลือกตั้ง ความเหลื่อมล้ำจะถูกให้ความสำคัญ และ (อาจ) ได้รับการแก้ไขรวดเร็วกว่า

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย

รูปแบบการบริโภคของผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาล ซึ่งส่งผลให้ระดับค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน 2) ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา พบว่า ภาพรวมการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษามีทิศทางที่ดีขึ้น อัตราการเข้าเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกระดับชั้น โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาปลาย (รวม ปวช.) อย่างไรก็ตาม มีช่องว่างความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาระหว่างกลุ่มประชากรเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาในระดับปริญญาตรี (รวม ปวส.) นอกจากนี้ ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษาระหว่างสังกัดโรงเรียนขนาดโรงเรียน ที่ตั้ง และภูมิภาค 3) ความเหลื่อมล้ำด้านบริการสาธารณสุข พบว่า ประชากรเข้าถึงหลักประกันสุขภาพ ร้อยละ 99.56 อย่างไรก็ตาม พบว่า คุณภาพบริการระหว่างพื้นที่ยังมีความเหลื่อมล้ำจากการกระจุกตัวของบุคลากรทางการแพทย์และเครื่องมือแพทย์ โดยกรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนประชากรต่อแพทย์ดีที่สุด คือ แพทย์ 1 คน ดูแลประชากร 542 คน เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยประเทศที่แพทย์ 1 คน ดูแลประชากร 1,667 คน นอกจากนี้ พบว่า มีการกระจุกตัวของบุคลากรทางการแพทย์ในเมืองใหญ่ 5 จังหวัดที่มีอัตราแพทย์ต่อประชากรดีที่สุดสุุดรองจากกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ภูเก็ต สมุทรสาคร พิษณุโลก

ขอนแก่น และสงขลา เช่นเดียวกับครุภัณฑ์ทางการแพทย์ที่สำคัญ มีการกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร ชี้ให้เห็นถึงโอกาสในการเข้าถึงการรักษาที่มีคุณภาพ เชื่อมโยงกับคุณภาพบริการ ที่ประชาชนจะได้รับจากการอาศัยอยู่ในเขตภูมิภาค และจังหวัดห่างไกล ยังคงมีความเหลื่อมล้ำ เมื่อเทียบกับเขตกรุงเทพมหานคร และในเมืองใหญ่ 4) ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงสวัสดิการ และบริการภาครัฐ ซึ่งสวัสดิการสังคมภาครัฐเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเพิ่มโอกาสและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากร โดยสวัสดิการสังคมที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นมูลค่าสูง และอยู่ในกระแสความสนใจของประชาชน ประกอบด้วย เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเบี้ยยังชีพคนพิการ รวมถึงบริการพื้นฐานในด้านการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ผ่านกลไกกองทุนยุติธรรม และการเข้าถึงบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ไฟฟ้า น้ำ อินเทอร์เน็ต) ถึงแม้ว่า การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เนื่องในทุกกลุ่มครัวเรือน แต่ยังพบช่องว่างระหว่างกลุ่มครัวเรือนที่เศรษฐกิจต่ำสุด (Decile 1) กับกลุ่มครัวเรือนที่เศรษฐกิจดีที่ต่ำสุด (Decile 10) โดยกลุ่มครัวเรือนที่เศรษฐกิจต่ำสุด (Decile 1) สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 53.92 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 77.22 ในปี 2565 และมีค่าใช้จ่ายด้านค่าสมาชิก และค่าบริการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ที่ 243.53 บาท/ครัวเรือน/เดือน ในขณะที่กลุ่มครัวเรือนที่เศรษฐกิจดีที่ต่ำสุด (Decile 10) สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ร้อยละ 90.75 ในปี 2565 และมีค่าใช้จ่ายด้านค่าสมาชิกและค่าบริการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ที่ 716.12 บาท/ครัวเรือน/เดือน ซึ่งค่าใช้จ่ายลดลงจาก 733.38 บาท/ครัวเรือน/เดือน ในปี 2564 สะท้อนให้เห็นว่า การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญ กับทุกกลุ่ม แต่ด้านค่าสมาชิกและค่าบริการที่ตามมา ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการเพิ่มโอกาส การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพโดยไม่มีค่าใช้จ่าย เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายครัวเรือน

แนวคิดปฏิรูปการเมืองในส่วนของการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ 2540 (2540 : 41-42) ได้จัดทำบันทึกเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มุ่งแก้ปัญหาของระบบการเมืองไทย คือ ทำให้ระบบการเมืองและระบบราชการมีความสุจริตและมีความชอบธรรมในการใช้อำนาจต้องเริ่มตั้งแต่การเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกระบวนการคัดคนเข้าสู่ระบบการเมือง เพราะหากผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาโดยการซื้อเสียง ก็มีแนวโน้มที่จะเข้ามาใช้อำนาจเงินและตำแหน่งโดยมิชอบเพื่อถลุงทุนคืน ทำให้คนดี ที่ไม่ซื้อเสียง ไม่สามารถเสนอตัวเข้ามาเป็นผู้บริหารบ้านเมืองได้ เดิมอำนาจหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งเป็นของกระทรวงมหาดไทย แต่โดยที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย มักจะมาจากคนของพรรคการเมืองฝ่าย

รัฐบาลเป็นเหตุให้พรรคการเมืองซึ่งไม่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารกระทรวงมหาดไทยไม่มั่นใจว่าจะได้รับความเป็นธรรมจากการจัดการเลือกตั้ง และนักการเมืองที่มาบริหารกระทรวงมหาดไทยจำนวนหนึ่งก็อดไม่ได้ที่จะใช้ตำแหน่งหน้าที่เอื้อประโยชน์ให้แก่สมาชิกพรรคการเมืองที่ตนสังกัด นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในคดี ที่มีการร้องคัดค้านการเลือกตั้งซึ่งเดิมต้องยื่นคำร้องต่อศาล แต่เนื่องจากขั้นตอนการดำเนินคดีในศาลใช้เวลานาน เป็นเหตุให้มีคดีเลือกตั้งจำนวนหนึ่งที่ศาลต้องสั่งจำหน่ายคดีเนื่องจากมีการ ยุบสภาผู้แทนราษฎรก่อน และมีคดีเลือกตั้งอีกจำนวนหนึ่งที่ศาลพิพากษายกคำร้อง โดยให้เหตุผลว่าคำร้องเคลือบคลุม เนื่องจากผู้ร้องไม่สามารถเขียนรายละเอียดแห่งการร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ตามหลักเกณฑ์ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยเหตุที่

ข้อมูลต่าง ๆ อยู่ในหีบบัตรเลือกตั้งซึ่งถูกปิดอยู่ การจัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ก็เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต โดยหวังว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะสามารถจัดการเลือกตั้งอย่างเป็นกลางและเป็นธรรม สามารถจัดการกับผู้ที่กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในการเลือกตั้ง เช่น ซื้อเสียงด้วยวิธีการพนัน รวมทั้งการทุจริตในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างเด็ดขาดและมีประสิทธิภาพ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงกำหนดให้คณะ

กรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระ ทำหน้าที่ควบคุม และดำเนินการหรือจัดให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และจัดให้มีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปด้วยความสุจริต และเที่ยงธรรม โดยให้มีอำนาจในการควบคุม ออกระเบียบ ข้อกำหนด วินิจฉัยชี้ขาด และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ในองค์กรเดียว เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและโดยพลัน

หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

หลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีรัฐประหาร 2 ครั้ง และประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และ 2560 แต่บทบัญญัติในส่วนที่เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ยังเป็นไปตามหลักการเดิม ดังนี้

1. จัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ

2. ควบคุมดูแลการเลือกตั้งและการเลือก ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและควบคุม ดูแลการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อการนี้ให้มีอำนาจสืบสวนหรือไต่สวนได้ตามที่จำเป็นหรือที่เห็นสมควร

3. เมื่อผลการสืบสวนหรือไต่สวน หรือเมื่อพบเห็นการกระทำที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าการเลือกตั้ง หรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือการออกเสียงประชามติเป็นไป โดยมีชอบด้วยกฎหมาย ให้มีอำนาจสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกการเลือกตั้ง หรือการเลือก หรือการออกเสียงประชามติ และสั่งให้ดำเนินการเลือกตั้ง เลือก หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วย หรือทุกหน่วย

4. สั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือก ไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นกระทำการ หรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ที่มีลักษณะเป็นการทุจริต หรือทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม

5. ดูแลการดำเนินงานของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามกฎหมาย

6. หน้าที่และอำนาจอื่นตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในฐานะองค์กรกลางหลักในการขับเคลื่อนภารกิจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ระยะยาว 20 ปี (ปี 2561-2580) : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นที่ยอมรับระดับสากล ในกระบวนการเลือกตั้งอย่างมีอาชีพ ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

2. พันธกิจ : สร้างความเข้มแข็งของกระบวนการเลือกตั้ง เพื่อให้ได้คนดีมาปกครองบ้านเมือง

หลักการเลือกตั้งสากล เพื่อให้ผลของการจัดการเลือกตั้งเป็นที่ยอมรับ

ผลของการจัดการเลือกตั้งเป็นที่ยอมรับตามหลักการเลือกตั้งสากล มีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. ความเป็นอิสระแห่งการเลือกตั้ง หมายถึง การแสดงเจตนารมณ์ในการเลือกตั้งจะต้องเป็นไปอย่างอิสระเสรีปราศจากการบีบบังคับข่มขู่ด้วยประการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้อามิสสินจ้าง หรือการใช้อิทธิพลบีบบังคับ

2. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา หมายถึง การจัดให้มีการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา ทั้งนี้เพื่อประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปกครองว่าได้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่ และเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาความชอบธรรมในการใช้อำนาจของผู้ปกครองและเป็นเงื่อนไขเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงตัวผู้ปกครองได้โดยสันติวิธี ผู้ปกครองที่ใช้อำนาจโดยชอบธรรมในระหว่างที่อยู่ในอำนาจ เมื่อครบวาระแล้วก็มีโอกาสได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและได้รับเลือกเข้ามาใหม่

3. การเลือกตั้งที่ยุติธรรม หมายถึง การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์เป็นไปตามตัวบทกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมาย ปราศจากการครอบงำและเล่ห์ทางทางการเมือง ปราศจากการใช้อิทธิพลทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และสถานภาพทางสังคม การต่อสู้แข่งขันระหว่างผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองจะต้องเป็นไปอย่างอิสระเสรีภายในขอบเขตของกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่มีพื้นฐานอยู่บนความยุติธรรมและความเสมอภาค

4. หลักการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการทั่วไป หมายถึง การให้สิทธิเลือกตั้งแก่ประชาชนทั่วไป โดยไม่มีการกีดกันหรือจำกัดสิทธิบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นพิเศษเนื่องมาจากเพศ สีผิว สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ เงื่อนไขข้อนี้มีรากฐานมาจากความเชื่อที่ว่าสิทธิในการมีส่วนร่วมใช้อำนาจอธิปไตยนั้นเป็นของประชาชนทุกคน

5. หลักความเสมอภาค หมายถึง การมีสิทธิในการเลือกตั้งของประชาชนมีความสำคัญและได้รับการยอมรับโดยเท่าเทียมกัน ไม่ว่าผู้เลือกตั้งนั้นจะมีสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างไร มาตรการในการให้ความเสมอภาค อย่างเช่น การให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งคนหนึ่ง ๆ ลงคะแนนเสียงได้เพียงหนึ่งคะแนน (one man one vote) และคะแนนเสียงทุก ๆ คะแนนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน เป็นต้น

6. หลักการลงคะแนนลับ หมายถึง การออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นเอกสิทธิของผู้เลือกตั้งโดยเด็ดขาด และได้รับการปกป้องพิทักษ์โดยการออกเสียงลับ ทั้งนี้ เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ปราศจากการข่มขู่บีบบังคับจากอิทธิพลใด ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้เลือกตั้ง

หลักทั้ง 6 ประการนี้เป็นอุดมคติ แต่มีความจำเป็นมากในการที่จะประกันความบริสุทธิ์ยุติธรรมของการเลือกตั้ง (อภิชาติ ,2553 : 20-21)

การยอมรับผลเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2566

สิริพรรณ และคณะ (2566) ได้ประเมินผลและถอดบทเรียนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2566 เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2566 สรุปสาระสำคัญในส่วนของความคิดเห็นของประชาชนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง และผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งที่ได้รับเลือกตั้งและไม่ได้รับเลือกตั้ง ต่อประสิทธิภาพการจัดการเลือกตั้ง ดังนี้

1. ประชาชนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

1.1 ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งทำได้ดี เช่น การตรวจสอบบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้อย่างรวดเร็ว การจัดสถานที่ที่มีความเหมาะสม หน่วยเลือกตั้งถูกจัดวางและออกแบบง่ายต่อการมองเห็น สามารถสังเกตการณ์การทุจริตที่อาจเกิดขึ้นได้ง่าย ป้ายไว้นิลประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อ บริเวณหน่วยเลือกตั้ง ช่วยให้สามารถจดจำหมายเลขผู้สมัครและพรรคการเมืองได้ง่ายขึ้น ในขั้นตอนการลงคะแนน ความเห็นของประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ประเมินให้ในระดับมาก ประชาชนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51.8 เห็นว่าวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีความชัดเจน และง่ายต่อความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก และร้อยละ 64.5 สามารถลงคะแนนเสียงอย่างเป็นความลับได้ ร้อยละ 62.4 สามารถใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยปราศจากการชักจูง ดิดสินบน หรือข่มขู่

1.2 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งทำหน้าที่ด้วยความโปร่งใส มีความเป็นกลางในระดับมาก และปฏิบัติงานด้วยความเชี่ยวชาญ รู้หน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ความคิดเห็นต่อการนับคะแนนและประกาศผลคะแนนเลือกตั้ง ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งนับคะแนนและประกาศผลคะแนนเลือกตั้งได้ดีในระดับปานกลาง โดยเห็นว่า การจัดสถานที่นับคะแนนมีความเหมาะสม และสะดวกในการติดตามสังเกตการณ์ของผู้แทนพรรคการเมือง และประชาชนที่สนใจ เช่นเดียวกับการประกาศผลการนับคะแนน (อย่างไม่เป็นทางการ) ที่เห็นว่าเป็นไปอย่างรวดเร็ว เหมาะสมกับเวลาเป็นที่น่าเชื่อถือ ยอมรับได้ การประกาศผลคะแนนอย่างไม่เป็นทางการผ่านทางเว็บไซต์ ectreport.com เข้าใจง่าย และรวดเร็ว

2. ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งที่ได้รับเลือกตั้งและไม่ได้รับเลือกตั้ง

2.1 การแบ่งเขตเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับความพึงพอใจต่อการแบ่งเขตเลือกตั้งว่าเป็นไปอย่างเหมาะสม เป็นธรรมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็น ร้อยละ 54.84

2.2 การสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า 1) การสรรหาผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งโดยการเลือกตั้งขั้นต้นของพรรคการเมืองต้นสังกัด ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความชัดเจนในระดับมาก ร้อยละ 58.06 2) การสรรหาผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ โดยการเลือกตั้งขั้นต้นของพรรคการเมืองต้นสังกัด ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความพึงพอใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 51.61

2.3 ขั้นตอนการรับสมัคร และการจับสลากหมายเลขประจำตัวผู้สมัคร ผู้สมัครกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในแต่ละประเด็น ดังนี้ 1) แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง มีความเหมาะสม เป็นธรรม ในระดับมาก ร้อยละ 70.97 2) แบบบัญชีรายชื่อ มีความเหมาะสม เป็นธรรม ในระดับมาก ร้อยละ 61.29

2.4 กระบวนการนับคะแนนและรายงานผลการนับคะแนน เป็นไปโดยโปร่งใส ผู้สมัครกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.16 ส่วนการรายงานผลการนับคะแนนอย่างไม่เป็นทางการ (ECT report) เป็นไปอย่างรวดเร็ว เหมาะสมกับเวลา น่าเชื่อถือ และยอมรับได้ ผู้สมัครกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พึงพอใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 35.48

2.5 คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดการเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ เช่น การซื้อเสียง การแทรกแซงการเลือกตั้ง และความไม่โปร่งใสได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อ

เหตุการณ์ และเท่าเทียม ผู้สมัครกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับปานกลางและระดับน้อยในสัดส่วนที่เท่ากัน ร้อยละ 35.48

2.6 การสืบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ความเป็นธรรมกับผู้สมัคร และพรรคการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน ผู้สมัครกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 41.93

2.7 ความเชื่อมั่นต่อการจัดการเลือกตั้ง โดยปราศจากความคลางแคลงใจ ผู้สมัครกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 58.06

การขับเคลื่อนการเลือกตั้งให้โปร่งใส สุจริตและเที่ยงธรรม ขอบด้วยกฎหมาย

กระบวนการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์ของผู้เล่น (Players) ประกอบด้วย ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมือง ผู้จัดการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนการเลือกตั้ง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายประชาชน รวมถึงปัจจัยบริบท และระบบนิเวศการเลือกตั้ง (Election Ecosystem) ครอบคลุมกฎหมายระดับต่าง ๆ การบังคับใช้กฎหมาย วัฒนธรรมทางการเมือง ฯลฯ การจะขับเคลื่อนให้การเลือกตั้งมีความโปร่งใส สุจริตและเที่ยงธรรม ขอบด้วยกฎหมาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เล่นดังกล่าวข้างต้น โดยดำเนินการตามบทบาทหน้าที่และอำนาจของตน ดังนี้

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง รวมทั้งองค์กรกลไกจัดการเลือกตั้งทุกระดับ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการคัดกรองบุคคลก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง ต้องตระหนักถึงภารกิจที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อประเทศโดยรวม ด้วยการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต เที่ยงธรรม ยึดหลักกฎหมาย มีความเป็นกลางทางการเมือง โปร่งใสตรวจสอบได้ เพื่อให้ผลของการจัดการเลือกตั้งเป็นที่ยอมรับทั้งจากภายในและต่างประเทศ

2. พรรคการเมือง ซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันเดียวที่ได้รับความชอบธรรม (legitimacy) ในการให้เข้ามามีบทบาทหน้าในการดำเนินภารกิจที่ครอบคลุมทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การสมัครรับเลือกตั้ง เข้าไปใช้อำนาจบริหาร และนิติบัญญัติ พรรคการเมืองจึงมีอิทธิพลสูงสุดต่อระบบการเมืองและต่อประเทศ การสะท้อนบทบาท ของพรรคการเมืองผ่านการปฏิบัติตามกฎหมาย การตรวจสอบถ่วงดุล เมื่อได้รับเลือกตั้ง และเข้าสู่ตำแหน่ง การพัฒนาประชาธิปไตย และการปฏิรูปการเมือง โดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และมีศักยภาพในการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้งด้วยจิตสำนึกที่เป็นอิสระ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

3. ประชาชน การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นหัวใจสำคัญ ของการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดทิศทางทางการเมืองของประชาชนเอง และของประเทศชาติ การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองดำเนินการ ได้หลายบทบาทและหลายวิธี รัฐธรรมนูญได้บัญญัติในส่วนการใช้อำนาจ

อธิปไตยของปวงชนชาวไทย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้หลายประการ เช่น การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในข้อมูลข่าวสารและร้องเรียน เสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองได้ ตลอดจนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เป็นต้น

4. ภาครัฐและหน่วยงานในกำกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 78 ได้บัญญัติให้รัฐพึง

ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้ง การตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน

พรรคการเมืองกับการกำหนดนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

พรรคการเมือง (Political Party) เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะพรรคการเมืองเป็นเสมือนสะพานเชื่อมระหว่าง ภาคประชาชนกับ ภาครัฐบาลที่ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความชอบธรรมในการคัดเลือกตัวแทนของพรรค เพื่อเสนอให้ประชาชนเป็นผู้เลือก ให้เป็นตัวแทนของประชาชนในแต่ละเขตเลือกตั้งในรูปแบบการเลือกตั้ง เพื่อให้ได้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลเข้าไปทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ของสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ พรรคการเมือง มีหน้าที่ในการประสานประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยลดความตึงเครียดและการเผชิญหน้าทางการเมืองอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงได้ พรรคการเมืองมีหน้าที่ระดมสรรพกำลังทางการเมืองจากทุกฝ่ายในสังคม นอกจากนี้ยังมีหน้าที่รวบรวมความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มต่างๆ เพื่อกำหนดเป็นนโยบายที่สำคัญ และนำเสนอเข้าสู่ระบบการเมืองให้บรรลุผลในทางปฏิบัติ พรรคการเมืองมีหน้าที่เป็นฝ่ายค้าน มีหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารใน

รัฐบาล พรรคการเมืองจึงมีหน้าที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง รัฐธรรมนูญในส่วนหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ด้านการเมือง ได้บัญญัติ ในส่วนที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองอย่างน้อยต้องดำเนินการ ดังนี้ 1) ให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เพื่อให้พรรคการเมืองพัฒนา เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน มีกระบวนการให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และการคัดเลือกผู้มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมจริยธรรม เข้ามาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม 2) มีกลไกที่กำหนดความรับผิดชอบของพรรคการเมืองในการประกาศโฆษณานโยบายที่มีได้วิเคราะห์ผลกระทบความคุ้มค่า และความเสี่ยง อย่างรอบด้าน

มาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติให้ในการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง

ที่จะใช้ในการประกาศโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง ต้องคำนึงถึงความเห็นของสภาพรรคการเมืองและตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด นโยบายที่ต้องใช้จ่ายเงิน การประกาศโฆษณานโยบายนั้น อย่างน้อยต้องมีรายการ ดังนี้ 1) วงเงินที่ต้องใช้ และที่มาของเงินที่จะใช้ในการดำเนินการ 2) ความคุ้มค่าและประโยชน์ในการดำเนินนโยบาย และ 3) ผลกระทบและความเสี่ยงในการดำเนินนโยบาย หากพรรคการเมืองไม่ได้จัดทำรายการดังกล่าว ให้คณะ

กรรมการการเลือกตั้งสั่งให้ดำเนินการให้ครบถ้วนและถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด กรณีพรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการตามคำสั่ง มาตรา 121 บัญญัติให้ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 บาท และปรับอีกวันละ 10,000 บาท ตลอดระยะเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง ดังนั้น มาตรา 57 จึงเป็นเพียงการกำหนดให้พรรคดำเนินการให้ครบถ้วน และเป็นไปตามระยะเวลาเท่านั้น มิได้เป็นปัญหา อุปสรรคต่อการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองแต่อย่างใด

สรุป

จากการศึกษาบทความทางวิชาการ รายงานการวิจัย และข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย เป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศอย่างรอบด้าน แม้บางช่วงจะมีการปรับเปลี่ยนขึ้นลง แต่ก็อยู่ในระยะสั้น และเป็นบางด้านเท่านั้น บางครั้งยังพบว่ามีความเหลื่อมล้ำระหว่างภาคอีกด้วย ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การออกแบบ และการกำหนดนโยบายลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การพัฒนากลไกของระบบประชาธิปไตย และลดบทบาทของการเมืองแบบ Oligarchy ด้วยการพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็น

สถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง สร้างความมีเสถียรภาพทางการเมือง ผ่านกระบวนการเลือกตั้งที่โปร่งใส สุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อเข้าสู่การใช้อำนาจอันชอบธรรม และได้รับการยอมรับ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ในทุกด้าน รวมทั้งตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ และเปิดโอกาสให้ประชาชน มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับ ตรวจสอบนักการเมือง และผู้บริหารอย่างใกล้ชิด จึงจะถือว่าเป็นการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยอย่างแท้จริง

พระเชมทัต สีสาสโร (รึนสำราญ). “การวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยอย่างยั่งยืน”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560)

วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์. (2564)

ลัทธกิตติ์ ลาภอุดมการณ์. (2564). “เจาะลึกความเหลื่อมล้ำไทย แก้ได้ไหม แก้อย่างไร”. KKP Research.

ธรรมปิณฑล. (2564). ความเหลื่อมล้ำไทย : บทวิเคราะห์โครงสร้างทางอำนาจและอุดมการณ์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2566). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ

วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์. (2564). ความความอดทนต่อความเหลื่อมล้ำ และเสียงสะท้อนของผู้คนผ่านการเลือกตั้ง <https://www.the101.world/tolerance-for-inequality-and-election/> สืบค้นเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2567

อภิชาติ สุขัคคานนท์ (2553) เอกสารประกอบการบรรยาย “การพัฒนาการเมืองไทย.” ณ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ วันที่ 24 พฤศจิกายน 2553

สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ และคณะ. (2566). “การประเมินผลและถอดบทเรียนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2566

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา

วันจันทร์ที่ 11 กันยายน 2566

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์. (2564). ความความอดทนต่อความเหลื่อมล้ำ และเสียงสะท้อนของผู้คนผ่านการเลือกตั้ง <https://www.the101.world/tolerance-for-inequality-and-election/> สืบค้นเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2567

ลัทธกิตติ์ ลาภอุดมการณ์. (2564). “เจาะลึกความเหลื่อมล้ำไทย แก้ได้ไหม แก้อย่างไร”. KKP Research.

6

ขับเคลื่อนสู่เป้าหมาย
ลดความเหลื่อมล้ำ

คณะนักศึกษาลักสูตร
การป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่นที่ 66
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

นายวันฉัตร สุวรรณกิตติ
รองเลขาธิการ สภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เอกสารฉบับนี้นำเสนอการวิเคราะห์สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย โดยสำรวจมิติต่าง ๆ ของปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ยังคงอยู่แม้จะมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ การศึกษา และการเข้าถึงบริการสาธารณสุขจัดเป็นประเด็นสำคัญ อันดับแรก จากผลการศึกษาพบว่าเด็กจากครอบครัวที่มีเศรษฐานะดีที่สุดมีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและปริญญาตรีสูงกว่าเด็กจากครอบครัวที่มีเศรษฐานะต่ำที่สุดหลายเท่า นอกจากนี้ การเข้าถึงบริการสาธารณสุขยังมีความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่ขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์และ

อุปกรณ์ทางการแพทย์ โครงสร้างทางภาษีที่ยังไม่สามารถกระจายรายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งทำให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจรุนแรงขึ้น เอกสารนี้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำผ่านการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย การปรับปรุงระบบการศึกษาเพื่อให้เข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม การส่งเสริมการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และการปรับปรุงนโยบายภาษีเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม การดำเนินการเหล่านี้จะต้องเป็นไปอย่างบูรณาการและครอบคลุมทุกมิติของปัญหา เพื่อนำประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This document presents an analysis of inequality in Thailand, examining various dimensions of the issue that persist despite economic and social development since the first National Economic and Social Development Plan. Key areas of focus include income inequality, educational disparity, and access to public services. The study reveals that children from the wealthiest families have significantly higher chances of continuing their education at the upper secondary and tertiary levels compared to those from the poorest families. Additionally, there are

disparities in access to healthcare, particularly in remote areas that lack medical personnel and equipment. The inefficiency in the tax structure, which fails to effectively redistribute income, exacerbates economic inequality. The document proposes solutions to reduce inequality through comprehensive social welfare systems covering all age groups, improving access to education and healthcare, and reforming tax policies to ensure fair income distribution. These measures must be integrated and address all dimensions of the issue to guide Thailand towards stability,

prosperity, and sustainability in line with the philosophy of a sufficiency economy. The document emphasizes the need for a multifaceted approach to tackling inequality, highlighting the importance of coordinated efforts across various sectors. By addressing

these critical areas, Thailand can achieve more equitable development and ensure that all citizens have access to opportunities and resources necessary for their well-being and economic advancement.

67

การพัฒนาประเทศไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ เป็นต้นมา ได้ส่งผลให้ประเทศมีการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจที่ประเทศไทยได้รับการยกระดับเป็นประเทศในกลุ่มบนของกลุ่มประเทศระดับรายได้ปานกลาง ในด้านสังคมที่มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนส่งผลให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการเป็นประเทศยากจน และในด้านสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบในความหลากหลายเชิงนิเวศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีความท้าทายต่อการพัฒนาที่สำคัญ อาทิ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี ๒๕๖๐ ที่ร้อยละ ๓.๙ ถือว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าศักยภาพ เมื่อเทียบกับร้อยละ ๖.๐ ต่อปี ในช่วงเวลาเกือบ ๖ ทศวรรษที่ผ่านมา โดยมีสาเหตุหลักจากการชะลอตัวของการลงทุนภายในประเทศและสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ยังไม่ฟื้นตัวได้เต็มที่ โครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ภาคบริการและภาคเกษตรมีผลิตภาพการผลิตในระดับต่ำ ขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ประกอบกับแรงงานไทยยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพ และสมรรถนะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ

นอกจากนี้ ศักยภาพและคุณภาพของประชากรไทยทุกช่วงวัยยังคงเป็นปัจจัยท้าทายสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แม้ว่าการเข้าถึงระบบบริการ

สาธารณะ การศึกษา บริการสาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ และการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ ของคนไทยมีความครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงมีปัญหาระหว่างพื้นที่ ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่ทำให้ประเทศไทยยังคงมีปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ ขณะที่ปัญหาด้านความยากจนยังคงเป็นประเด็นท้าทายในการยกระดับการพัฒนาประเทศให้ประชาชนมีรายได้สูงขึ้นและแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน

ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ แม้จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันที่เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดกับดักต่อการพัฒนาทั้งในระดับตัวบุคคล ระดับพื้นที่ และระดับประเทศ แต่สองคำนี้ไม่ได้มีความหมายเดียวกัน แต่ส่งผลซึ่งกันและกัน เป็นสาเหตุของปัญหาของกันและกัน ในขณะเดียวกัน ปัญหาความเหลื่อมล้ำมีประเด็นในหลากหลายมิติ ตั้งแต่ ความเหลื่อมล้ำจากการเปรียบเทียบระหว่างตัวบุคคล ระหว่างกลุ่มคน ระหว่างพื้นที่ ระดับประเด็นหรือ ความแตกต่างของคุณภาพในบริการภาครัฐ เป็นต้น ดังนั้น การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยจึงไม่ใช่การแก้ปัญหาที่จะดำเนินการเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่ต้องเป็นการดำเนินการที่สามารถสร้างความคุ้มครองทางสังคมแบบมีมาตรฐาน ครอบคลุม มีคุณภาพที่คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงได้

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย

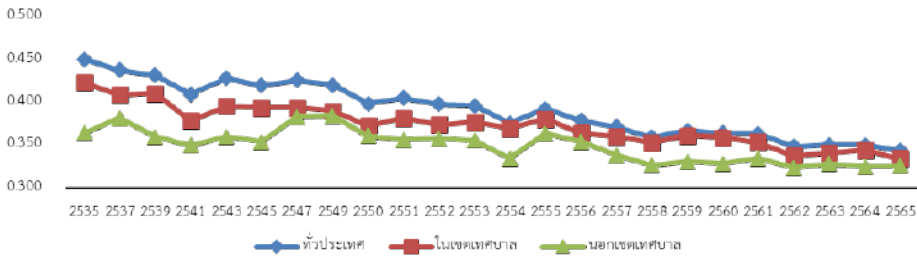
68

THE SIX
สถาบันวิชาการเพื่อการพัฒนา
ฉบับที่ 6
ฉบับที่ 13
ฉบับที่ 2567

การวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยจำเป็นต้องเข้าใจสถานการณ์ของความเหลื่อมล้ำในมิติต่างๆ เพื่อวิเคราะห์หาต้นเหตุแห่งปัญหานำไปสู่การหาทางเลือกในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในประเทศไทย โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้มีการจัดทำสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยไว้ โดยในการรายงานล่าสุด (พ.ศ.๒๕๖๕) ที่เป็นการรายงานที่เป็นทางการของประเทศไทย สศช. ได้ชี้ให้เห็นว่า สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยมีสถานการณ์ที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายโดยรวมปรับตัวดีขึ้น โดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคหรือสัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient) ด้านรายจ่ายเพื่อการอุปโภค

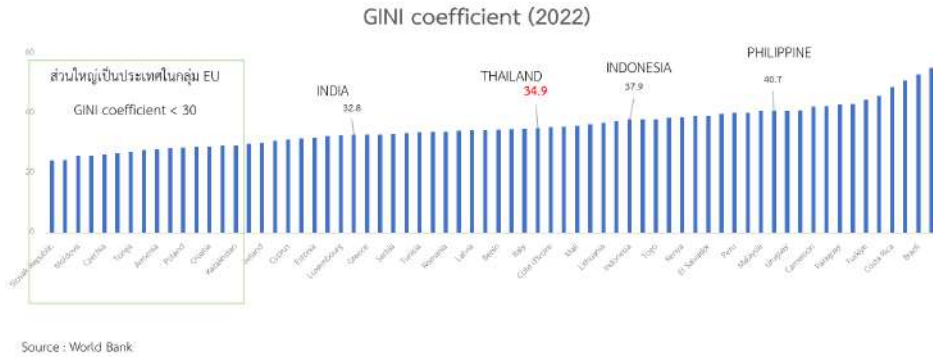
บริโภค ในปี 2565 อยู่ที่ 0.343 ลดลงจาก 0.350 ในปีก่อนหน้า เมื่อพิจารณาความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายระหว่างเขตการปกครอง พบว่า ความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายในพื้นที่เขตเทศบาลมีแนวโน้มลดลง แต่ระดับความรุนแรงยังคงสูงกว่าในพื้นที่นอกเขตเทศบาล โดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายจ่ายของประชากรในเขตเทศบาลในปี 2565 มีค่าเท่ากับ 0.333 ลดลงจาก 0.344 ในปี 2564 ขณะที่ความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายของประชากรนอกเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 0.324 ในปี 2564 มาอยู่ที่ 0.325 ในปี 2565 ซึ่งค่า Gini coefficient หรือ เส้น Lorenz เป็นตัวชี้วัดที่นิยมนำมาใช้ในการพิจารณาความเหลื่อมล้ำจะมีค่าต่ำที่สุดคือ 0 ซึ่งสะท้อนว่าไม่มีความเหลื่อมล้ำ และค่ามากที่สุดคือ 1 สะท้อนว่ามีความเหลื่อมล้ำสูงสุด

แผนภาพ ๑ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายจ่าย จำแนกตามเขตการปกครอง ปี 2535 – 2565

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา จากข้อมูลจัดทำโดยธนาคารโลก (2565) พบว่า ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มที่มีระดับความเหลื่อมล้ำที่หนักกว่าหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วที่ส่วนใหญ่จะมีระดับ Gini Coefficient ในระดับที่ต่ำกว่า 30 แต่มีค่า Gini Coefficient มุจ ดีกว่าหลายประเทศในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา อย่างไรก็ตาม ข้อมูล

ชุดนี้เป็นการยืนยันสถานการณ์ว่า ความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้นได้ทุกที่ เพราะการวัดความเหลื่อมล้ำเกิดจากการเปรียบเทียบในมิติต่าง ๆ ระหว่างคน กลุ่มคน และ/หรือพื้นที่ ไม่ว่าประเทศนั้นจะเป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาระดับสูง ระดับปานกลาง หรือกำลังพัฒนา ล้วนมีประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำเป็นประเด็นการพัฒนาของประเทศทั้งสิ้น

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำตามค่า Gini Coefficient ที่แสดงให้เห็นระดับความเหลื่อมล้ำในภาพรวมของประเทศนั้น ยังสามารถแสดงค่าเปรียบเทียบในระดับพื้นที่ได้ หรือในระดับกลุ่มได้ โดยหากนำประเด็นความเหลื่อมล้ำมาวิเคราะห์ตามแนวทาง STEEPM โดยจะทำการวิเคราะห์แบบหลวม ๆ ในประเด็น Social Technology Economic และ Politics แม้ประเทศไทยได้มีการพัฒนาของการให้พัฒนาที่นำไปสู่การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำมาเป็นระยะ แต่ก็ยังมีประเด็นที่ต้องการพัฒนาอยู่ซึ่งส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ดังนี้

Social ในประเด็นการเข้าถึงบริการทางสังคมนั้น ประเทศไทยได้มีการพัฒนาการที่ดีขึ้นมาเป็นลำดับ โดยคนไทยมีการเข้าถึงบริการสุขภาพผ่านการเข้าถึงหลักประกันสุขภาพที่มีความครอบคลุมประชากรมากกว่าร้อยละ 99 ในปี 2565 โดยแบ่งการเข้าถึงสิทธิหลักประกันสุขภาพหลักเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ผู้เข้าถึงสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) ร้อยละ 70.74 ผู้เข้าถึงสิทธิประกันสังคม ร้อยละ 19.12 ผู้เข้าถึงสิทธิข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ข้าราชการการเมือง ร้อยละ 7.94 ผู้เข้าถึงสิทธิสวัสดิการพนักงานส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 0.96 และสิทธิอื่นๆ ร้อยละ 1.22

อย่างไรก็ตาม คุณภาพบริการระหว่างพื้นที่ยังมีความเหลื่อมล้ำจากการกระจุกตัวของบุคลากรทางการแพทย์และเครื่องมือทางการแพทย์ ระหว่างพื้นที่ โดยในปี 2565 กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ที่มีสัดส่วนประชากรต่อแพทย์ดีที่สุด และเป็นพื้นที่เดียวที่มีอัตราส่วนบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากรต่ำ

กว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศ คือ แพทย์ 1 คน ดูแลประชากร 542 คน เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยประเทศที่แพทย์ 1 คนดูแลประชากร 1,667 คน ขณะที่พื้นที่ในภูมิภาคอื่นๆ มีอัตราส่วนในระดับที่ใกล้เคียงกัน ยกเว้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภูมิภาคที่มีอัตราส่วนจำนวนประชากรต่อบุคลากรทางการแพทย์ 1 คน สูง

กว่าภูมิภาคอื่นๆ อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังพบว่า มีการกระจุกตัวของบุคลากรทางการแพทย์ในเมืองใหญ่ โดยจังหวัดที่มีอัตราส่วนแพทย์ต่อประชากรดีที่สุด (10 อันดับแรก) จะอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร และเมืองใหญ่ ได้แก่ ภูเก็ต สมุทรสาคร พิษณุโลก ขอนแก่น สงขลา เชียงใหม่ ชลบุรี ปทุมธานี และนนทบุรี เช่นเดียวกับครุภัณฑ์การแพทย์ที่สำคัญ ประกอบด้วย

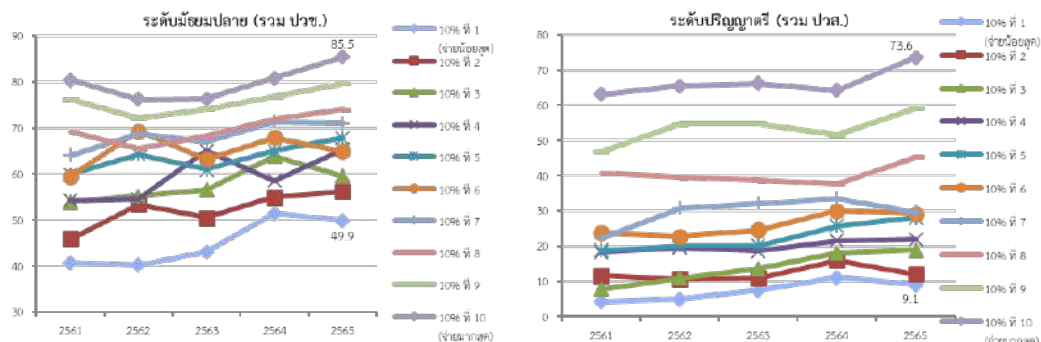
เครื่อง CT scan เครื่อง MRI เครื่องอัลตราซาวด์ และรถพยาบาล พบว่า มีการกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งให้เห็นถึงโอกาสในการเข้าถึงการรักษาที่มีคุณภาพ เชื่อมโยงกับคุณภาพบริการที่ประชาชนจะได้รับจากการอาศัยอยู่ในเขตภูมิภาค และจังหวัดที่ห่างไกลยังคงมีความเหลื่อมล้ำเมื่อเทียบกับเขตกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่

ภาค	2564				2565			
	แพทย์	ทันตแพทย์	เภสัชกร	พยาบาลวิชาชีพ	แพทย์	ทันตแพทย์	เภสัชกร	พยาบาลวิชาชีพ
กรุงเทพมหานคร	1 : 515	1 : 5,351	1 : 1,727	1 : 145	1 : 542	1 : 4,965	1 : 1,765	1 : 143
ภาคกลาง	1 : 1,723	1 : 8,207	1 : 3,727	1 : 375	1 : 1,707	1 : 8,287	1 : 3,069	1 : 358
ภาคเหนือ	1 : 1,944	1 : 6,732	1 : 4,344	1 : 382	1 : 1,866	1 : 6,691	1 : 4,200	1 : 370
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1 : 2,761	1 : 10,346	1 : 5,938	1 : 471	1 : 2,667	1 : 10,393	1 : 5,666	1 : 454
ภาคใต้	1 : 2,081	1 : 7,973	1 : 4,616	1 : 371	1 : 1,968	1 : 8,046	1 : 4,482	1 : 368
รวมทั้งประเทศ	1 : 1,680	1 : 8,057	1 : 4,053	1 : 353	1 : 1,667	1 : 8,012	1 : 3,955	1 : 343

ในขณะเดียวกัน หากวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้นักเรียนหนึ่งสามารถหลุดพ้นจากกับดักความยากจน และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำในแง่ของตัวบุคคลต่อไปนั้น อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำที่สำคัญเมื่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและปริญญาตรีมีช่องว่างความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้น โดยหากจำแนกประชากรเป็น 10 กลุ่มตามรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค พบว่า ในปี 2565 กลุ่มเด็กที่เศรษฐานะดีที่สุด (Decile 10) มีอัตราการเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (รวม ปวช.) ร้อยละ 85.50 สูงกว่ากลุ่มเด็กที่เศรษฐานะต่ำที่สุด (Decile 1) ประมาณ 1.71 เท่าเพิ่มจาก 1.57 เท่าในปี 2564 นอกจากนี้ อัตราการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี (รวม ปวส.) ของกลุ่มเด็กที่เศรษฐานะดีที่สุด (Decile 10) อยู่ที่ร้อยละ 73.60 สูงกว่ากลุ่มเด็กที่เศรษฐานะต่ำที่สุด (Decile 1) ประมาณ 8.09 เท่า เพิ่มขึ้นจาก 5.79 เท่า ในปี

2564 เป็นผลมาจากกลุ่มเด็กที่มีเศรษฐานะต่ำที่สุด (Decile 1) มีอัตราการการศึกษาต่อลดลงทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับปริญญาตรี ประกอบกับ กลุ่มเด็กที่เศรษฐานะดีที่สุด (Decile 10) มีอัตราการเข้าถึงโครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาของรัฐเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.78 ในปี 2564 เป็น 10.06 ในปี 2565 ขณะที่กลุ่มเด็กที่เศรษฐานะต่ำที่สุด (Decile 1) เข้าถึงโครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาเพียงร้อยละ 0.94 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาการเข้าถึงการศึกษาในเขตและนอกเขตเทศบาล พบว่ามีความแตกต่างกันเพิ่มขึ้นในระดับชั้นปริญญาตรี (รวม ปวส.) โดยต่างกัน 2.17 เท่าเพิ่มจาก 1.54 เท่าในปี 2564 ซึ่งโดยรวมแล้วเด็กที่อยู่ในเขตเทศบาลจะมีสัดส่วนการเข้าเรียนสูงกว่าเด็กที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล เนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับการกระจุกตัวของสถานศึกษาในเขตเทศบาล ส่งผลให้นักเรียนที่อยู่นอกเขตเทศบาล มีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาได้

แผนภาพ ๒ อัตราการเข้าเรียนสุทธิ (Net enrolment rate) ในระดับมัธยมปลาย (รวม ปวช.) และปริญญาตรี (รวม ปวส.) จำแนกกลุ่มประชากรตามระดับรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ปี 2561 – 2565

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

หมายเหตุ อัตราเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมปลาย=จำนวนนักเรียนระดับมัธยมปลายอายุ 15-17 ปี คูณ 100หารจำนวนประชากรอายุ 15-17 ปี

นอกจากนั้น หากวิเคราะห์ถึงการเข้าถึงอุปกรณ์การเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการกระจายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก หรือโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล หากสามารถเข้าถึงการเรียนผ่านระบบออนไลน์อย่างทั่วถึง จะช่วยเพิ่มโอกาสให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ครัวเรือนที่เศรษฐานะต่ำที่สุด (Decile 1) เข้าถึงการเรียนผ่านคอมพิวเตอร์ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้น้อย โดยเข้าถึงได้เพียงร้อยละ 1.77 ขณะที่กลุ่มครัวเรือนที่มีเศรษฐานะดีที่สุด (Decile 10) มีคอมพิวเตอร์ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตสูงถึงร้อยละ 69.69 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณา การเข้าถึงการเรียนผ่านสมาร์ตโฟน กลุ่มครัวเรือนที่มีเศรษฐานะต่ำที่สุด (Decile 1) มีสมาร์ตโฟนเฉลี่ยครัวเรือนละ 2.76 เครื่อง ขณะที่กลุ่มครัวเรือนที่มีเศรษฐานะดีที่สุด (Decile 10) มีสมาร์ตโฟนสูงถึงร้อยละ 99.94 เฉลี่ย 3.34 เครื่องต่อครัวเรือน

Technology หากพิจารณาการเข้าถึงเทคโนโลยีโครงสร้างพื้นฐานในการเข้าถึงไฟฟ้า ประเทศไทยสามารถให้บริการไฟฟ้าที่ครอบคลุมครัวเรือนเกือบทั่วประเทศ โดยภาพรวมครัวเรือนทั้งประเทศมีการเข้าถึงบริการไฟฟ้าที่ร้อยละ 99.95 ทั้งนี้ ครัวเรือนที่เศรษฐานะต่ำที่สุด (Decile 1) สามารถเข้าถึงบริการไฟฟ้าที่ร้อยละ 99.54 ช่องว่างห่างกันเล็กน้อยเมื่อเทียบกับครัวเรือนที่เศรษฐานะดีที่สุด (Decile 10) ที่เข้าถึงบริการไฟฟ้าร้อยละ 100 สะท้อนถึงการที่ภาครัฐให้ความสำคัญกับการขยายพื้นที่บริการให้ครอบคลุมทั่วประเทศ และจัดหาพลังงานไฟฟ้าให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกกลุ่มครัวเรือน แต่ยังคงพบช่องว่างระหว่างกลุ่มครัวเรือนที่เศรษฐานะต่ำที่สุด (Decile 1) กับกลุ่มครัวเรือนที่เศรษฐานะดีที่สุด (Decile 10) โดยกลุ่มครัวเรือนที่เศรษฐานะต่ำที่สุด (Decile 1) สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 53.92

ในปี 2563 เป็นร้อยละ 72.22 ในปี 2565 แต่ยังคงมีความแตกต่างจากกลุ่มครัวเรือนที่เศรษฐกิจดีที่สุด (Decile 10) ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ถึงร้อยละ 90.75 ในปี 2565 นอกจากนี้ หากพิจารณาค่าใช้จ่ายด้านค่าสมาชิกและค่าบริการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่ากลุ่มครัวเรือนที่เศรษฐกิจต่ำที่สุด (Decile 1) มีค่าใช้จ่ายด้านค่าสมาชิกและค่าบริการใช้อินเทอร์เน็ตในปี 2565 อยู่ที่ 243.53 บาท/ครัวเรือน/เดือน เพิ่มขึ้นจาก 231.61 บาท/ครัวเรือน/เดือน ในปี 2564 ขณะที่กลุ่มครัวเรือนที่เศรษฐกิจดีที่สุด (Decile 10) มีค่าสมาชิกและค่าบริการใช้อินเทอร์เน็ตในปี 2565 อยู่ที่ 716.12 บาท/ครัวเรือน/เดือน ลดลงจาก 733.38 บาท/ครัวเรือน/เดือน ในปี 2564 สะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญกับทุกกลุ่มครัวเรือน แต่ก็ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายด้านค่าสมาชิกและค่าบริการที่ตามมาด้วย ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพโดยไม่มีค่าใช้จ่าย เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

Economic เป็นประเด็นสำคัญที่คนส่วนใหญ่พูดถึงความเหลื่อมล้ำ ซึ่งส่วนหนึ่งสะท้อนจากค่า Gini Coefficient ที่มีแนวโน้มที่ดีขึ้นตามลำดับ แต่หากพิจารณาโดยการเปรียบเทียบสถานะทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มคน ซึ่งเป็นวิธีการวัดแบบสัดส่วนพาลมาที่อธิบายว่าประชากรที่มีรายได้สูงกว่ามีรายได้คิดเป็นกี่เท่าต่อรายได้ของประชากรในกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า โดยพบว่า รายได้เฉลี่ยของประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำสุด (Decile 1) กับกลุ่มที่มีฐานะดีที่สุด (Decile 10) ยังคงห่างกันถึงเกือบ 16 เท่า และยังพบความเหลื่อมล้ำในการถือครองทรัพย์สินในระดับสูง โดยวัดจากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของการถือครองทรัพย์สินอยู่ที่ 0.6207 ในปี 2562 ซึ่งอยู่ในระดับสูงกว่าความเหลื่อมล้ำทางด้านการรายได้มาก โดยเมื่อจำแนกตามรายได้ พบว่ากลุ่มรายได้สูงสุด (Decile 10) มีส่วนแบ่งมูลค่าสินทรัพย์

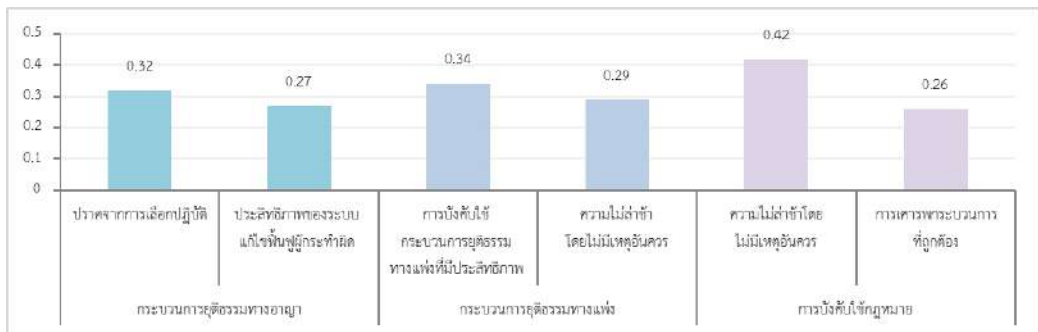
สูงถึงเกือบ 1 ใน 3 ของทรัพย์สินรวมทั้งประเทศในปี 2562 ซึ่งความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความมั่งคั่งในประเทศไทย ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากโครงสร้างภาษีของไทยที่ยังทำหน้าที่ในการกระจายรายได้ไม่ดีเท่าที่ควร ส่วนใหญ่ยังคงเป็นภาษีทางอ้อมซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 58 ของภาษีทั้งหมด และเป็นการจัดเก็บจากฐานการบริโภคที่มีอัตราภาษีคงที่เป็นหลัก ขณะที่ภาษีทางตรงที่มีอัตราก้าวหน้ามีสัดส่วนน้อยกว่า นอกจากนี้ ยังมีช่องว่างรายได้ระหว่างภาค ที่สะท้อนปัญหาความเหลื่อมล้ำในเชิงพื้นที่ที่ปรากฏให้เห็นมาอย่างยาวนาน โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือที่มีสัดส่วนประชากรถึง 1 ใน 3 ของทั้งประเทศ ยังคงมีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศกว่า 2 เท่า และต่ำกว่ากรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และภาคตะวันออกถึง 4 – 6 เท่า ซึ่งเป็นผลจากการกระจุกตัวของ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ประกอบกับปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน และคุณภาพทุนมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI) ซึ่งเป็นเครื่องมือประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาคนในระดับจังหวัดของไทย ชี้ให้เห็นว่า กรุงเทพมหานครและภาคกลาง มีดัชนีที่สูงกว่าจังหวัดและภูมิภาคอื่น ๆ ในเกือบทุกด้าน สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ อาทิ ด้านสุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ตลอดจนการคมนาคมและการสื่อสาร

Politics ในมุมมองของประเด็นความเหลื่อมล้ำจะอยู่ที่กระบวนการยุติธรรมที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและอำนายความยุติธรรม โดยมีประเด็นที่สำคัญที่สุด คือ ความสามารถของกระบวนการยุติธรรมที่จะลดความเหลื่อมล้ำได้ทั้งการเข้าถึงและการอำนายความยุติธรรม โดยในประเทศไทยนั้น การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมยังคงเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มักถูกกล่าวอ้างถึงความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย และเป็นข้ออ้างที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

โดยการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเป็นสิทธิพื้นฐานที่รัฐพึงจัดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมยังมีปัญหาในด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน เนื่องจากตัวบทกฎหมายไม่คำนึงถึงสภาพความไม่เท่าเทียมเรื่องเศรษฐกิจของบุคคล หลักเกณฑ์ทางด้านกระบวนการยุติธรรม เช่น การประกันตัวยังไม่เอื้อต่อ

ผู้มีรายได้น้อย กระบวนการดำเนินคดีมีค่าใช้จ่ายสูง โดยเฉพาะค่าจ้างทนายความ รวมถึงโครงสร้างกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐมาก การบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยมีคะแนนลดลงจาก 0.46 ในปี 2564 มาอยู่ที่ 0.45 ในปี 2565 ด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีคะแนนลดลงจาก 0.43 ในปี 2564 มาอยู่ที่ 0.42 ในปี 2565 และด้านกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง มีคะแนนอยู่ที่ 0.48 คะแนน ทรงตัวจากปีก่อนหน้า

แผนภาพ ๓ ตัวชี้วัดย่อยที่มีคะแนนน้อยสุดของดัชนีหลักนิติธรรมด้านการบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement) กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice) กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) ของประเทศไทย ปี 2565

ที่มา : World Justice Project ,Rule of Law Index 2022.

ช่องว่างการดำเนินนโยบายและแนวทางในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ

การดำเนินนโยบายในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการขับเคลื่อนโครงการที่ตอบโจทย์เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ โดยในห้วงที่ผ่านมา ภาครัฐได้ดำเนินโครงการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ประกอบด้วยการยกระดับรายได้ประชากรกลุ่มเปราะบาง ผ่านนโยบายด้านการบรรเทาภาระค่าครองชีพ เพื่อช่วย

เหลือให้ผู้มีรายได้น้อยพ้นจากความยากจน การขับเคลื่อนการดำเนินงานขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ การแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่น/ชุมชน ผ่านการสร้างงานสร้างรายได้และการจัดหาที่ดินทำกินให้แก่ครัวเรือนยากจน การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การกระจายการถือครองทรัพย์สิน/พัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท โดยบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อย

หลักการของการยूरอต คือ การทำให้คนไทยได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงมี โดยให้มีมาตรฐานขั้นต่ำตามแต่ละบรรทัดฐาน เช่น การจัดสวัสดิการสังคมให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงได้ (Social Protection Floor) ระดับพอเพียง คือ การที่คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาศักยภาพจนสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ มีศักยภาพในการหลุดพ้นกับดักความเหลื่อมล้ำ โดยที่ขั้นความยั่งยืน คือ การที่ประเทศไทยมีระบบโครงสร้างที่ไม่สร้างความเหลื่อมล้ำให้เกิดขึ้นในทุกมิติ และมีการพัฒนาคนไทยและสังคมไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้น ซึ่งในการวิเคราะห์หาแนวทางปฏิบัติในแต่ละขั้น คือ การวิเคราะห์หาช่องว่างทางนโยบายที่ทำให้ประเด็นความเหลื่อมล้ำยังคงไม่สิ้นสุด

โดยมีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มีพื้นที่เป็นตัวตั้งในการบูรณาการการให้บริการของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยเงื่อนไขสำคัญ คือ การทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ของภาคีการพัฒนามีความ “พุ่งเป้า” ร่วมกัน อาทิ การปรับโครงสร้างการจัดสรรงบประมาณภาครัฐ ให้ความสำคัญกับการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์เพิ่มขึ้น โดยจัดลำดับความสำคัญและเลือกจัดสรรงบประมาณให้กับโครงการที่สำคัญกว่า เพื่อให้มีทรัพยากรที่เพียงพอต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้ง การเพิ่มประสิทธิภาพของนโยบายการคลังเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ผลักดันให้ประชาชนทุกกลุ่มรายได้เข้าสู่ระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การทบทวนมาตรการทางด้านรายจ่ายภาษี เช่น การหักค่าใช้จ่าย และการลดหย่อนภาษี

นอกจากนี้ การทำให้แผนงาน แผนเงินมีความสอดคล้องกัน โดยเฉพาะการทบทวน**แนวทางการจัดสรรงบประมาณของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด** ให้ครอบคลุมองค์ประกอบด้านความเหลื่อมล้ำ เชื่อมโยงกับสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสถานะทางเศรษฐกิจของประชาชน เช่น รายได้ครัวเรือน สัดส่วนคนจน จำนวนประชากรกลุ่มเปราะบาง สำหรับใช้ประกอบการพิจารณางบประมาณ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรงบประมาณ ในขณะเดียวกัน การสร้างเสริมศักยภาพของกลไกในพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการบูรณาการการทำงานในระดับพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันมีศูนย์อำนวยการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศพ.) เป็นกลไกเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และการพัฒนาคนทุกช่วงวัยได้อย่างบูรณาการเป็นรูปธรรม และยั่งยืนได้ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ โดยมีการใช้ระบบข้อมูล Thai People Map and Analytic Platform

(TPMAP) ในการพัฒนากลุ่มเป้าหมายแบบชี้เป้า ซึ่ง ศพ. และ TPMAP สามารถนำไปสู่การระบุเป้าหมายการพัฒนาและประเด็นการพัฒนาที่ “พุ่งเป้า” ที่ภาคีการพัฒนาสามารถสนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายลดความเหลื่อมล้ำสามารถพัฒนาดตนเองจนเกิดเป็นภูมิคุ้มกันหรือความสามารถในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายสามารถที่จะขยับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมไปในระดับที่ดีขึ้น เพื่อหลุดจากกับดักความยากจนและการหลุดจากการส่งต่อปัญหาความยากจนไปยังรุ่นต่อไปในลักษณะความยากจนข้ามรุ่นที่เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ ได้

ในชั้นยั่งยืน ซึ่งเป็นขั้นสำคัญในการที่จะพาประเทศไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างยั่งยืน โดยปัจจัยสำคัญ คือ การทำให้กลไกเชิงโครงสร้างต่าง ๆ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการลดความเหลื่อมล้ำ เช่น กฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องมีการทบทวนให้เป็นไปตามบริบทการพัฒนาและการเอื้อต่อการลดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะกฎหมายที่มีอายุค่อนข้างเก่าแก่ เช่น การใช้หลักทรัพย์สินเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการดำเนินคดี ที่แม้ว่าจะมีกฎหมายอื่นในการรองรับการลดความเหลื่อมล้ำ อาทิ การปรับเป็นพินัยแล้วก็ตาม แต่จำเป็นที่จะต้องสร้างความเข้าใจในทุกกลุ่มถึงเครื่องมือต่าง ๆ ที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างยั่งยืน ซึ่งหมายความว่า การปรับโครงสร้างของสังคมนั้น กระบวนการยุติธรรม โครงสร้างเชิงเศรษฐกิจ หรือโอกาสในการยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจของแต่ละคน กลุ่มคน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำได้ ในขณะเดียวกัน ภาครัฐจำเป็นต้องมีระบบการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน สามารถนำมาเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการจัดการปัญหาความเหลื่อมล้ำต่อไป (2) การใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำยังทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ มาตรการทางการคลังถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือของรัฐในการลด

ความยากจนและสร้างความเท่าเทียมในสังคม ในช่วงระยะเวลา 20 ปี แม้ว่าการใช้จ่ายภาครัฐของไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่องจาก 720,214 ล้านบาทในปี 2544 เป็น 2,951,725 ล้านบาท ในปี 2564 แต่โครงสร้างงบประมาณรายจ่ายมากกว่าครึ่งหนึ่งของประเทศเป็นค่าใช้จ่ายประจำ (งบบุคลากร งบดำเนินการ และงบรายจ่ายอื่น) ซึ่งมีสัดส่วนโดยเฉลี่ย 5 ปี (ปี 2561-2565) อยู่ที่ร้อยละ 76.55 ของงบประมาณทั้งหมด ขณะที่ค่าใช้จ่ายลงทุนมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 19.74 ซึ่งการลงทุนของรัฐครอบคลุมโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์

ทางการแพทย์และการศึกษา ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น หากลงทุนได้อย่างเหมาะสม จะช่วยยกระดับบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งในประเด็นนี้จำเป็นที่จะต้องนำไปสู่การบริหารจัดการงบประมาณของประเทศให้มีความพุ่งเป้า สามารถส่งผลต่อการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำได้อย่างตรงเป้าหมายมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการที่ภาครัฐจำเป็นที่จะต้อง มีข้อมูลที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อประกอบการจัดทำนโยบายและโครงการในการลดความเหลื่อมล้ำ

บทส่งท้าย

แนวทางการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำตามที่กล่าวมา จะไม่มีคุณค่าใด ๆ เลยหากไม่มีการลงมือทำ ซึ่งการลงมือทำไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นหน่วยงานของรัฐเท่านั้นที่ต้องลงมือทำ ทุกภาคส่วนในสังคมสามารถที่จะร่วมลงมือทำได้ โดยเฉพาะในชั้น “อยู่รอด” ที่ทุกภาคีการพัฒนาสามารถนำศักยภาพของตนมาเสริมศักยภาพทั้งในระดับบุคคล ชุมชน หรือพื้นที่ โดยระดับโครงสร้างที่นำไปสู่ความยั่งยืนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำจะเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานของรัฐ แต่ภาคีอื่น ๆ ก็สามารถที่จะร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำในการดำเนินการต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากขึ้น

การ “ลงมือทำ” สามารถดำเนินการได้ในทุกชั้นของเป้าหมายการพัฒนา ตั้งแต่การ “อยู่รอด” เช่น โครงการของ วปอ. The Ten ที่เป็นการเน้นการสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ การใช้เครือข่ายในการกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี การเสริมสร้างพลังทางสังคม และการเน้นการสื่อสารสู่ภาคประชาชน ให้มีการรับรู้และร่วมมือกันเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา พึ่งพาตนเอง อาทิ การจัดอุปกรณ์ฯ ที่เยี่ยมซึ่ง

เป็นการเสริมให้ผู้พิการสามารถที่จะเข้าถึงการบริการต่าง ๆ ในการยกระดับคุณภาพชีวิต โดยมีการเสริมศักยภาพของสถานบริการในพื้นที่ เป็นโรงพยาบาลเป็นฐานชุมชนดี ประชาชนมีความสุข โดยเสริมศักยภาพโรงพยาบาลในระดับพื้นที่ให้มีทักษะความสามารถในการจัดการอวัยวะเทียมเองได้ เป็นขั้นตอนที่พื้นที่สามารถบริหารจัดการตนเองจนพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้ ยังมีการ “ลงมือทำ” อีก 9 โครงการ อาทิ โครงการเปิดโลกทัศน์เยาวชนไทยกับ วปอ. 66 โครงการเด็กอวด (ทำ) ดีแนวคิด “รู้ รัก สามัคคี” โครงการปลูกความเป็นไทยในหัวใจเยาวชน เพื่อให้เยาวชนไทยมีความรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก และโครงการ “จอมบึง วปอ. วัง ว่าย ปั่น อะคาเดมี่” ที่เป็นการเสริมสร้างศักยภาพด้านสุขภาพ เป็นการป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำหากมีปัญหาด้านสุขภาพ รวมถึงโครงการที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างโอกาสในการเข้าสู่การพัฒนาคุณภาพหรือโอกาสในการเข้าถึงบริการสังคม อาทิ โครงการเปลี่ยนภาระเป็นพลัง โครงการเจาะบ่อบาดาลสร้างแหล่งน้ำคุณภาพครบวงจร โครงการเพื่อสร้างคุณภาพวิถีที่ยั่งยืน ผู้เสียสละ โครงการ “เสื่อสร้างสังคม” รวมถึงโครงการ Carbon Credit เพื่อชุมชนที่ยั่งยืน ในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเอง

การลงมือทำ โครงการต่าง ๆ ภายใต้ The Ten แม้จะเป็นโครงการขนาดเล็กแต่สามารถชี้ให้เห็นว่า หากทุกภาคีการพัฒนา ร่วมลงมือทำในศักยภาพของตน ก็สามารถที่จะสนับสนุนการลดความเหลื่อมล้ำ เป็นการยกระดับจากการสงเคราะห์สู่การพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนมากขึ้น บนหลักการ “ร่วมลงมือทำ ช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้” บนพื้นฐานความเข้าใจว่า

ความเหลื่อมล้ำเป็นประเด็นที่จะคงอยู่โดยต้องดำเนินการตามแต่ละสภาพแวดล้อมให้ครอบคลุมขั้นการพัฒนา “อยู่รอด พอเพียง ยั่งยืน” เป็นการ “ลงมือทำ” เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

บรรณานุกรม

สศช. (2566) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2566-2570) อ้างอิงใน <http://nscr.nesdb.go.th>

_____ (2566) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 อ้างอิงใน <http://nscr.nesdb.go.th>

_____ (2561) ยุทธศาสตร์ชาติ อ้างอิงใน <http://nscr.nesdb.go.th>

_____ (2566) รายงานประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2565 อ้างอิงใน <http://nscr.nesdb.go.th>

_____ (2567) รายงานประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2566 อ้างอิงใน <http://nscr.nesdb.go.th>

_____ (2565) รายงานวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย อ้างอิงใน <http://www.nesdb.go.th>

การประชุมหารือและแลกเปลี่ยนมุมมอง 6 สถาบัน ณ พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

การประชุมหารือและแลกเปลี่ยนมุมมอง 6 สถาบัน ณ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

80

สัมมนาวิชาการหลักสูตร ผู้บริหารระดับสูง 6 สถาบัน
วันที่ 13 กรกฎาคม 2567

การประชุมหารือและแลกเปลี่ยนมุมมอง 6 สถาบัน
ณ สถาบันวิทยาการตลาดทุน

สัมมนาวิชาการ

หลักสูตรผู้บริหารระดับสูง 6 สถาบัน
ครั้งที่ 13 ประจำปี 2567

| Driving Thailand's
Equality and
Sustainability

สานพลัง
ลดความเหลื่อมล้ำ
นำไทยยั่งยืน

